

muusika

Nr 4
aprill
2010
hind 35.-

**Kuidas saadakse
Lang Langiks?**

**Lähemalt
Nikolaus
Harnoncourtist**

**Muusikaõpetuse
olümpiaad Eestis**

Taavo Remmel

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

APRILLIS

3. aprill kell 16.00 EMTA orelisaal

Dots Urmas Vulbi VIIULIKLASS
Klaveril Thea Nestor

6. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

Külaliskontsert
Miguel Cantero, Ana Lencina (saksofon, Hispaania)

7. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

TROMPETIPÄEVADE LÕPPKONSERT
Esinevad trompetisolistid ja vaskpilliansamblid
Klaveril Meeli Ots

8. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

JUBILATE
Heino Jürisalu 80

10. aprill kell 15.00 Tallinna Linnamuuseum (Vene 17)

“EMTA trubaduurid Linnamuuseumis”
Heiki Mätliku ja Kristo Käo kitarriüliõpilased: Fan Feng, Siim Kartau, Hailun Guan, Martin Kööbi, Kaarel-Mikk Parm, Triin Lemba

13. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

Vokaalmuusika õhtu
Eda Zahharova (metsosopran)
Diana Dreving (sopran)
Klaveril prof Helin Kapteni saateklassi üliõpilased
Kavas prantsuse ja itaalia vokaalmuusika

14. aprill kell 15.00 EMTA kammersaal

Ukraina lauluanded
Prof Mati Palmi üliõpilased: Pavlo Balakin (bass), Roman Tšervinko (bariton, Donetski ooperiteater)
Klaveril Katrin Paat

14. aprill kell 19.00 EMTA kammersaal

EMTA bigbändi kontsert

16. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

Sven Kullerkupp (klaver)

17. aprill kell 15.00 Tallinna Linnamuuseum (Vene 17)

“EMTA trubaduurid Linnamuuseumis”
Dots Imbi Tarumi klavessiiniüliõpilased: Polina Miina, Heili Kirsimäe, Liidia Ilves, Lauri Honkavirta, Kristiina Rokaševič, Deniss Kasparovič
Kaastegev Daana Ots (viul)

18. aprill kell 14.00 Tallinna Rootsi-Mihkli kirik

Johann Sebastian Bachi keelpillimuusika
Esinevad EMTA keelpilliosakonna üliõpilased

20. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

Külaliskontsert
Pavel Nersesjan (klaver, Venemaa/Kanada)

22. aprill kell 19.00 EMTA kammersaal

In memoriam Irina Arhipova (1925–2010)
Esinevad EMTA lauluosakonna üliõpilased
Kaastegev Moskva Suure Teatri solist Andrei Arhipov (bass)
Irina Arhipovat meenutavad kaasteelised Katrin Koik, Anu Kaal, Ivari Ilja ja Mati Palm

23. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

“Lauldes kevadesse”
Prof Mati Palmi LAULUKLASS: Ivo Onton, Grigori Seliverstov, Aleksandr Peljovin, Pavlo Balakin, Yin Jie, Roman Chervinko, Mart Aus
Kavas: Mozart, Bellini, Verdi, Tšaikovski, Donizetti, Rahmaninov
Klaveril Katrin Paat

24. aprill kell 15.00 Tallinna Linnamuuseum (Vene 17)

“EMTA trubaduurid Linnamuuseumis”
Kristi Mühlingi ja Hedi Viismaa kandleüliõpilased: Anna-Liisa Eller, Laura Lindpere, Laura Linnaks, Hanna Vallimägi

25. aprill kell 16.00 EMTA kammersaal

Dots Rein Roosi LÖÖKPILLIKLASS

27. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

Lembit Orgse KLAVERIKLASS

27. aprill kell 20.00 EMTA kammersaal

Külaliskontsert
Göteborgi Muusikaakadeemia kammerkoor
Dirigent Jan Yngve
Sissepääs 25.-

29. aprill kell 18.00 EMTA kammersaal

JUBILATE
Eino Tamberg 80

27. aprill kell 18.00

28. aprill kell 18.00 Kanuti gildi saal

Lühiooperid Maurice Ravel “Laps ja nõidus”, Gian Carlo Menotti “Vanatüdruk ja varas”
EMTA ooperistuudio üliõpilased
Klaveril Ene Rindesalu
Lavastajad Ingo Normet ja Liis Kolle

Intro 4/2010

2010. aasta on suur heliloojate juubeliaasta. Üks peajuubilare on Fryderyk Chopin. Muusika aprillinumbris tuleb juttu Ivari Ilja Chopini klaveriõhtust, Chopini-teema läheb edasi järgmises ajakirjas Mirje Mändla põneva ülevaatega Varssavis ja Chopini sünnimajas Żelazowa Wolas toimunust.

Oluline sündmus oli mõni aeg tagasi läbi viidud vabariiklik muusikaõpetuse olümpiaad. Eesti muusikaõpetuse olümpiaad on tegelikult ainulaadne kogu Euroopas, kus midagi sellesarnast ei korraldata. Nii ongi muusikaolümpiaad äratanud Euroopas suurt tähelepanu ning loodetavasti jätkub kahe aasta pärast rahvusvahelisena.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kai Tamm** kai.tamm@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegjum: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Pajo trükikojas**
Pärnu mnt. 58, Sindi linn, 86703 Pärnumaa
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **23** krooni number
Aastatellimus **305** krooni
Muusikaõpetajatele ja õpilastele aastatellimuse soodushind 215 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

Taavo Rimmel.
FOTO TARVO HANNO VARRES

KAVA

SOOLO

2 Ivo Heinloo. Mees kontrabassi taga. Intervjuu Taavo Rimmeliga

BAGATELLID

7 Nele-Eva Steinfeld. Uudiseid maailmast

PAUS

9 Mailis Põld. Koos kaugele. Pärast Lang Langi ja David Ritz'i koostöös valminud "Journey of a Thousand Miles. My Story" lugemist

IIDOL

13 Joosep Sang. James Taylor – hääl kitarri saatel

AKTSENT

15 Marju Riisikamp. Nikolaus Harnoncourt: "Ma dirigeerin "ainult esmaesitusi!"
18 Ia Rimmel. Muusikaolümpiaad, mis mahutab enesesse muusika mitmepalgelisuse

UVERTÜÜR

21 Heili Vaus-Tamm. Läheks Viini õppima – et kergem oleks. Intervjuu noore viiuldaja Mari-Liis Uiboga

MODULATSIOON

24 Aimar Ventsel. Deolinda ehk lugu sellest, kuidas noored teevad vanade inimeste muusikat

AKTSENT

26 Karin Kopra. Gruusia esileedi Sandra Roelofs käis Klassikaraadiol külas

IMPRESSIOONID

28 Ia Rimmel. Chopin Ivari Ilja nägemuses aastal 2010
29 Malle Maltis. Loomise puhast rõõm. Küberstuudio 10. sünnipäeva kontsert Kumus
31 Virve Normet. Mati Turi teine tulemine
32 Joosep Sang. Ja pärjad pandi pähe...

BAGATELLID

34 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaate tutvustus

COLLAGE

38 Valik aprilli muusikasündmusi

PILL

41 Sofia Joons. Hiiu kannel

muusika

FOTO TARVO HANNO VARRES

SOOLO

Mees kontrabassi taga

Intervjuu Taavo Remmeliga

IVO HEINLOO
jazzikriitik

Taavo Remmel on üks neid eesti jazzialustalasi, kes on andnud suure panuse meie jazzielu kujundamisel selliseks, nagu see hetkel on. Remmel on juba alates kaheksakümnendatest aastatest lõonud kaasa kõige erinevamate projektides sakraalmuusikast *nu-jazz'*ini. Praegu annab ta oma hindamatuid kogemusi edasi Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ning Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias õpetades.

Milline oli teie lapsepõlve kodune miljö?

Mul on olnud õnn kasvada õnnelikus ja armastavas kodus. Kuna ema, kes polnud küll muusikakoolis käinud, mängis klaverit, ärkasin tihti klaverimuusika saatel. Ema kuulas palju ka plaate, armastas väga Tšaikovskit. Tšaikovski Esimene klaverikontsert ja Kuues sümfoonia kulusid päris pähe. Muusika saatis mind lapsepõlves kogu aeg. Emapoolne vanaisa mängis orkestrites ja kirjutas ka ise natuke salongilikku muusikat. Temalt on säilinud mõned päris põnevad käsikirjalised noodid. Isapoolse vanaisa vend mängis viiulit, ka tummfilmidele taustaks. Ta kolis esimese vabariigi ajal Brasiiliasse ja jätkas muusikuteed seal.

Kas teie jaoks oli muusiku elukutse kõrval ka muid valikuid, mida kaalusite?

Praktiliselt mitte. Muusika oli algul ikkagi vanemate otsus. Elasime Koidu tänaval, toleaege 22. keskkooli, nüüdse Westholmi gümnaasiumi lähedal. Seal oli lauluklass. Läksin laste muusikakooli Narva maanteel, kus mul oli väga hea viiuliõpetaja Alla Elšteine. Ta oli tuntud viuldaja Vladimir Spivakovi õde, nõudlik pedagoog, kes samas armastas lapsi ja oskas nendega töötada.

Nii et alustasite viiuliõpingutega?

Jah, kümme aastat mängisin viiulit. Pärast laste muusikakooli lõpetamist läksin Muusikakeskkooli ja õppisin paar aastat Tiiu Peäske juures. Üheksandas klassis hakkasin kontrabassi mängima. Klassis tekkis meil diksiländbänd. Olin varem pisut basskitarriga tutvust teinud, kuid selgus, et kontrabass sobib selle stiiliga paremini kokku. Sealt see eriala valik tuligi. Muusikakeskkoolist viis tee konservatooriumi. Muusikaakadeemia lõpetasin ametlikult küll alles 2002. aastal, kuna kaheksakümnendate lõpul jäid seoses aktiivse kontserttegevusega teatud ained sooritamata. Konservatooriumi ajal hakkasin mängima sümfooniaorkestris, kus töötasin 1986–1989. Lõppkokkuvõttes taandusid aga kõik muud tegevused ikkagi jazzi ees.

Mis teid jazzi juurde viis?

See muusika hakkas mind tõsisemalt huvitama kooliaegsest diksiländbändist alates. Kõige otsesem õpetaja ja esimene ansamblipartner oli Tiit Paulus. Temaga hakkasin mängima kontrabassi ja kitarrid duos ning selle koosseisuga käisime mitmetel festivalidel. Ka Lembit Saarsalule võlgnen palju tänu. Kaheksakümnendatel aastatel hakkas Eesti jazzielu üldse elavnema. Jazzi mängiti Tallinnas Valguse baaris, Eesti NSV Riiklik Filharmoonia tegi algust jazzi abonementsarjaga jne.

Oli toona muusikuid või plaate, kes või mis teid tõeliselt inspireerisid ja julgustava tõuke andsid?

Oli ikka. Selle, mida sa plaadimasinast kuuled või ekraanilt näed, kaalub muidugi mitmekordselt üles vahetel kontserdil saadav elamus. Ma võin tuua näite sellest, kuidas kontsert võib mõjuda. 1987. aastal, kui töötasin veel ERSOs, sõitsin koos mõne kolleegiga Leningradi Pat Metheny kontserdile. Varem olin tema plaate mõõdamines kuulanud, kuid see muusika ei kõnetanud mind. Aga kõnealune kontsert oli märgilise tähendusega – kontsert oli paar tundi kestnud, Metheny mängis parasjagu soolot ja mul hakkasid pisarad voolama, sest emotsionaalne vapustus oli lihtsalt nii suur. Tõllal kuulasin väga erinevat muusikat. Saarsalu tutvustas mulle Jan Garbarekit ja Eberhard Weberit, kõik olime muidugi vaimustatud Weather Reportist ja Jaco Pastoriusest. Suur osa oli Soome televisioonil, mis kandis üle Miles Davise viimase kontserdi “Pori Jazzil”, nägime sealt Joni Mitchelli, Bill Evansit ja paljusid teisi suurkujusid.

Praegu on ajad muutunud, Soome televisioonis enam eriti jazzkontserte ei näidata.

Tänapäeval on meedia liikunud hoopis teise äärmusse. Info pakumine on tohutu – YouTube’ist võib näiteks leida absoluutselt kõike. Inimesel ei ole kogu oma eluaja jooksul võimalik kõike kuulata, mida on salvestatud. Enam ei saa olla kursis kõigega, mida tehakse.

Kas olete seda tüüpi muusik, kes tahab kõige toimuva nii palju kui võimalik kursis olla, või pigem mitte?

Aktiivsema kuulamise aeg jäi noorusesse ning see periood on nüüd läbi. Praegu enam ei jaksa – väga intensiivne muusikakuulamine väsitab ja vaja on osata distantsti hoida. Tuleb tunnistada, et ka muusikaline maitse muutub aastatega. Praegu kuulan pigem vanemat muusikat. Samuti kuulan huviga tänapäevast vaba muusitserimist, just akustilises võtmes, sealt võib leida põnevaid kõlavärve. Elektroonika võimalused on niigi praktiliselt piiramatud. Hea muusika ei väsita kunagi, aga selleks, et kuulamise elamus saaks tekkida, on vaja mitmeid eeldusi. Kontserdil on ainuüksi kohavalikuga võimalik tekkivat muljet oluliselt mõjutada. Aastatega õpib inimene paremini tundma, millal ja mida ta suudab kuulata ja milline on tema vastuvõtuvõime antud ajahetkel.

Kuulamise ja kuulatamise seisundi tekkimise suureks eelduseks on eelkõige muusika ja muusikute väärtustamine. Näiteks tarbemuusika kuulmisel võime kogeda, et pigem toimivad kõik muud meeled peale kuulmismeele. Siis ei olegi enam oluline, mida kuulame.

Mida tarbemuusika teile tähendab?

Kui muusika muutub tarbitavaks, siis ei pane me enam tähele, et muusika üldse kõlab. Alates reklaamklippidest kuni igasuguse helitaustani – muusika võib muutuda sama iseenesestmõistetavaks nagu sissehingata või kraanist tulev vesi. Kui foon puudub, võib hakata ebamugav. Mulle tundub, et foonina kõlava muusika osa on tohutu, eriti kui samal ajal kõlavad mitmed eri allikast kostvad helitaustad. Aina vähemaks jääb seda, et muusika algab n-õ vaikusest. Samas ei talu inimene helivõnkeid ainult kõrvadega, vaid kogu kehaga ja nende võngete tegelikku mõju inimesele on arvata-vasti alahinnatud – nii nagu heitgaasidest reostatud õhu või eba-puhta vee mõju. Umberto Eco ütles kahe enim keskkonda reostava nähtuse, plastmassi ja helitausta kohta on minu meelest ääretult tabav. Mürkide talumine on individuaalne ja nii on küllap ka tarbemuusikaga. Igatahes on inimene üles näidanud suurt kohanemisvõimet.

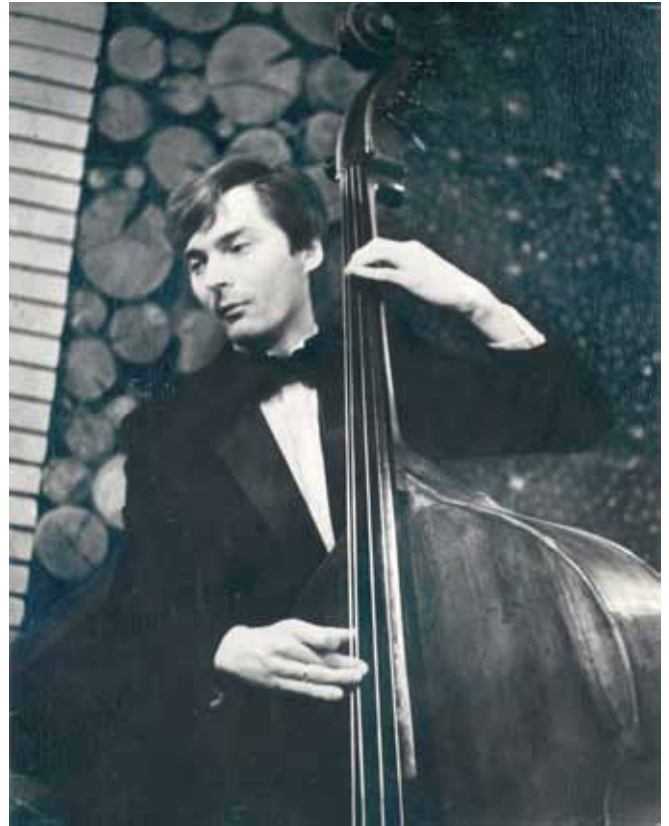
Hiljuti avaldati Briti lehes Guardian humoorikas artikkel ühest kontserdikülalastajast Hispaanias, kes oli Larry Ochsi avangardset muusikat kuuldes kutsunud politsei, kuna muusika ei olnud tema meelest piisavalt “jazz”. Jazzi mõiste paistab tekitavat jätkuvat poleemikat. Kas jazz on teie arvates selgesti piiritletav mõiste?

Raske on ütelda, mis jazz ei ole, sest tänapäeval on temas kõike. Veelgi raskem on ütelda, mis ta on. On ta filosoofia, elustiil, kunstiliik või ainult muusikažanr? Pigem ütleksin, et jazz on midagi sellist, mis tuleb igaühel endal avastada, selleks et ta oleks elus, mitte surnud ja klišeede küttes. Ses mõttes on ta vaimuand.

Mulle on alati nalja teinud see, et meie vana Silveti inglise-eesti sõnaraamatu järgi tähendab *jazz* müra, lärmi ja halbu kooskõlasid. Ühesõnaga, jazz on seal halvustav termin. Sel teemal võiks pikalt arutleda ja see ongi olnud arutelude keskmes nii kaua, kui jazz on mängitud. Meenutagem Frank Zappat, kes on öelnud: “Jazz ei ole surnud, ta ainult lõhnab pisut imelikult.” Jazz nõuab rohkemat kui ainult kirjutatud muusika interpreteerimist. Kui ütleme jazz, siis miskipärast mõtleme improviseerimisele. Samas on selles muusikažanris väga palju läbikomponeeritud muusikat, kus improvisatsioonil ei pruugigi kohta olla. Lärmi ja halbu kooskõlasid ei nähta jazzis muidugi enam ammu. Sellele politsei kutsunud kodanikule olekski pidanud jazzit algset tähendust meelde tuletama.

Kaheksakümnendate keskel.

FOTOD ERAKOGUST

Te olete taasisesivunud Eesti jazzielus tegev algusest peale. Kuidas on Eesti jazz muutunud?

Eesti jazz on kindlasti muutunud väga palju professionaalsemaks. Muusikutele on avanenud võimalus välismaisteks kontaktideks. See kõik tõstab üldist taset. Tohtu hulk informatsiooni on kättesaadav. Samuti mängib rolli poliitilise olukorra muutumine. Uus põlvkond on palju avatum ja altim uuendustele kui minu põlvkond, kes eelmise ühiskonna taaka endaga mõnes mõttes kaasas kannab. Kõik see, mis praegu toimub, on väga tore – kontserte ja festivale on külluslikult.

Eesti jazz'i puhul on palju räägitud sellest, et meie n-õ skene on väike, mistõttu muusikud peavad tegelema tuhande asjaga ja mängima kõikvõimalikes stiilides.

Jah, aga selles võib näha palju positiivset. Mingis mõttes see rikastab ja aitab leida oma stiili. Arvo Pärt on oma stiiliotsingutest rääkinud, et mingil ajal käis ja kuulas ta muusikat, mida ta ei tahaks kirjutada. Ka nii võib asjale läheneda.

Kas eesti jazz'i nägu eristub praegu selgelt siinses regioonis või veel mitte?

Me oleme euroopalike traditsioonide kandjad ja selles mõttes kindlasti heas seisus, sest vaatame küllalt avara pilguga ka jazzile. Ameerikas soovivad paljud kuulda märksa konservatiivsemat, *mainstream*'ile suunatud jazz'i. Eurooplased on ehk uuendusteläimad. Mäletan, kui olime mõni aasta tagasi Vox Clamantise, Villu Veski ja Brian Melviniga Brüsselis, tuli pühapäevasele pärastlõunakontserdile vast valminud 600-kohalisse kontserdisaali nii palju rahvast, et pooled pidid ära minema – tuletõrje eeskirjad ülerahvastamist ei luba. Mingit suundumust see kindlasti näitab, publikuhuvist kuni festivalikorraldajateni välja. Ebaharilik

koosseisude vastu näikse huvi olevat.

Milliseks see oma nägu lõpuks kujuneb, on keeruline küsimus. Kord oli mul huvitav juhus vestelda Toomas Rulli plaadi "Going North" esitluskontserdil Oslos norra kontrabassimängija Harald Johnseniga. Ta kuulas meie kontserti ja ütles pärast seda, et tundis teatud löikudes ära ka minu originaalse hääle. Selline inimene oleks ideaalne õpetaja, ta oskab omapära näha ja ära tunda. Originaalsus on muusikas üks olulisimaid asju. Jan Johansson oma rootsi rahvalaulude tõlgendustega oli kunagi eesti jazzmuusikute jaoks paras šokk – nähti, et võib mängida ka nii, väljaspool *hard-bop*'i ja *bebop*'i raamistikku.

Ka kõik teie lapsed tegelevad muusikaga. Miks kipub just muusiku elukutse puhul nii olema, et see kandub väga kergesti põlvest põlve edasi? Selle kohta on Eestis ju lausa fenomenalseid näiteid...

Kindlasti on perekondi, kes sellega vähem või rohkem süstemaatiliselt tegelevad. Aga kui kodus ikkagi muusika pidevalt kõlab, on sellele lastele vahetu mõju. Ja ka geenid kannavad seda huvi edasi. Muusikaliselt on võimalik olla andekam või vähem andekas. Samas peab vanematel ka selle osas silma ja kõrva olema, kas lastel on eeldusi või mitte.

Päris algul sai lapsi kindlasti pisut suunatud, kuid lõppkokkuvõttes oli see ikkagi nende teadlik valik. Ilma isikliku motivatsioonita muusikut ei sünni.

Noorem poeg mängib kontrabassi ja õpib sama pedagoogi juures, kelle käe all minagi õppisin. Vanem poeg on Muusikaakadeemias jazzklaveri erialal. Mõlemad on loominguilise lähenemisega, reharmoniseerivad meloodiaid ja arranjeerivad muusikat. Tütar on õppinud Georg Otsa muusikakoolis flööti.

Kas teil on perega ka ühiseid muusikalisi ettevõtmisi?

Jah, oleme pereansambliga mõned kontserdid andnud. Olime eelmisel aastal "Hiiu folgil" Kärkla kirikus, samuti mängisime Eesti gospelmuusika auhindade galal. Pereansamblit teeme poegade Joel-Rasmuse ja Heikko-Josephi ning tütar Lisannaga. Olen mänginud noorema pojaga ka kontrabassiduos ja vanema pojaga ühis-tes projektides.

Naasite just ringreisilt Mehhikos. Kas Mehhiko on kõige eksootilisem paik, kus olete kontserdireisil käinud?

Mingis mõttes kindlasti. Samas, Tõnu Naissooga olen kaks korda Jaapanis käinud. Jaapan on muusiku jaoks peaaegu paradisi. Nende kultuur, millesse on sisse kirjutatud tänulikkus, alandlikkus ja lugupidamine kaasinimese vastu, on erakordselt kõnekas. Teine elamus on olnud Iisrael. Mul on olnud võimalus viibida Jeruusalemmas hingamispäeval, kus magistraalid on täiesti tühjad ja kogu maa justkui "hingab".

Mehhikos oli meil Villu Veski ja Tiit Kalluste kavaga "Põhjala saarte hääled" neli kontserti. Esinesime mitmes teatris, vabama atmosfääriga kuurortlinnas Huatulcos ning Mexico City saksa kato-liku kirikus, samuti ühes lastekodus. Kõige ehedama mulje jättis kontsert, mille andsime külakoolis. Direktor näitas lastele kõigepealt maakaarti ning seletas, kus Eesti asub. Kui akordion lasteko-odus kõlama hakkas, puhkesid lapsed algul naerma, kuid pärast kuulasid süvenenult. Ilmselt ei olnud nad kunagi nii vahetus läheduses selle pilli häält kuulnud.

Aastaid tagasi esinesite soolokontserdiga, kas kasutasite ka li-ve-elektronikat. Kuidas suhtute uuema aja tehnoloogilistesse vahenditesse?

See soolokava sündis pooljuhuslikult. Pädaste mõisas oli kunagi ehtekunstnike kogunemine, millele telliti muusikalisi vahenum- breid. Mul jäi kuu aega, laenasin Mart Soolt *looper*'i ning ehitasin selle peale kontserdi üles. Otsast lõpuni planeeritud see kontsert polnud.

Mis puutub elektroonika kasutamisse, siis arvutit ma lavale ei too ning sellega muusikat ei loo. Olen püüdnud kõike kohapeal te- ha. Olen katsetanud reaalaajas *loop*'imist ja kasutanud ka vanema- telt kontsertidelt võetud valmis lugusid. Mind huvitab pigem see, mida ma kontrabassi enda akustilise heliga ette saan võtta.

Jazzi ajaloole mõeldes ei torka kontrabass pähe esmajärjekor- ras sooloinstrumendina?

Nii ja naa. Siinmail on esinenud näiteks Eberhard Weber, pidevas arengus oleva basskitarri tehnilisi uuendusi demonstreeris Michael Manring. Tänapäeval on pillide kasutusvõimalused tohutult avar- dunud. Ka keeli on tulnud lisaks. Keegi ei mõtle enam, et kui tegu on kontrabassiga, siis seab see mingeid piiranguid. Pill on ikkagi pigem vahend.

Tulles teie tegevuse juurde muusikaõppejõuna, küsiksin, kumb amet on raskem, kas interpreedi või pedagoogi oma? Sest üks asi on ju muusikat luua, teine seda kunsti edasi anda.

Need asjad haakuvad teineteisega. Mul on olnud önn mõlemat ra- da käia. Õpetamiseks on vaja kannatlikkust. Kui õpilane laval mängib, siis õpetaja võib saalis kaasa närveerida, ent mitte ise lavale minna. Õpetaja saab olla vaid teenäitaja. Inimene peab leidma oma- enda identiteedi. Oluline on kontakti leidmine ja motiveerimine.

Kuidas motiveerimine käib?

Ma võin tuua näite enda kogemusest muusikaõpilasena. Kaupo Olt mängis esimeses tunnis instrumendil kiiresti ja üle terve kaela. Mõtlesin, et tahaks ka nii osata. Muidugi on ka pedagooge, kes tu- gitoolist kunagi ei tõuse. Igaüks leiab oma tee.

Milline on teie arvates talendi ja töö vahetõde muusikas.

Milline see peaks olema?

Minu arusaamise järgi muutub mõlema osa ajas. Kui inimene sa- tub selle ala juurde, on esialgu vaja eelkõige andekust. Mingil väga pikal perioodil saab töökus väga oluliseks, aga päris tipus pääseb jälle andekus maksvusele.

Kui palju jääb teil muusikuna aega muude tegevuste jaoks?

Nagu ikka, kui keskiga on käes, peab hoolitsema enda vormis hoidmise eest. Püüan külastada jõusaali ja liikuda nii palju kui või- malik. Loomulikult püüan ka jõudumööda lugeda ja olla kursis laiemalt Eesti kultuuri ja poliitilise eluga.

Tänavusel "Jazzkaarel" olete jällegi tegev päris mitmes projek- tis. "Jazzkaare" esinejate seas olete olnud üsna festivali algu- sest peale?

Jah, mu debüüt seal võis olla päris ammu, vist üheksakümnendate alguses, Linnahallis, koos Debbie Cameroniga, siis, kui festival veel praegust nime ei kandnudki. Paraku pole mul olnud tihti võima- lust "Jazzkaarel" kuulajana viibida. Kui mängid ise, sageli ka mit- mel kontserdil, läheb fookus mujale. Viimastel aastatel on aprillis toimunud Liepāja festival, kus olen mitu aastat järjest üles astunud. Mitmes kohas korraga viibida pole kahjuks võimalik ja seetõttu on paljud head esinejad nägemata jäänud.

Kes mängivad kõrgel tehnilisel tasemel, need on muusikutelegi huvipakkuvad. Osa artiste on loomulikult ka laiemale publikule orienteeritud. Kuulsusedki ei esine alati ootuspäraselt, samas jäta- vad mõned kontserdid sügava jälje. Mäletan, et Richard Bona kut- suti publiku tungival soovil kohe järgmisel aastal tagasi. Muide, ka mul oli ükskord selline juhtum, Tiit Kalluste Jump Bandiga Soo- mes Ikaalise akordionifestivalil. Mõni kontsert vahel lihtsalt läheb tåkkesse.

Tean, et olete praegu hõivatud ka ühe plaadi salvestamisega. Millega täpsemalt tegu?

Plaadil musitseerime Vox Clamantise, Villu Veski ja Brian Melviniga. CD nimeks on planeeritud "Mass for Coltrane", nii et tegemist on justkui missaga John Coltrane'ile. Idee tuli sellest, et Coltrane kasutas oma kompositsioonides gregooriuse koraali motiive. Plaadil pole selgelt väljajoonistuvaid missa osi. Tegemist on sakraalmuusikaga ja mulle väga südamelähedase helikeelega. Loodan, et plaat jõuab peagi kuulajani. Olen Loojale tänulik, et nüüd, veerandsaja-aastase kontserttegevuse järel jõudsin sellise muusikalise eneseväljen- duseni. Kahtlemata on siin oma osa igal inime- sel, kellega eluteel kokku olen puutunud, eriti va- nematel ja abikaasal, kes viuldajana on minu muusikalisi otsinguid alati mõistnud ja toeta- nud.

NELE-EVA STEINFELD

pianist

Kaija Saariaho pälvis Léonie Sonningi auhinna

Soome helilooja Kaija Saariaho pälvis Taani tähtsaima muusikaauhinna Léonie Sonningi preemia 2011, mille rahaline suurus on ligikaudu 1,2 miljonit Eesti krooni. Preemia antakse igal aastal rahvusvaheliselt väljapaistvatele instrumentalistidele, dirigentidele, lauljatele või heliloojatele. Esimaskordselt anti auhind välja 1959. aastal, mil selle pälvis Igor Stravinski. 1952. aastal sündinud Kaija Saariaho on järjekorras üheteistkümnendal helilooja ja ühtlasi teine naishelilooja, kes nimetatud autasu vääriliseks on tunnustatud. Léonie Sonningi auhinna on läbi aegade pälvinud veel Witold Lutoslawski, Benjamin Britten, Dmitri Šostakovitš, Olivier Messiaen, György Ligeti, Per Nørgård, Sofia Gubaidulina, György Kurtág ja Arvo Pärt.

Ühe väljapaistvaima nüüdisheliloojana on Kaija Saariaho võitnud mitmeid kaalukaid auhindu, nende hulgas Grawemeyeri preemia (2003) ning Wihuri Sibeliuse preemia (2009). Samuti pürgas Musical America 2008. aastal Saariaho aasta helilooja tiitliga. Kuna Léonie Sonningi preemia puhul on tegemist Põhjamaade auhinna, rõõmustas Saariahot kõige enam see, et tema muusika on hakanud Põhjamaadeski varasemaga võrreldes rohkem kõlapinda leidma. Samuti lisab ta, et selline preemia võimaldab tal rahulikult komponeerimisele keskenduda. Auhinna teatavaks tegemise hetkel viibis Saariaho Prantsusmaal Lyonis, kus oli käimas prooviperiood Saariaho värskel ooperiga “Émilie”, mis esietendus Lyoni ooperimajas 1. märtsil.

Léonie Sonningi preemia antakse Saariahole üle 5. mail 2011. aastal DR kontserdisaalis Kopenhaagenis, kus tema teosed kõlavad Taani Rahvusliku Sümfooniaorkestri esituses John Storgårdsi juhatusel. Kopenhaagenis toimub kontsert Saariaho loomingust ka tänavu 4. mail, mil kollektiivi nimega Athelas Sinfoniatta Copenhagen juhatab Pierre André Valade.

Lahkus suurejooneline vene metsosopran Irina Arhipova.

FOTOD INTERNETIST

Lahkus metsosopran Irina Arhipova

Üheteistkümnendal veebruaril suri Moskvas 85-aastaselt südamehaiguse tagajärjel vene metsosopran Irina Arhipova. Tema tippvorm langes 1960–1970. aastatesse, mil ta astus üles valdavalt Moskva Suure Teatri laval, sattudes esinema ka väljaspoole Nõukogude Liitu, nii palju kui raudne eesriie võimaldas. Arhipova repertuaari kuulus põhiliselt vene, itaalia ja prantsuse heliloojate ooperilooming, mida on peamiselt vene plaadifirmad ka jäädvustanud arvukatele helikandjatele.

2. detsembril 1925. aastal Moskvas sündinud tulevane ooperistaar õppis esialgu arhitektiks, võttes samal ajal eraturunde laulmises. Alles 28-aastaselt astus ta Moskva konservatooriumi Leonid Savranski lauluklassi. Esimese lepingu sõlmis lauljanna-ga Sverdlovski ooperiteater, kus ta töötas aastatel 1954–1956. Irina Arhipova karjääri jaoks oli pöördelise tähtsusega aasta 1955, mil ta võitis Varssavis rahvusvahelise lauljate konkursi, mis tagas talle töökoha Moskva Suures Teatris. Arhipova debütee-

ris selles ooperimajas 1956. aastal Bizet’ ooperi “Carmen” nimiosas. Tema debüüt äratas tähelepanu ka väljaspool Nõukogude Liitu, sest Arhipovaga koos triumfeeris laval moskvalaste ees ka tunnustatud tenor Mario del Monaco.

Järgmise kahekümne aasta vältel oli särava hääle ja intelligentsiga Irina Arhipova Suure Teatri väljapaistvaim metsosopran, kelle kanda olid sellised ooperiroolid nagu Azucena “Trubaduuris”, Amneris “Aidas” ja Eboli “Don Carlos”, Marina Mussorgski ooperis “Boriss Godunov” ja Marfa ooperis “Hovanštšina”, Charlotte Massenet’ ooperis “Werther” ning Pauline Tšaikovski ooperis “Padaemand”. Arhipova laulis korduvalt metsosoprani partiisid Prokofjevi ooperite esietendustel Suures Teatris. Samuti tegi ta rolle Hrennikovi ja Štšedrini ooperites – teostes, mis tänapäevaks ooperimaailmas unustuse hõlma on vajunud.

Irina Arhipova debüüt Läänes toimus 1960. aastal, mil ta esines Napolis San Carlo teatris Carmenis osas. La Scala lavale astus ta esmakordselt Suure Teatri külalisesietendustel 1964. aastal, pöördudes tulevikus sellele ooperilavale korduvalt tagasi. 1969. aastal esines Arhipova esimest korda Pariisi Ooperis, debüüt Ameerika Ühendriikides toimus 1972. aastal ning Covent Gardenis kuuldi Arhipovat esmakordselt 1975. aastal. New Yorgi Metropolitan Operas debüteeris Arhipova võrdlemisi hilja, nimelt 1992. aastal, mil ta oli juba 67-aastane.

Muusikakriitikute sõnul oli Irina Arhipova laval alati väga elav ja särav ning lausa jumalikult musikaalne. Tema näitlejameisterlikkus oli kõrgetasemeline ning staarikuulsuse pinna alt koorusid igal esinemisel välja muusika ja kunsti mõtestamise sügavaimad kihid. Arhipova hääle oli jõuline ja vaba, registrivahetus plastiline ning tema hääle rikkalik tämbripalett oli sobiv ka varjundirohketeks kontraaldi partiideks. Ooperikarjääri kõrval tegutses Irina Arhipova samuti kammerlauljana ning tema saagedaseks lavapartneriks oli teiste hulgas pianist ning Eesti Muusika-ja Teatriaka-

deemia klaveriosakonna juhataja professor Ivari Ilja.

Alates 1976. aastast töötas Irina Arhipova Moskva konservatooriumis õppejõuna ooperilaulu erialal, andes samuti meistrikursusi mitmel pool maailmas. Arhipova kunstilist tegevust tunnustati tema eluajal korduvalt, teiste auhindade seas pälvis ta 1996. aastal Nõukogude Liidu rahvakunstniku aunimetuse ning 1978. aastal autasustati teda Lenini preemiaga. 1993. aastal rajas lauljanna koos tenorist abikaasa Vladislav Piavkoga Irina Arhipova nimelise fondi toetamaks väljapaistvaid noori lauljaid, näitlejaid ja teiste kultuurivaldkondade raames tegutsevaid noori inimesi.

Gustav Mahleri konkursi võitis läti dirigent Ainārs Rubikis

Bambergis toimunud kolmandal Gustav Mahleri nimelisel dirigentide konkursil ärastas suurt tähelepanu 31-aastane läti dirigent Ainārs Rubikis, kes võitis esimese auhinna, millega kaasnes 20 000 euro suurune preemia. Konkursist võttis osa kaksteist võistlejat vanuses 18–33 aastat, kes valiti välja kolmesaja avalduse saatnud dirigendi seast. Finaalis oli Rubikise konkurendiks 21-aastane usbeki dirigent Aziz Šokhakimov, kes pälvis teise preemia ning kolmas koht läks poolfinaali jõudnud Kamdžalovile.

Konkursi erinevates voorudes tuli osalejatel juhatada Haydni sümfooni nr 104, Mahleri Neljandat sümfooni, Weberni tsükli "Viis pala orkestrile" op 10 ning nüüdismuusikateoseid, nagu Jörg Widmanni "Con brio" (2008) ja Matthias Pintscheri "Towards Osiris" (2005). Konkursandit töötasid Bambergi Sümfooniaorkestriga ning žüriisse kuulusid Bambergi Sümfooniaorkestri peadirigent Jonathan Nott, dirigent Herbert Blomstedt, helilooja Matthias Pintscher ning Edinburghi festivali kunstiline juht Jonathan Mills. Konkursi patroon on Gustav Mahleri lapselaps Marina Mahler.

Gustav Mahleri nimeline konkurss toimus tänava kolmandat korda ning vaatamata sellele, et konkurss sai alguse vaid kuus aastat tagasi, on sellest kujunenud üks Euroopa tähtsamaid dirigentide võistlusi. Esimese Gustav Mahleri konkursi võitis 2004. aastal ülekaalukalt praeguseks terves maailmas tuntuks saanud venetsueela dirigent Gustavo Dudamel, kes töötab hetkel Los Angelese Filharmoonikute peadirigendina. 2007. aastal esikohta välja ei antud ning teise preemia pälvis korea dirigent Shi-Yeon Sung.

Lätlaste tulevikulootus Ainārs Rubikis ei saavutanud võitu tänu ülevoolavale nooruslikule sarmile või karismaatilisusele. Žürii sõnul domineerisid tema puhul pigem sisuline küpsus, kõrge professionaalne tase ja esituse terviklikkus. Rubikis on lõpetanud Lätis Jāzeps Vītolsi nimelise muusikaakadeemia koori- ja orkestridirigeerimise erialal. Varem on ta saanud mitmeid auhindu koorikonkurssidel, nende seas teise koha Tallinna noorte kooridirigentide konkursil 2002. aastal

Plácido Domingo probleemid tervisega

Kuuekümmend üheksa aastasel hispaania tenoril Plácido Domingo oli hiljuti probleeme tervisega. Tokyos kontserdireisil viibides viidi ta alakõhualude tõttu haiglasse, kus tal avastati käärsoole pahaloomuline kasvaja. Praeguseks on tehtud operatsioon kasvaja eemaldamiseks, mis õnnestus arstide sõnul väga hästi. Arstide tungival soovitusel peab ooperilaulja, dirigent ja Los Angelese ooperiteatri kunstiline juht puhkama pingelisest tööst vähemalt kuus nädalat. Plácido Domingot oodatakse tagasi lavale juba 16. aprillil, mil Milanos La Scala teatris etendub Verdi ooper "Simon Boccanegra". Samuti oodatakse Domingot Los Angeleses, kus juunis etendub Wagneri ooper "Valküür".

est 1991 ja **MARTELL** esitlevad

Suur
OOPERIÕHTU

Nokia Kontserdimajas

Wolfgang Amadeus Mozart
HAAREMIRÖÖV
(Die Entführung aus dem Serail)
21. aprill
OTSEÜLEKANNE
GRAN TEATRE del LICEU ooperiteatrist Barcelonast

www.fbj.ee

Piletid müügil www.ticketpro.ee

est 1991 ja **BIG** esitleb

The
duke
ellington
Orchestra

ESMAKORDSELT EESTIS!

20. aprill
Nokia Kontserdimajas

PILETID MÜÜGIL
TICKETPRO
www.ticketpro.ee

www.fbj.ee

Koos kaugele

Pärast Lang Langi ja David Ritzi koostöös valminud “Journey of a Thousand Miles. My Story” (2008) lugemist

MAILIS PÕLD
vabakutseline

Läinud suvel Roomas Lang Langi kontserti kuulates hakkas mind painama küsimus: mis laadi jõud, milline Draakon või Fööniks on selle mängu taga... kes on pürotehnik?

Lang Lang pühendab oma raamatu emale ja isale. Ema oli tal lapsepõlves unistanud tantsijanna karjäärist, isa aga soovinud saada muusikuks – erhumängijaks. Sisseastumisdokumentide vormistusvea tõttu jäi Lang Guoren konservatooriumi ukse taha. Ta ei heitnud meelt ning otsustas kandideerida lennuväeorkestri ridadesse; konkursiks valmistus ta vabrikutöö kõrvalt. Et kodakondseid mitte häirida, ärkas ta igal hommikul kell neli, läks välja lageda taeva alla pilli harjutama, seejärel vabrikusse; pärast päevatööd harjutas keskööni. Lang Guoreni ennastsalgavust kroonis edu: ta võeti lennuväeorkestri koosseisu esimese erhu kohale. Tollest eneseületamisest ammutas mees vankumatu töömoraali: elus viivad edasi ambitsioonid, visadus ja sõnapidamine.

Lang Lang sündis Kirde-Hiina tööstuslinnas Shenyangis, lennuväe kasarmus. Ta polnud veel kaheaastane, kui vanemad muretsesid koju pianiino, esimesed sammud klaveri taga kulgesid tal Tomi & Jerry multikaid vaadates ja kummagi tegelase mõtteimpulsse helidesse pannes. Lang Lang ei ole muusikast kõneldes teab kui filosoofiline, muusika on tema jaoks eeskätt aktsioon – välkkiires ja sisutihedas tegutsemisrütmi olek. Elul sõjaväebaasis olid omad eelised: territoorium oli valve all, elanikud kuritegevuse eest kaitstud. Muusikud elasid omaette kvartalis ja solidaarsustunne ei olnud pelk sõnakõlks. Lastele tähendas sõjaväebaas aga käegakatsutavat seiklust: Hiina ja Vietnami konflikti aegu startivad hävituslennukid sümboliseerisid ühtaegu

Lang Lang, Draakon ja Fööniks.

nii kaugeid maid kui ka vahendeid, mille abil kaugele jõuda. Kuna 1979. aastal oli Hiinas hakanud kehtima seadus, mille kohaselt linnaelanikest abielupaaril tohtis olla vaid üks laps, siis oli Lang Lang (s 1982), nagu ka ta mängukaaslased, pere ainus laps. Hiinas on terve põlvkond lapsi, kes kõik on peres ainukesed. Tolle põlvkonna laste emad-isad on jällegi kultuurirevolutsiooni lapsed, kes oma nahal kogunud elu eeslitemaal. Toonaste laste lootused purunesid juba eos. Aga et ka purunenud lootused võivad vilja kanda, seda tõestab nimelt tänane Hiina, mis oma kummastavate, ent ka kordumatute imedega on suuresti just purunenud lootustega laste kujundatud. Põlvkonna jagu lapsevanemaid kandis oma kunagised lootused üle tollele ainsale, seadusega lubatud lapsele, kanaliseerides järe-

tuljasse kogu vaimse ja füüsilise energia. See äranullitud põlvkond nägi lapses iseend, oli oma lapse nimel kõigeiks valmis. Vanemate osaks jäi eneseohverdamine, laste kanda aga vanemate soovihaluste õnnistus ja taak. Lapsed pidid teostama isa-ema ja iseenda unelmad. Seega siis eneseteostus k u u b i s. Orkestrantide laste elu kulges võistlusõhkkonnas. Olla parim, olla esimene – selles seisnes elu mõte.

Kui Lang Lang on nelja-aastane, hakkab isa talle klaveriõpetajat otsima. Seni oli ta poega suunanud ise, nüüdsest läheb vaja väga head õpetajat. Ta paneb pojale südamele, et enne ettemängimist õpetaja Zhule, Shenyangi konservatooriumi klaveriosakonna juhatajale, peab poeg harjutama kaks korda rohkem. Vanemad teavad, et pojalt on annet, ning isa on otsustanud, et

poja ainus võimalus elus läbi lüüa on saada pianistiks. Maailmakuulsaks. Ja Lang Langi isa, too sirgjoonelise mõtlemisega mees näib teadvat ka maailmakuulsaks saamise moodust. Tuleb harjutada, harjutada, harjutada. Nelja-aastase Lang Langi peast käib esmakordselt läbi mõte: aga mis siis, kui ma äkki petan isa lootusi? Lisagem siinkohal, et Hiinas on juba nelja-aastastel lastel selge arusaam karjäärast ja karjääri tegemisest. Õpetaja Zhule ette mängima minnes on Lang Langil seljas univorm, vöö vahel mängupüstolid. Õpetaja Zhu kiidab poisipõnni mundrit ja pärib, kas püstolid mängu segama ei hakka. Lang Lang võtab püstolid vöö vahelt. Ja seejärel palub õpetaja Zhu midagi enneolematut – palub tal lõdvestuda. Seda sõna Lang Lang ei tunne. See on uus sõna tema sõnavaras. Kulub aastaid, enne kui ta selle sõna tähendusest hakkab aru saama. Ettemängimine läheb hästi, õpetaja Zhu nõustub Lang Langi juhendamise ning annab talle uue pala õppida. Isa leiab, et ühest palast on vähe, kaks oleks parem, ja juba ta küsibki, millal poeg konkursile läheb. Isa ei naerata, ta esitab vaid küsimusi ja ootab oma küsimustele kohe-seid vastuseid. Õpetaja Zhu vastab, et konkursid tulevad siis, kui aeg on küps. Too armas õpetaja Zhu, kelle pere kultuuri revolutsiooni aastail küürutas riisipõllul, teab, et nii õppimis- kui ka õpetamisprotsessis viib sihile kannatlikkus. Lang Langi ja ta vanemate peas aga vasardab vaid üks: võita, võita, võita. Esimene konkurss, millest poiss osa võtab, on Shenyang Piano Competition. Osavõtjaid on 500, Lang Lang on viieaastane, ta mängib Kabalevski Variatsioone ja võidab esikoha. Võidule järgneb sooloõhtu. Lang Lang naudib lava, rambivalgust ja aplausi, ja otsustab – nüüd juba ise! –, et temast saab maailmakuulus pianist.

Lang Lang ütleb, et on lapsest saati olnud väga praktiline. Heliredelid ja sõrmeharjutused ei olevat talle sugugi meeldinud, ent kord juba nende kasulikkusest aimu saanud, treeninud ta neidki pikema jututa. Harjutamise suhtunud ta üldjoontes kui mängu, klaverisse kui mänguasja. Iga päheõpitud pala eest kinkis ema talle paberist kuldtahe, kui tähti kogunes viis, ilmus välja tuliuus mänguasja. Kui tekkis probleem, et viieaastane poiss peab üksi koju jääma, tegi Lang Lang isale ettepaneku: osta magnetofon, sellal kui te emaga tööl olete, harjutama klaverit ja pärast võid kontrollida, kas

Isa Lang Guoreniga.

pidasin sõna või ei. Isale ettepanek meeldis ning Lang Lang harjutas päev otsa lugusid, mille autoreid ei osanud ta tihtipeale isegi välja hääldada. Kui mõni kuu hiljem lisandus koolikohustus – koolis oli ta alul väga koba ega saanud sõna suust –, nägi viieaastase poisil päevaplaan välja selline:

- 5.45 äratus ja tund aega klaverimängu
- 7.00 kooli lõunatund: 15 minutit söömisele, 45 minutit harjutamisele
- pärast kooli kaks tundi klaverimängu
- 20 minutit õhtusöögile, samal ajal tohtis vaadata multfilme
- pärast õhtusööki kaks tundi klaverimängu
- päeva lõpuks kodused ülesanded

Kui Lang Lang on kuue ja poole aastane, pakutakse isale tööd Shenyangi politseis. Ta loobub orkestrandi kohast ning asub tööle meelelahutuskvartali julgeoleku eest vastutava ametnikuna. Pere lahkub sõjaväebaasist. Lang Lang ei väsi kordamast, et isa ei teinud eales nalja. “Mine harjutama!” oli ainus, mis isal öelda oli. Seitsmeaastaselt osaleb Lang Lang konkursil Taiyuanis. Ta annab laval endast kõik, näeb end vaimusilmas juba võitjana ja peapreemia (uue klaveri!) omanikuna, platseerub aga kõigest seitsmendale kohale ja saab lohutusauhinnaks kollase koera. Kirjeldamatu pettumus. Lang Lang käitub jõledalt, röögib hüsteerilise jõnglase kom-

bel kaasvõistleja peale ning virutab koerale jalaga. Taas on õpetaja Zhu see, kes sätib toimunu õigesse valgusse, maandab pingeid ja üle piiri pulbitsenud võidutahet, selgitades muu hulgas lihtsat tõde: keegi ei saa võita kõiki konkursse.

Mõni aasta hiljem tajub õpetaja Zhu, et Shenyang hakkab Lang Langile kitsaks jääma. Üheksa-aastaselt poisil tuleb valmistuda sisseastumiseksamiks Pekingi konservatooriumi. Isa võtab end töölt lahti ja läheb poega Pekingisse, telefonistist ema jääb Shenyangi, edaspidi peab tema palgast kogu pere ära elama. Kuna kaht linna lahutab kaheteisttunnine rongisõit, on juba ette teada, et ema ja poeg saavad kohtuda vaid mitme kuu tagant. Lang Langile kujuneb lahkumine traumaatiliseks. Ent kõigi kolme asjaosalise ambitsioone arvestades tuleb see samm paratamatult astuda. Isa-ema mõtetes püsib kinnisideena, et nende pojast sirgub maailmakuulus pianist, ja Lang Lang on sisimas sama meelt. Et maailmale endast teada anda, tuleb esmalt pääseda Pekingi konservatooriumi, kus kaheteistkümmele kohale on kaks tuhat tahtjat (hiljem selgub, et tahtjaid on kolm tuhat). Kummatigi arvab Lang Langi isa, et sellises jõhkras konkurentsis ei tule ema lähedus pojale kasuks – hellus nõrgestab ja röövib kallist aega, mida hiljem ei anna kuidagi tassa teha. Lang Langil ei ole aega kaotada, tema koht on klaveri taga!

Uus elupaik asub prügihunnikuid täis Feng Tai kvartalis, kus haiseb roiskvee ja loomauriini järele. Nad söövad mune ja juurvilja, vahel harva tüki kanaliha. Ühe-toaline korter kaheteistkümnendal korrusel on kütteta, isa topib talle selga kõik olemasolevad riided, soojendab oma käte vahel ta käsi, õhtuti ka rōskeid voodiriideid. Konservatooriumi on tund aega rattasõitu. Sadagu lausvihma või lõõtsugu Gobi kõrbest tulevad liivatormid, kui klaveritunni aeg kukkumas, sõidab Lang Guoren, poeg pakiraamil, läbi Pekingi liikluskaose konservatooriumi. Ent uue õpetajaga ei laabu asjad kohe kuidagi. Lang Lang harjutab rohkem kui kunagi varem, õpetaja pole aga eales rahul. Isa meelest on poeg laisk. Korteri seinad kostavad läbi, naabrid saavad neile politsei kaela. Kuudepikkused jõupingutused on tühja jooksmas. Ühel õhtul virutab isa pojale raske nahksaapaga: "Sa oled perekonna häbiplekk." Lang Langile ei tee niivõrd valu saabas, kuivõrd viha, millega jalavari tema pihta läkitati. Mõne aja pärast ütleb õpetaja Lang Langist lahti: poisil ei olewat annet. Hullunud isa sunnib poega enesetappu sooritama, käsib tal kuhja tablette neelata, nõuab, et ta hüppaks rõdult alla... Raevunud Lang Lang ei neela tablette ega visku rõdult alla, ta tõstab isa tahte vastu mässu ja otsustab oma käed kiviseina vastu puruks peksta. Üheksa-aastase poja meeleheitlik samm toob isa mõistusele.

Kuud lähevad, Lang Lang ei puutu klaverit, ei vaheta isaga sõnagi. Kuidas andestada isale, kes sundis sind enesetappu sooritama?

Kuna Lang Lang ei harjuta, siis on tal esimest korda elus vaba aega: pärast kooli ringi lonkides kohtab ta turul arbuusimüüjat nimega Han. Sõrmetonksust, millega Lang Lang arbuusi küpsust testib, järeldab Han, et tegu on erilise poisiga. Nad saavad jutule ning Lang Lang räägib, et ta olnud kord pianist, nüüd aga vaid number null, keda ei anna isegi pingeritta panna. Mõne aja pärast külastab muinasjututegelast meenutav arbuusimüüja Han Langide korteriuberikku ning tasapisi hakkab pinge isa ja poja suhetes järele andma. Andestamisest pole veel juttugi. Ja klaverit Lang Lang ei puutu. Välja ilmub toosama majanaaber, kes mõni aeg varem oli politseile kaebuse esitanud. Majanaaber keelatab Lang Langi klaverit mängima, ta olevat aru saanud, et

poisi mäng leevendab tervisehädasid. Ühel päeval leiab poiss koju tulles eest armastatud õpetaja Zhu, kes vahepeal oli külalisõppejõu staatuses veetnud aastakese Ameerikas. Isa ja õpetaja vestlust pealt kuulates saab Lang Lang teada, et eelmine õpetaja polnud teda ära põlanud mitte andetuse, vaid kuulujuttude pärast (Lang Langi isa olevat seotud kuritegelike ringkondadega!), mille lendulaskmise eest olid eakaaslastest rivaalide vanemad aegsasti hoolt kandnud. Õpetaja Zhu ei varjagi, et akadeemiline maailm, mis ideaalvariandis peaks olema kadedusest ja väiklusest puutumata, osutub tegelikkuses ohtlikuks labürindiks. Ent oluline on, et õpetaja Zhu abiga leitakse pedagoog, kes nõustub Lang Langi eksamiksi ette valmistama ning neli kuud kestnud pausi järel naaseb poiss klaveri taha. Konservatooriumi sisseastumiseksamini on jäänud üheksa kuud. Kohti on kaksteist, tahtjaid kolm tuhat. Suvised leitsaku ajal harjutab ta, jalad pesukausis, isa sealsamas kõrval tundide kaupa tuult lehvitamas. Lang Lang võetakse vastu pingereas esimesena ning sestpeale saab isast poja isiklik salaagent, kes, politseimunder seljas, marsib konservatooriumis valvuritest mööda, kuulab ukse taga pealt meistrkursusi ja paneb kõrva taha iga pisimagi nõuande, millest pojalt võiks kasu olla (tuletagem meelde, et Lang Langi isa on andekas muusik!). Kas võib sellest ehk järeldada, et poeg on isaga ära leppinud? Osaliselt jah. Üks osa Lang Langist vihkas isa, samas tajus ta, et nad mõlemad ihaldavad sama: maailmakuulsust. Ja Lang Lang teadis, et see on võimalik vaid isasuguse liitlase korral.

1994. aasta suvel osaleb Lang Lang Ettlingenis toimival konkursil. Ta ei lähe Saksamaale mitte Hiina ametliku esindajana, vaid omal käel. Isa on otsustanud, et nüüd on aeg võtta sihikule Euroopa, astuda üles žürii ees, keda ei huvita Hiina siseriiklik valikusõel. Tuleb hankida viisad ja reisiraha. Dokumentide ajamisel läheb asja ette politseiametniku töökogemus, 5000 dollarit reisiraha saadakse kokku sugulaste ja sõprade abiga ja pangast laenu võttes; pere maksab kinni ka pedagoog Zhao sõidu. Lang Lang on esmakordselt Euroopas, Bachi, Beethoveni, Brahmsi... oma muusikaliste iidolite sünnimaal. Ta imetleb katedraale, tänavasillutist ja metsa. Isa jätkab oma luuretegevust. Ta eksimatu kõrv tabab ära, et ühe ukse tagant kostab hoopis teist-

sugust klaverimängu. Tegemine on vanemas vanuserühmas võistleva pimedat jaapanlasega. Nii Lang Langil kui ka jaapanlasel on kavas Liszti Tarantella. Neli tundi mängivad poisid teineteisele ette. Kui Lang Lang hiljem võitjaks kuulutatakse, on ta esimene mõte minna tänama seda pimedat jaapani poissi, kelle mänguviisi, maagiline puudutus ja lahke loomus olid lühikese ajaga avanud ta silmad ning õpetanud talle muu hulgas sedagi, et muusikat pole vaja taga ajada, tuleb lasta end muusikal juhtida. Alles aastaid hiljem näeb Lang Lang autasustamistseremoonial tehtud videosalvestust – ei enne ega pärast ole ta oma isa nutmas näinud.

1995. aasta augustis sõidab Lang Lang Jaapanisse, Sendais toimuvale Tšaikovski nimelisele noorte pianistide konkursile, sedapuhku Hiina ametliku esindajana. Kuid enne on löödud hulk lahinguid repertuaaririndel. Õpetaja Zhao on veendunud, et Lang Lang peaks finaalis mängima mõnd Mozarti kontserti. Isa aga on võtnud ühendust Yin Chengzongiga, Hiina kuulsaima pianistiga kultuurirevolutsiooni päevilt, kes pärast poliitilise kursi muutust oli mõnda aega elanud New Yorgis, siis aga naasnud kodumaale. Yin Chengzong kuulab Lang Langi ning soovib valida Beethoveni kontsertide hulgast. Isa aga raiub, et poeg peab mängima Chopini f-moll kontserti. Lõpuks astub ta kontakti õpetaja Tuga, Hiina kuulsaima pedagoogiga. Too kuulab kontserdi ära ja laidab mõtte maha. Lang Langi isa ei kõiguta aga miski: tema poeg peab Jaapanis mängima Chopini. "Mõtles oma emale, mõtle sellele, kui väga sa teda armastad," räägib ta pojale. Mõte emale, kellega Lang Lang vaid haruharva kokku saab, peab looma Chopini mängimiseks vajaliku hingelise tagamaa.

Kui kolmeteistaastane Lang Lang Jaapanist võiduga naaseb, tervitatakse teda Pekingi lennujaamas otsekui mõnd filmi- või sporditähte. Sooloõhtul Pekingi Concert Hallis esitab ta Chopini etüüdid op 10 ja op 25. Paar nädalat hiljem teatab isa, et repertuaari tuleb võtta Rahmaninovi Kolmas. Õpetaja Zhao meelest peaks Lang Lang järgima tema programmi, kuna on tema õpilane, isa meelest peab poiss tegema seda, mida tema õigeks peab: Lang Lang on ju tema poeg. Isa pilk on pööratud Ameerika, maailma avatuima riigi poole, mida ei kammitse ükski traditsioon. Yin Chengzong korraldab Lang Langi esimese

kontserdi New Yorgis Steinway Hallis ning mureseb ka stipendiumi Bostoni lähistel Walnut Hillis toimuvale suvekursusele. Lisaks klaverimängule naudib Lang Lang eakaaslaste seltskonda, loodust, korvpalli, tennist. Ent kõikjal saadab teda isa valvas silm. Veel enne suvekursuste lõppu sõidavad nad Hiinasse tagasi: Lang Lang on valitud Hiina Rahvusliku Sümfooniaorkestri avakontserdi solistiksi, nädalaga tuleb selgeks saada Beethoveni Fantaasia klaverile, koorile ja orkestrile.

Konkursivõiduga Jaapanis oli kaasnenud ka leping plaadifirmaga JVC Victor ning esimese plaadi salvestamise aegu hakkavad hargnema kontaktid, mis viivad Lang Langi kokku pianist Gary Graffmani-ga, Philadelphia Curtise Instituudi direktoriga, kes on kõrvalkutsumuselt sinoloog.

1997. aasta märtsis mängib Lang Lang komisjoni ees, kuhu kuuluvad Gary Graffman, Leon Fleisher, Claude Frank, Seymour Lipkin ja Peter Serkin; ta võidab stipendiumi, mis katab õpingu- ja elamiskulud Philadelphias. Lang Langi ja ta isa käsutuses saab olema omaette korter ühes vannitoaga. Mainitud ruum ei ole kaugeltki ebaoluline. Raamatu lehekülgedel teeb Lang Lang nimetatud paigast korduvalt juttu: Pekingi päevil olid nad vannituba jaganud viie perega, isa ärkanud igal hommikul kell viis ja sulgenud end vannituppa, et poeg ei peaks sabas oodates aega raiskama. Olulisim on siiski see, et Lang Langi kasutada on Steinway tiibklaver. Kui isa kuuleb stipendiumist, arvab ta, et poeg ei ole inglise keelest õigesti aru saanud (keelega on mõlemal suuri raskusi). Rabava teate peale tekivad tal hingamisprobleemid, Philadelphiasst koju tagasi lennates need üha süvenevad. Arstid diagnoosivad kõrivähi, operatsiooni käigus eemaldatakse kaks kasvajat, mõlemad on healoomulised. Ent aega ei ole raisata! Haiglavoodis ja kõnevõimetuna asub isa kavandama poja lahkumisturneed Hiinas.

Ameerikasse ümber asudes keerlevad isa ja poja mõtted konkursside ümber: Van Cliburni nimeline Texases, Tšaikovski-nimeline Moskvast, Varssavi, Leeds, Brüssel. Kõigil tuleb osaleda, kõik tuleb kinni panna! Ei maksa imestada, et isa ja poja peas on vaid konkursid: Hiinas sätitakse õpilased iga kahe kuu tagant pingeritta! Ent suur on nende üllatus, kui Gary Graffman soovib konkurssidest loobuda ja keskenduda

millelegi hoopis tähtsamale. Millele siis? Muusika ja pianismi vaimsele mõõtmele, mille keskpunktis ei saa eales olla trofee.

Kord kui Lang Lang instituudis sõprade seltsis Balakirevi "Islameid" harjutas, juhtus klassi astuma isa. Poisil oli lugu juba kolm korda läbi mängitud, isa nõudel tuli seda aga veel teha, ja siis veel kord. Ent kui isa seejärel nõudis, et nüüd mängid veel kümme korda otsast lõpuni, ei pidanud Lang Lang enam vastu ning ütles sõprade kuules välja, et ta ei kavatsegi enam käsklustele alluda. Esimest korda elus nägi ta oma isal lüüasaanu ilmet. "Ma söidan ära," sõnas isa, "lähen Hiinasse tagasi." Ning tund aega hiljem oli ta juba lennujaamas piletisabas. Kui te arvate, et Lang Lang türannist vabanedes hõiskas, siis te eksite rängalt. Poeg võttis takso, sõitis koos sõpradega lennujaama ja palus isal jääda. Ja isa jäi.

Kontsertpianisti karjäär lasi end siiski oodata. Esialgu oli Lang Lang kõigest asendajate nimekirjas. Kuid asendada polnud kedagi. Tuli kannatlikult oodata. Kuid kannatlikkus polnud ei Lang Langi ega ta isa tugev külg. Siis aga, 1999. aasta suvel, kohtus ta Ravinia vabaõhufestivali muusikajuhiga Christoph Eschenbachiga. Mõnekümne-minutisest ettemängimisest kujunes mitmetunnine soovikontsert. Eschenbach käis korra ära, tuli tagasi koos Zarin Mehtaga, ning uus soovikontsert võis alata. Mehta

pärimisele, mitu kontserti on Lang Langil repertuaaris, kõlas vastuseks:

"Kolmkümmend, kahtkümmend olen valmis kohe esitama." Tagasiteel Philadelphiasse ennustas isa, et hiljemalt sügisel soeierib Lang Lang mõne Ameerika esiviisikusse kuuluva orkestri ees. Järgmisel hommikul helises telefon ning Lang Langile teatati, et öhtul tuleb tal Ravinia festivalil asendada André Watts'i ja mängida Chicago Sümfooniaorkestriga Tšaikovski Esi mest. Lennuki väljumiseni oli poolteist tundi. Proovi kuulasid pealt André Watts, Isaac Stern, Leon Fleisher, Alicia de Larrocha. Öhtusel kontserdil oli kuulajaid kolmkümmend tuhat. Lang Langi sõnul olnud toonane esinemine hetk, mis elus tuleb ette vaid korra – uue elu algushetk.

Öhtul peolauas istudes palus Zarin Mehta tal koosviibijale mängida Bachi "Goldbergi variatsioonid". Lang Lang oli asendanud André Watts'i; André Watts oli omal ajal asendanud Glenn Gouldi; "Goldbergi variatsioonidest" sai saatusi ühendav asendamatu side.

2003. aasta novembris andis Lang Lang esmakordselt sooloöhtu Carnegie Hallis, liisapalade hulka kuulus ka hiina lugu "Kaks hobust" duetis erhumängijast isaga. Koos olid nood kaks kannatamatut kaugele jõudnud – koosmängust Carnegie Hallis kujunes äraoleppimine, triumf.

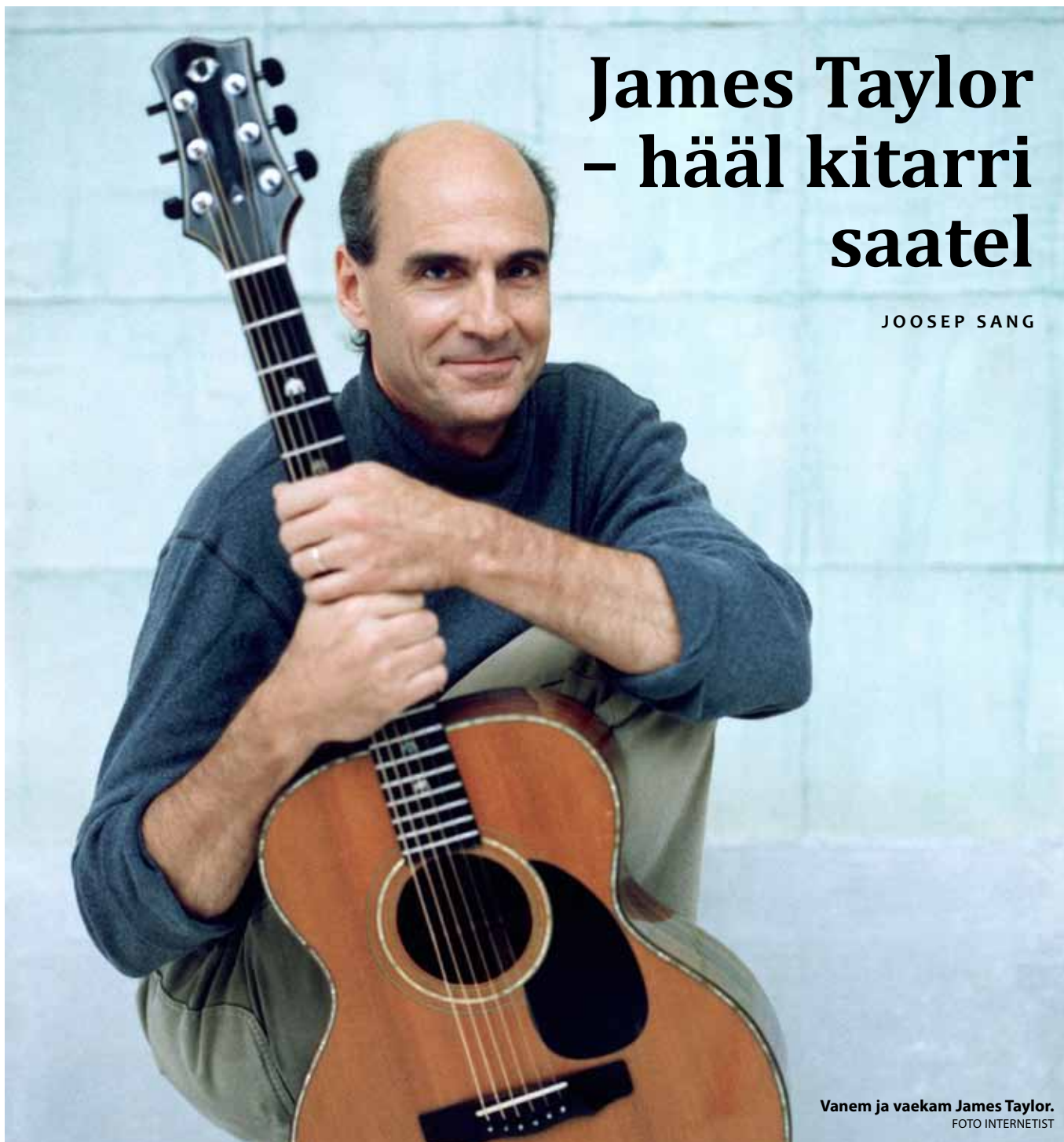

Triumfeeriv. Kuid, mis on selle triumfi taga?

FOTOD INTERNETIST

James Taylor - hää l kitarri saatel

JOOSEP SANG

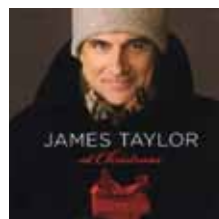
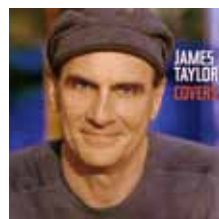
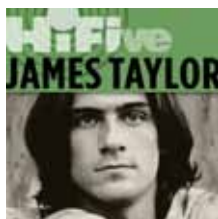
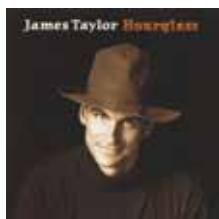
Vanem ja vaekam James Taylor.
FOTO INTERNETIST

James Taylor on ameerika folklaulja, laululooja ja kitarrist, kes on oma enam kui nelikümmend aastat väldanud muusikutee jooksul võitnud viis Grammyt ja arvukalt muid auhindu. 2000. aastal valiti ta ihaldusväärse Rock'n'Roll

Hall of Fame'i, samuti mitte vähem presitiitse Songwriter's Hall of Fame'i liikmeks. Ometi tundub mulle, et mees, kes on lihtsate, kuid seda liigutavamate lauludega liialdamata muutnud miljonite elusid, on Eestis üsna vähe tuntud. Mulle ei meenu,

et ma oleksin mõnda Tayloriga laulu Eestis raadiost kuulnud või märganud, et keegi eestlastest mingiski kontekstis tema nime oleks maininud.

James Tayloriga muusika on lihtne, kuid väga mõjuv, nii nagu on lihtsad ja mõjuvad

Liiv ja Runnel ning parimatest komponentidest valmistatud juustuvõileib. Ta on saatutanud kommertsedu, ta kuulub *mainstream*'i, ta kasutab lihtsat pop/rock-ansambli formaati ja kirjutab näiliselt lihtsaid laulukesi. Ometi on ta üks ja ainus. Tayloriga hääles on mingi eriline, suur inimlikkus ja soojus. Tema laulusõnad on vähemasti sama väärtuslikud kui tema viisid. Ja tema jälgendamatu kitarrimäng on eeskujuks paljudele. Üks väljapaistvamaid jazzkitarriste Pat Metheny on võrrelnud tema isikupärast "puudutust" pianist Bill Evansi omaga. Stiiliselt segab Taylor kokku kuuekümnendate folgi, rocki, kantri ja teatud jazzilikud finesid. Tulemuseks on elementaarne, inimnäoline muusika, otse "südamest südamesse".

Elu- ja loomelugu, lühidalt

James Taylor sündis 1948. aastal ja kasvas üles jõukas viielapselises Põhja-Carolina perekonnas. Ta isa oli kohaliku ülikooli meditsiiniprofessor, kes suutis oma lastele pakkuda turvalist, vaimset kasvukeskkonda. Ometi kerkis hilisteismelise James Taylori (ja ka paari tema õe-venna) kohale seletamatu vari – sügav depressioon, mis viis seleni, et James palus ise end 1965. aastal vaimuhaiglasse vastu võtta. Seal saadud ravi, seal jätkunud õpingud ja loodud muusika (ta alustas kohvikoesinemistega juba 1963. aastal) päästis Taylori enda sõnade kohaselt tema elu.

1966. aastal rändas Hank Williamsist, Woody Guthriest ja Bob Dylanist haaratud Taylor folgivaimustuses hõõguvasse New Yorki, kus ta leidis uusi võimalusi esinimiseks, kuid ka oma vaimse tasakaalutuse turgutamiseks. "Greenwich Village'is oli herooini sama lihtne hankida kui napsu," seletab Taylor oma kiiresti tekkinud narkosõltuvuse tagamaid. Uueks elupäästjaks osutus 1967. aastal avanenud võimalus kolida Londonisse. Ka seal ei vabanenud Taylor meele-mürkidest (droogid ja alkohol koos aina naasva vaimse ebakindlusega saatsid teda veel kümnekond aastat), kuid muusikalises mõttes avanes talle üks päikesepaistesse. Nimelt õnnestus tal tutvustada oma muusi-

kat biitlite plaadifirmas Apple. Vastuvõtt oli vaimustav. Paul McCartney ütles: "Wow, he's great!" Sündis debüütplaad "James Taylor" (1969), millel tegid taustamuusikutena kaasa nii McCartney kui ka George Harrison. Omaette *hommage* Taylorile on seegi, et Harrisoni kuulus "Something" laenas oma avarea "Something in the Way She Moves" Taylori samanimelisest laulu pealkirjast.

Esikplaadile järgnes kiire täheleand – 1970. aasta plaad "Sweet Baby James" sisaldas esimest megahitti "Fire and Rain", aineseks autori vaimuhaiglas veedetud aeg ja sõbra enesetapp. Järgmisel plaadil "Mud Slide Slim and the Blue Horizon" (1971) oli uus täistabamus – tõlgendus Carole Kingi laulust "You've Got a Friend" (Taylori esimehe Grammy parima esituse eest; King sai sama loo eest parima laulu Grammy). 1972. aastal ilmus LP "One Man Dog", samal ajal sõlmis Taylor abielu lauljatar Carly Simoniga ja sündisid lapsed Ben ja Sally, kellest mõlemast said hiljem andekad lauljad, ehkki isalt päritud teatud introvertsus ja tasakaalutus pole lubanud neil suurtele lavadele murda. Abielu purunes 1981. aastal, põhjuseks väsitav avalik tähelepanu ja Simoni nõudmine, et mees muusika arvelt rohkem aega perele pühendaks. Taylor vastas albuminiga "Dad Loves his Work". Taylorile polnud see liit viimane, järgnes veel mitu koos- ja abielu.

Pärast esimesi, tänaseks krestomaatilisi albumeid jätkus Taylori karjäär mõnevõrra tasasemas tempos, eriti kaheksakümnendatel, mil plaadid ilmusid suuremate vahedega, põhjuseks mõistagi taas probleemid vaimses ja isiklikus elus. Üheksakümnendatel leidis Taylor suurema hingelise ja loomingulise tasakaalu, mida väljendavad küpsed, terviklikud albumid, kaalukad seisukohavõetud poliitilistel ja ökoloogilistel teemadel, üliedukad kontserditurneed, kuulajaks publik, kes koosneb suurel määral samasugustest vanemaks saanud ning meelemürgid ja vabaarmastuse selja taha jätnud *baby boomer*itest. Väarikas vananemine, targaks saamine, maha rahunemine, selle ilu ja võlu on üks asju, millest Taylor oma intervjuudes sageli rää-

gib. "James on arhetüüpiline lõuna džentelmen ja suur jutuvestja," iseloomustab oma sõpra Sting. Tõepoolest, täna on ta arukas, tasakaalukas ja vaimuerk härrasmees.

Kaunimad laulud

Lõpetuseks mõned laulud, mis mind on puudutanud, ja mis, ma usun, teevad paremaks ka teie elu. Nende seas on "Long Ago and Far Away" (plaadilt "Mud Slide Slim and the Blue Horizon", Joni Mitchell taustahäält laulmas) – lõputult kurb ja ilus lugu sellest, kuidas kõik kaunis, millest unistame, jääbki kätte saamata. New Mexico mägedes toimuvast leinatalitusest jutustav "Enough to be on Your Way" (1997. aasta plaadilt "Hourglass") peegeldab pikka kaotuste ahet Taylori elus: isa, muusikust venna Alexi ning pikaajalise ansamblikaaslase Don Grolnicki surm ja teise abielu lagunemine. 1968. aasta debüütplaadilt pärineb kantrilik, maalõhnaline "Carolina on my Mind", mis sai tuntuks alles hiljem ja mida Taylor ise on sageli nimetanud oma lemmiklauluks. Vaadake YouTube'ist kontsertvõtet koos jumaldavaid pilke saatvate tüdrukutega ansamblist Dixie Chicks. 2002. aasta albumil "October Road" on laul "My Travelling Star", fiktiiivne, kuid mõjuv jutustus raudteelasest perepeast, kes alatasa kodust ära kipub. Võib-olla mõjus laul ka selle pärast, et kuulasin seda esimest korda oma sünnipäeva hommikul rongis, mis kihutas Lõuna-Portugalist Lissaboni poole... Kaheksakümnendate keskel kaalus masendunud Taylor loobumist. Siis sattus ta esinema Rio de Janeirosse, kus 300 000 kuulajat ta vaimustusega vastu võtsid. Seda päästvat eluseika peegeldab laul "Only a Dream in Rio", mis ilmus algselt 1985. aasta plaadil "That's Why I'm Here", kuid võib-olla veel parema versiooni leiata brasiilia superstaari Milton Nascimento 1994. aasta albumilt "Angelus", kus Taylor samuti kaasa teeb.

Laule, mida soovitada, on veel ja veel: "Don't Let Me Be Lonely Tonight", "You Can Close Your Eyes", "Sweet Baby James", "Mexico", "Up from Your Life", "On the 4th of July" jpt. Otsi ja sa leiad. Kuula ja sa näed.

Ajaloolise esituspraktika pioneer, 80-aastane
austria tšellist, dirigent ja muusikateadlane
Nikolaus Harnoncourt.

Nikolaus Harnoncourt: “Ma dirigeerin “ainult esmaesitusi!””

MARJU RIISIKAMP
klavessinist ja organist

Möödunud aasta 6. detsembril, püha Nikolause päeval sai 80-aastaseks austria tšellist, dirigent ja muusikateadlane Nikolaus Harnoncourt. Ta on sündinud 1929. aastal, lapsepõlve ja nooruse veetnud põhiliselt Grazis. Tema täisnimi kõlab muljetavaldavalt: Johannes Nikolaus Graf de la Fontaine d'Harnoncourt-Unverzagt. Viini Filharmonikute tšellistik sai ta juba 1952. aastal ning töötas seal kokku seitseteist aastat. Inimesena, kes juba maast madalast kaldus

ütlemata “ei” ning küsimuse alla seadma kõike, mida oli harjutud kindlalt postuleerima, kujundas ta üsna pea välja oma kredo: “Küsimus tähendusest ja mõttest peaks eelneva igale muusikatõlgendusele ning seisma ettekirjutustest kõrgemal.”

Muusikamaailma alustalad kõiguvad
Nikolaus Harnoncourt'i ajaloolise esituspraktika järgi joonduv tõlgendus on klassikalist muusikat ning rohkearvuliselt muusikuid ja publikut oluliselt mõjutanud.

Maaailma kummalisimaks viinlaseks kutsutu pani alguse retoorikast lähtuvale tõlgendusele eelnenud aegade muusikas.

Pika orkestranditee jooksul oli tal ilmselt palju mõtlemisainet, arvestades tolaegseid n-ö museaalseid kontserdikavu (st aastakümneid orkestri repertuaaris samad, enamasti 19. sajandi teosed). Saatuse iroonia – Harnoncourt'i kõige ägedamaid väljütlemisi ja “sõnalahinguid” on põhjustanud just musitseerimisviis, mis oli normiks dirigent Herbert von Karajani käe all.

Nikolaus Harnoncourt Marouan Dibi pilgu läbi.

Fašismijärgsest “maailmavalitsemise-sound’ist” filtreeris Harnoncourt välja individuaalse, kujundas tavaorkestrandi ümber paindlikult musitseerivaks kammermuusikuks. Algul kohtas ta teadagi vastasseisu, kuid jätkas siiski kasvatustööd ning ajaloolistele allikatele tugineva esitusstiili propageerimist. Nii saigi temast koos oma 1953. aastal asutatud ansambliga Concentus Musicus Wien ajaloolise esituspraktika pioneer. Harnoncourt’i tegevus kutsus esile nii tugeva “maavärina” muusikaelus, millist inimkond polnud pärast 17. sajandi generaalbassi ajastu algust ja meloodia “iseseisvumist” enam ammu kogenud. Bachi esituses kunagi domineerinud n-ö laiekraankõla on nüüdseks surnuks kuulutatud ning selgeks on saanud tõik, et iga ajastu muusika kõlab optimaalselt just vastava ajastu pillidel.

Uued aated andsidki dirigendile tõuke minna oma teed. Koos oma naise Alice’iga hakkas ta koguma ajaloolisi pille, õppis tundma vana mängutehnikat ja vanu tooni tekitamise viise, töötas raamatukogudes. Harnoncourt’i selgitustöö mõjul varises kunagine võimu-, müügi- ja meediaimpee-

“Küsimus tähendusest ja mõttest peaks eelnema igale muusikatõlgendusele ning seisma ettekirjutustest kõrgemal.”

rium rusudeks ning muusikas ei osutunud esmatahtsaks enam produktsioon, vaid reproduktsioon. Inglismaal on uut moodi hakanud musitseerima paljud dirigendid, kontinendil on aga selle suuna põhilijelajaks olnud Harnoncourt ise. Harnoncourt töötas just nende orkestritega, nimelt Berliini ja Viini Filharmoonikutega, mis olid tuntuks teinud n-ö Karajani orkestrikõla. Ilma ajalooteadliku tõlgendusviisita ei kujuta ka nemad enam tulevikku ette. Tänapäeval on publik muutunud samuti valivaks, sest ta on kuulunud ajastutruid esitusi, mis reprodutseerivad vitaalselt möödunud ajastute muusikakultuuri.

Koostöö Hindemithiga

Kui Harnoncourt 1950ndate algul kohtus Paul Hindemithiga, oli too üle kuuekümnepäevane Viini Filharmoonikute orkestrant. Kaasaegsete sõnul olevat noormees kõik mängu pannud, et muusikamaailm n-ö rööpast välja viia. Mõlemat ühendas armastus vanamuusika ja ajalooliste pillide vastu, mida Harnoncourt kirglikult kogus. Hindemith rääkis talle oma plaanist juhatada Viinis Monteverdi ooperit “Orpheus”. Harnoncourt meenutab: “Mu kogus olid kõik instrumendid olemas peale harfide, tsinkide ja klahvpillide. Kolleegidega, hilisema Concentus Musicusega, proovisime terve instrumentaariumi läbi. Tsinkidega kõlas algul kõik kokku jubedalt. Harjutasime nagu hullumeelsed, kuni ooper 1954. aastal kontserdi korras Hindemithi käe all ka ette kanti, kõik muu on aga juba ajalugu.”

Ooperite lavastused

Rahvusvahelise läbimurde ooperi vallas tegi Harnoncourt Zürichis, kus toodi lavale Monteverdi ja Mozarti oopereid. Mozarti “Idomeneo” on olnud talle eriti lähedane, seda on ta juhatanud korduvalt ning 2008. aastal instseneeris ta selle koos oma poja Philipiga Grazis “Styriarte” festivalil. Muusikakriitikute hinnangul oli tulemuksks veenev lavateos.

1992. aastal dirigeeris ta esmakordselt festivalil “Salzburger Festspiele” ning jätkab seal tegevust tänaseni. Repertuaari laiendamine on olnud Harnoncourt’i tegevuses katkematu protsess. Koduses Grazis tõi ta 2009. aastal kuulajate-vaatajate ette Gershwini ooperi “Porgy ja Bess”. Lisaks

“Kunst pole üksnes kena ajaviide, vaid nabanöör, mis ühendab meid absoluudiga ja õigustab meie inimeseks olemist. Muusikas on tõde alati tähtsam kui ilu.”

ooperilavastustele sai 1981. aastal alguse Concertgebouw Orchestra Amsterdamiga Mozarti sümfooniade salvestamine.

Muusikaelu kitsaskohtadest

Paljud dirigendid satuvad raskustesse, kui peavad end verbaalselt väljendama. Harnoncourt’i puhul see nii ei ole, olgu siis kontserdi ajal lugude taustast jutustades või muul puhul sõna võttes. Oma 75. sünnipäeva pidulikus kõnes Salzburgi festivalil ei pidanud ta vajalikuks oma ooperireži kontseptsioone selgitada, vaid rõhutas eelkõige muusika olulisust inimeseaju arendamisel. Oma interneti kodulehe külastajaid tervitab ta sõnadega: “Kunst pole üksnes kena ajaviide, vaid nabanöör, mis ühendab meid absoluudiga ja õigustab meie inimeseks olemist. Muusikas on tõde alati tähtsam kui ilu” (vaba tõlge). Harnoncourt viib oma väljaütlemiste ja artiklitega kaasaja muusikaelu rutiinsed kitsaskohad range kohtu ette, sest talle näib, et muusikast on meie päevil saanud ajaviide, millega täita tarbijahüskonna tühjust. Ideaalseks peab ta aktiivset ja informeeritud kuulajat, kes koos interpreediga mõistab eelnenud ajastu muusikastiile ning oskab sealt ammutada eluliselt vajalikku informatsiooni.

Muusika ja retoorika

Muusikaajaloo seikadest räägib ta oma kuulsaks saanud raamatus “Musik als Klangrede” (“Muusika kui kõlavestlus”), millest on kujunenud nüüdseks standardmaterjal neile, kes soovivad tutvuda uut moodi kuulamise ja musitseerimisega. Raamat sisaldab artikleid, loengute ja ettekannete materjale. Harnoncourt tegi ajalugu oma mõistega *klangrede*, so “kõlavestlus”, mis on vaste “retoorikale” keele valdkonnas. 2007. aastal andis Residenz-

Nikolaus Harnoncourt ja tema Concentus Musicus Wien proovis 2009. aastal.

FOTOD INTERNETIST

Verlag välja intervjuud dirigendiga pealkirja all “Töne sind höhere Worte” (“Helid on ülendatud sõnad”), kus on juttu romantilisest muusikast. Üks tema lemmikhüüatusi kõlab järgmiselt: “Zu viel Schönheit kann doch nicht wahr sein!” – “Nii palju ilu ei saa ju ometi võimalik olla!” Dirigendina on ta paljudele armsaks saanud kuulamisharjumusele lõpu teinud, algatanud poleemika, pannud kaasa mõtlema ja uusi lahendusi otsima.

Ammendamatu loominguiline energia

Harnoncourt'i loomingu on salvestatud ligikaudu 450 helikandjal. Valikuliselt võiks nimetada järgmisi salvestusi: Mozarti “Röövimine Serailist” Zürichi ooperi orkestriga, “Cosi fan tutte” Royal Concertgebouw’ orkestriga, Bachi h-moll missa ja “Johannese passioon” Schönbergi koori ja orkestriga Concentus Musicus Wien ning Beethoveni üheksa sümfooniat

Euroopa Kammerorkestriga. 80. sünnipäeva puhul andis Warner Classics välja 20 CDst koosneva seeria Harnoncourt'i parimatest salvestustest, raadiokanalid kandsid üle teemakohaseid saateid. Alates 1972. aastast on Harnoncourt olnud Salzburgis Mozarteumis professori ametikohal ja 2008. aastal anti talle samas õppeasutuses audoktori nimetus. Alates 1983. aastast on Harnoncourt Rootsi Kuningliku Kunstide Akadeemia liige.

Tänapäeval on tema järgijaid, autentse musitseerimise jüngreid, juba raske kokku lugeda. Kõnealune seltskond on üsna kirev ja n-ö seinast sein. Harnoncourt'i on sageli väärsti mõistetud kui nostalgitsejat, kes igal võimalusel toonitab oma musitseerimist originaalpillidel. Tema suurim eesmärk pole aga muu kui rikastada tänapäeva musitseerimispraktikat. Ta toonitab järjekindlalt, et nooditeksti täht-tähelt tõlgendamine pole identne teose tõepärase esitu-

sega. Sõnaga “autentsus” on möödunud sajandi jooksul palju segadust tekitatud ning nooditeksti n-ö puhastamise tulemusena on publikule pakutud steriilset, elutut esitust, kunstiteose asemel laipa. Kunagi õigustati seda veendumusega, et üksnes nooditeksti edasiandmisest piisab, ja ridade vahelt lugemist lubasid enesele vaid ennast täis interpreedid. Tänapäeval on “puristide” liikumine õnneks mõjujõu kaotanud. Ehkki aastatega on Harnoncourt loobunud suuremast “võitlusest” inertse keskkonnaga ning juhatab ka orkestrit, kus on modernsed pillid, siis põhinõudest, et ka eelnenud ajastute muusika peaks kõlama põnevalt, erutavalt ja uudset, ei tagane ta ikka veel, öeldes: “Ich dirigiere “nur Uraufführungen””.

Kasutatud ajalehtede Trossinger Zeitung ja Stuttgarter Nachtichten (5. 12. 2009) artikleid.

Muusikaolümpiaad, mis mahutab enesesse muusika mitmepalgelisuse

IA REMMEL

Veebruarikuus toimus järjekordne, viies vabariiklik muusikaõpetuse olümpiaad. Seekord oli ürituse päevakava eriti tihe, sest siiani kahepäevane olümpiaad oli nüüd mahutatud kõigest ühele päevale. Olümpiaadi osised olid taas test erinevate muusikaalaste küsimustega, noodist laulmine, laulu esitus ja omaloominguvoor. Lisaks sellele pidi iga osavõtja kirjutama muusikateemalise kirjatöö: noorem rühm loo “Minu muusikaelamus” ja vanem rühm kontserdiarvustuse. Olümpiaadil osalejate oskusi-teadmisi hindasid nooremas rühmas Olav Ehala (žürii esimees), Ene Kangron, Kerri Kotta, Vilja Sliževski (EMTA), Janne Fridolin (Tallinna Rahumäe Põhikool), Kadi Härma (Pääsküla Gümnaasium) ja Katrin Raamat (Tallinna 37. Keskkool) ning vanemas rühmas helilooja Ülo Krigul (žürii esimees), Kristi Kiilu (EMTA), Inge Raudsepp (REKKi kunstiainetes peaspetsialist), Eve Karp (Tallinna Reaalkool), Aive Skuin (Tallinna Audentese Erakool), Leelo Talvik (Georg Otsa nimeline Tallinna Muusikakool) ja Ia Rimmel (ajakiri Muusika).

Muusikaõpetuse olümpiaad erineb teistest olümpiaadidest suurema vabaduse ja suurema loomingulisuse poolest. Konkreetsemalt saab siin hinnata ja ritta seada muusikaalast testi ja noodist laulmist; laulu esituse, omaloomingu ja muusikakirjutise hindamine on juba küllaltki subjektiivne, kus paremusjärjestus on suhteline. Žüriis olles andekaid noori kuulates tekib lootusrikkus, nende ideed nakatavad.

Olümpiaadi tipphetkeks on alati omaloominguvoor. Siin oli palju põnevat. Vaimukas ja särav (ja tol hetkel ülimalt teemaatiline) oli noorema rühma poisi Artur Aunapi “Arturi talvelaul”, millel omaloodud toredad sõnad ning neile vastav lustakas

Vanema rühma üldvõitja Anastassia Mišenkina.

mažoori ja minoori vaheldumine. Saalis võttis maad vaikus, kui oma tõsise ja sügava laulu Ernst Enno sõnadele esitas Kaarel Orumägi. Rasmus Õisma trio viiulile, flöödile ja klaverile jättis professionaalse ja värske mulje. Vanema rühma põnevad tööd olid Liisa Lahtmetsa “Masu” kolmele viiulile, tsellolale ja klaverile, Elise Muru tundlik vokaalsekstett Villem Ridala sõnadele, Taavi Orro karakterpala “Härjapõlvlane” klarnetile ja klaverile, mida autor klarnetil väga ilmekalt esitas, ja Laura Metsa laul, kus saatteks kitarr, flööt ja löökpillid. Eriti ere teos oli Kristiina Pruuli rahvalauluaineline septett “Näitsiku kiige-

laul”, kus rahvamuusikaintonatsioone oli võluvalt ja värskest kohandatud kunstmuusikaga. Britta Virvese ideederohke ja leidlik saksofoni ja klaveri pala oli inspiratsiooni saanud džässist, kus muu hulgas võis nautida autori väga head klaverimängu. Anastassia Mišenkina sooloteos akordionile oli ehk selle voores üks tõsiseltvõetavamaid lugusid. See jõuline, veidi süngeloo kolooriidiga pala näitas autori head komponeerimisoskust ning ühtlasi ka pilli tundmist, kus kasutatud eriefektid olid läbiva idee teenistuses.

Olümpiaadi üks põhikorraldajaid Ene Kangron tõdes rõõmuga, et tänavune

olümpiaad oli osavõtjate arvu poolest siiani suurim – 261 õpilast. Olümpiaadi tähendusest kõneldes ütles ta, et muusikaõpetuse olümpiaad ja Eesti muusikaõpetus on kogu Euroopas väga suurt tähelepanu leidnud. “Üheski Euroopa riigis ei korraldata sellist tüüpi muusikaolümpiaadi ja on üsna vähe neid riike, kus muusikat õpitakse esimesest klassist gümnaasiumini. Eelmisel aastal toimus Tallinnas Euroopa Koolimuusika Assotsiatsiooni (ISME) konverents. Eesti muusikaõpetus jättis väliskülalistele väga sügava mulje, samuti tunti suurt huvi olümpiaadi vastu.” Ene Kangron lõpetaski rõõmsa uudisega, et 2012. aastal on muusikaõpetuse olümpiaad tõenäoliselt juba rahvusvaheline.

Vanema rühma žürii esimees Ülo Krigul kõneles muusika mitmepalgelisusest, mis tema sõnul on õnnestunult ja inspireerivalt olümpiaadi kavva mahutatud. Olav Ehala ütles omaloomingust kõneldes, et on hea meel tõdeda, kuidas loomingu-

voor on arenenud. Žürii hindas tema sõnul omaloomingus just kompositsiooni andekust ja värskust. Varasemate rohkearvuliste laulude kõrval on nüüd mitmekesisema esituskoosseisuga teoseid, nagu trio, akordionipala, flöödiduett, sooloflöödi lugu, pala sooloviitlile... Ühtlasi mainis Ehala sedagi, et tänavu osales olümpiaadil rohkem poisse kui kunagi varem, ning avaldas lootust, et praegused olümpiaadil võistlejad jätkavad kunagi ka ise muusiku ja õpetajana. Kerri Kotta andis tagasisidet muusikakirjutiste voorust ning ütles, et muusikaessee on raske žanr, kus õpetajatelgi keeruline kaasa aidata. Muusikakirjutiste hindamiskriteeriumiks oli esmajärjekorras kirjutaja personaalse arvamuse, oma muusikasuhete jagamine. “Hindasime kõrgemalt neid kirjutisi, kus selline suhe oli eredam, kus oli püütud analüüsida ja mõista, et miks see kontsert, see teos meeldis ja miks sellest elamus saadi.” Kerri Kotta kiitis tööde head vormistust ning keelelist korrektsust.

Kaarel Orumägi Türi Majandusgümnaasiumist esitab omaloomingulist laulu Ernst Enno sõnadele “Laul päikesele”.

Vabariikliku muusikaõpetuse olümpiaadi tulemused Noorem rühm (VI–VII klass)

Kulddiplomid

I koht ja kulddiplom – **Rael Rent** (Pärnu Sütevaka Humanitaargümnaasium, õp Aire Luhaoja)

II koht ja kulddiplom – **Kristina Liiv** (Kuressaare Gümnaasium, õp Veikko Lehto)

III koht ja kulddiplom – **Kaarel Orumägi** (Türi Majandusgümnaasium, õp Anneli Läänesaar)

IV koht ja kulddiplom – **Rasmus Öisma** (Tallinna Gustav Adolphi Gümnaasium, õp Merle Ilus)

Hõbediplomid

Gertrud Sild (Kose Gümnaasium, õp Anne Kruuse), Gertrud Aasaroht, (Otepää Gümnaasium, õp Eve Eljand), Tiina Tubli (Viljandi Paalalinna Gümnaasium, õp Signe Ristisaar), Henri Maalman (Ülenurme Gümnaasium, õp Tiiu Voort), Marianne Leibur (Tallinna Inglise Kolledž, õp Margot Peterson), Lauriine Kalajas (Tartu Kivilinna Gümnaasium, õp Egle Pöder), Kelly Vask (Haljala Gümnaasium, õp Viivi Voorand), Norbert Kats (Tallinna 21. Keskkool, õp Lydia Rahula)

Pronksdiplomid

Paula Kivimäe (Paide Gümnaasium, õp Anne Toomistu), Ene-Liis Lisovik (Tallinna Jakob Westholmi Gümnaasium, õp Grete Koik), Marie Tulik (Parksepa Keskkool, õp Ene Lumi), Artur Aunap (Tabivere Gümnaasium, õp Triin Saariste), Helen Marie Niine (Toila Gümnaasium, õp Stella Müsler), Kerttu Liisa Sepp (Kilingi-Nõmme Gümnaasium, õp Esta Kivisild), Laura Eiche (Võru Kreutzwaldi Gümnaasium, õp Jane Reiljan), Mihkel Roomet (Tallinna Gustav Adolphi Gümnaasium, õp Merle Ilus)

Eripreemiad

Parim omalooming

1. Rasmus Öisma
 2. Kaarel Orumägi
 3. Henri Maalman
- Eripreemia parima temaatilise laulu loomise eest – “Arturi talvelaul” – Artur Aunap

Parim laulu esitus

1. Kaarel Orumägi
2. Gertrud Aasaroht
3. Norbert Kats
4. Rael Rent

Parim noodist laulmine

1. Gertrud Aasaroht
2. Norbert Kats

Parimad muusikateoreetilised tööd

1. Rael Rent
2. Tiina Tubli
3. Gertrud Sild
4. Marianne Leibur

Parimad kontserdiarvustused

1. Rasmus Öisma
2. Rael Rent
3. Kelly Vask

Gümnaasium

Kulddiplomid

I koht ja kulddiplom – **Anastassia Mišenkina** (Tallinna 37. Keskkool, õp Katrin Raamat)

II koht ja kulddiplom – **Kristiina Pruul** (Tallinna Gustav Adolfi Gümnaasium, õp Merle Ilus)

III koht ja kulddiplom – **Britta Virves** (Saaremaa Ühisgümnaasium, õp Mari Ausmees)

Hõbediplomid

Eva-Lotta Vunder (Viljandi Maagümnaasium, õp Pille Kährik), Kristiina Malm (Tallinna 32. Keskkool õp Leelo Jaanimägi), Helen Aluvee (Otepää Gümnaasium, õp Eve Eljand), Grete Tillart (Pärnu Ühisgümnaasium, õp Kadri Kesküla), Ruti Kirikmäe (Värskas Gümnaasium, õp Galina Viskar), Liina Tarvis (Nõo Reaalgümnaasium, õp Anne Kasesalu), Taavi Orro (Väike-Maarja Gümnaasium, õp Ly Ipsberg ja õp Raivo Narits), Janeli Adermann (Paldiski Gümnaasium, õp Kaja Normann), Eliise Muru (Tallinna Jakob Westholmi Gümnaasium, õp Grete Koik), Mai Simson (Jõgeva Gümnaasium, õp Maret Oja)

Pronksdiplomid

Liisa Lahtmetts (Tartu Mart Reiniku Gümnaasium, õp Inge Lahtmetts), Matis Leima (Tallinna Prantsuse Lütseum, õp Liivi Soosaluste), Tjorven Jürgenson (Paide Ühisgümnaasium, õp Anne Rikberg), Laura Mets (Viljandi Maagümnaasium, õp Pille Kährik), Elise Võsu (Võru Kesklinna Gümnaasium, õp Signe Rõõmus), Nele Teelahk (Toila Gümnaasium, õp Stella Müsler), Evelin Limberg (Märjamaa Gümnaasium, õp Kulla Aavik), Anett-Hildegard Laarmann (Kilingi-Nõmme Gümnaasium, õp Esta Kivisild)

Eripreemiad

Parim omalooming

1. Kristiina Pruul
2. Anastassia Mišenkina
3. Britta Virves

Parim laulu esitus

1. Janeli Adermann
2. Kristiina Pruul
3. Eliise Muru

Parim noodist laulmine

Kristiina Pruul

Parimad muusikateoreetilised tööd

1. Anastassia Mišenkina
2. Kristiina Pruul
3. Helen Aluvee

Parimad kontserdiarvustused

1. Anastassia Mišenkina
2. Britta Virves
3. Ruti Kirikmäe
4. Eliise Muru
5. Kristiina Pruul

Rasmus Õisma (klaveri taga) Tallinna Gustav Adolfi Gümnaasiumist esitamas koos kaaslastega omaloomingut.

Kristiina Pruul ja tema ansambel esitamas "Näitsiku kiigelaulu".
FOTOD IJA REMMEL

Läheks Viini õppima – et kergem oleks

Intervjuu noore viiuldaja Mari-Liis Uiboga

HEILI VAUS-TAMM
muusikakriitik

*Mari-Liis Uibo on Tallinna Muusikakesk-
kooli õpilane, kes pärast üheksandat klassi
läks õppima Viini Muusikaülikooli. Meie ha-
ridusest piisas seal ka nende eksamite tege-
miseks, mida Mari-Liis siiani Muusikakesk-
koolis veel õppinudki polnud. Ja muidugi oli
kõige alus Ivi Tiviku klassis saadud viiuli-
mängu tase. Nüüd on kolm aastat õpitud ja
esialgsed raskused ületatud. Võimekas neiu
tunneb end ühes maailma kultuuripealinnas
koduselt ja ütleb, et eestlane oma töökuse ja
delikaatsusega on vägagi läbilõõgivõimeline.*

Millal mõte Viini minna tekkis ja miks?

See tekkis Muusikakeskkooli üheksandas klassis, kui põhikooli õpilaselu tundus liiga raske. Soov minna välismaale õppima oli mul juba ammu, päris väikesest peale. Eks mõtteid, kuhu minna, oli ka mitmeid. See oli täiesti minu isiklik ettevõtmine – vanemad ei teadnud sellest midagi. Nemad vaid ütlesid, et pole vaja kiirustada, küll jõuab, kui õige aeg kätte tuleb. Ma teadsin ise ka, et see mõte on utoopiline – kohe pärast põhikooli välismaale ülikooli minna. Aga hakkasin kirju saatma ja otsima. No Viin tundus nii õige – eks iga muusiku tee viib kord Viini. Ja siis märtsis läksingi vaatama. Ostsin endale ise lennu-
kipileti. Pärast ettemängimist tundus, et professor Gerhard Schulz on just see inimene, kellega töö võiks sujuda. Ta ütles, et tule ja proovi, klassis on üks vaba koht olemas. Aga lisan kohe, et teda ei ole eksamite ajal Viinis, et pean kõigega ise hakkama saama ja kui komisjon on nõus, saan kooli sisse. Sõitsin koju tagasi ja ütlesin vanematele, et lähen Viini sisseastumiseksamitele. Nad ei uskunud, et selline asi on üldse võimalik. Mina aga võtsin uuesti piletid ja läksin.

Ja see oli siis kohe pärast üheksanda klassi lõpetamist?

Jah, sõitsin praktiliselt päev pärast lõpuakust. Ega ma ei osanud ka midagi eriti ette valmistada, ainult erialas teadsin, mida pean mängima. Aga saksa keele oskus... harmoonia ja solfedžo eksam... Kõik tundus seal väga teistmoodi olevat. Läksin sinna ja esimene eksam oli kohe muusikateooria! Solfedžo ei hirmutanud, kuid harmoonia algab meil alles kümnendast klassist. Sellega läksin küll lihtsalt õnne katsuma, et eks näis, mis tuleb. Kandidateerijaid oli viiuli erialale üle 140. Teine voor oli juba eriala eksam. Kes sealt läbi sai, oli kooli vastu võetud. Neil kahekümne viiel tuli siis veel lisaks teha saksa keele eksam. Ega seegi lihtne olnud!

Kas ülikooli sisseastumisel keskkooli lõputunnistust ei nõutud – sinul oli ju ainult põhikooli oma ette näidata.

Teistel oli muidugi gümnaasiumi lõputunnistus, aga mulle tehti erand. Neid erandeid on ennegi mõnel korral tehtud, sest just instumendiõppes loetakse küpsustunnistusest tähtsamaks sisseastuja kunstilist küpsust. Ma olen praegugi kõige noorem õpilane – kõik mu kursusekaaslased on üle kahekümne ja osa isegi üle kahekümne viie, need, kes juba teist kõrgharidust omandamas.

Kas mingit küsimust sellest ei tehtud, et sa ühe terve kooliosa vahele jätad?

Minu professor ütles, et kui saad hakka-
ma, on kõik korras. Eks kooli kodulehel on küll punkt, et peab olema keskharidus. Ma algul üritasin seda teha, et keskkooli osa Vanalinna Täiskasvanute Gümnaasiumis juurde õppida, aga sellest ei tulnud midagi välja. Ma ei käi nii tihti kodus, et selle aja puuduv tasa teha.

Aga gümnaasiumiharidus on ju siis saamata jäänud. Kas sellest kuidagi puudust ei ole?

Ma püüan end humanitaarainetes ise järele aidata, loen väga palju erialast ja ilukirjandust, täiendan end pidevalt võõrkeeltes. Igatahes saksakeelsete essee ja referaatide koostamine mulle raskusi ei valmistata. Reaalainetega on nii nagu ta on, aga poes ennast küll petta ei lase.

Kuidas siis selle harmoonia eksamiga sai, sa polnud ju seda ainet üldse õppinud? Tavaliselt pabistatakse eksamile minnes, et äkki ei oska piisavalt hästi. Kuidas on aga tunne minna eksamile aines, mida pole tundigi õppinud?

Eks ma vabandasin seda õpetajale algul ja ta ütles, et tee nii palju, kui oskad. Ma olin vanema õe Tiina kõrvalt näinud, kuidas ta Muusikakeskkoolis harmooniat õppis ja neid ülesandeid lahendas. Ja ka isa (organist Andres Uibo) kõrvalt panin üht-teist tähele. Seal on vaja lihtsalt loogilist mõtlemist, sain kuidagi hakkama. Ja kuna solfedžot olin koolis korralikult õppinud, siis see aitas palju. Punktid olid igal juhul väga head, ma olin tohutult üllatunud.

Ütlesid, et läksid sinna sellepärast, et koolis oli liiga raske. Aga seal peaks ju veel raskem olema – võõras keel, uued süsteemid, ülikool, hüpe üle nelja aasta?

Jah, keskkool ongi ju see, mis peaks inimest ülikooliks ette valmistama. Aga probleeme oli teisigi. Olin 16-aastane ja mul ei olnud luba kuskil üksi elada. Austria seadused näevad ette, et alaealisel peab olema keegi, kes tema eest vastutab.

Marilyn Monroe' olid samad probleemid – ja ta abiellus selleks, et ei peaks minema tagasi lastekodusse. Sul läks vist lihtsamalt?

No eks see õnn, et sisse sain, asendus küll ruttu maa peale tagasi kukkumisega, et mis nüüd edasi saab. Sest alguses ma ei saanud ühiselamusse kohta ja mul ei olnud luba ka korterit üürida. Aga kui ma olin juba nii palju saavutanud, tahtsin edasi minna. Nii et tehti jälle erand – mind võeti lõpuks siiski ühiselamusse ja koha peal leidis ka inimene, kes võttis kaheks aastaks vastutuse minu eest enda peale.

Sisseelamine võttis aega. Eriti keeleliselt. Ja meie õppesüsteem on sealset nii

erinev. Diplomiõpe kestab kuus aastat ehk kaksteist semestrit ning on kolmeetapiline: 1+3+2 aastat. Iga etapi lõpul tuleb teha diplomieksam, ja pärast kolmanda diplomieksami edukat sooritamist antakse akadeemiline kraad "Magistra artium".

Esimene nn sissejuhatav aasta oligi kõige raskem. Õppetöö oli nii intensiivne, et kahe semestri jooksul tuli positiivselt sooritada kuusteist eksamit. Lisaks erialale, klaverile ja laulmisele oli veel tohutu hulk sissejuhatavaid muusikaaineid. Mõned füsioloogiaalased terminid olid sellised, millest isegi eesti keeles on raske aru saada, liiatigi siis saksa keeles. Siis oli tõesti tegemist, et hakkama saada ja võidelda välja Austria kõrgkoolisüsteemis ette nähtud boonusemester. Praegu olen neljanda kursuse üliõpilane.

Kui tegin Annely Peeboga intervjuud Viinis õppimisest, siis ta rääkis, et elas algust väga raskelt üle, nuttis patja ning tundis end väga üksikuna, kuigi ta oli sel ajal vanem kui sina. Kuidas sinul oli?

Minul seda ei olnud. Kohe pärast sissesaamist ütlesin, et tahan üürida omaette korterit, ma saan hakkama jne. Ma olen vist üldse selline kass, kes kõnnib omapead, hästi isepäine. Aga vanemad ütlesid, et see pole hea, et midu isoleerid end kohe teistest. Ja ma olen väga tänulik, et nad panid mulle mõistuse pähe. Mul oli väga tore toakaaslane. Ja see muusikute ühiselamu... see hõng seal oli juba selline eriline.

Mis tagantjärele vaadates on sinu meelest Eesti hariduse plussid ja miinused?

Kindlasti läks mul nii hästi tänu mu erialaõpetaja Ivi Tivikule. Ilma tema pandud põhjata, tooni ja tehnikata, poleks ma sisse saanud. Muusikakeskkoolist saadud vundament oli olemas, mille peale sai hakata midagi ehitama. Just eriala tunnis käimine oligi minu jaoks siin Tallinnas õppides kõige suurem rõõm. Aga muid aineid oli ikka väga palju. Ja kuna minu puhul oli juba varasest east selge, et valin muusiku tee, siis ühel hetkel muutus füüsika ja keemia õppimine koormavaks. Ma teadsin küll, et ka see on vajalik. Aga ees oli gümnaasium ja oli ette teada, et nüüd peab istuma palju koolipingis ja ei saa tegelda harjutamisega. Nüüd olen küll kuulnud, et Muusikakeskkool on tunduvalt paindlikumaks muutunud oma õppekava-

Viinis Stephandomi ees.

ga, et reede on ainult pilli harjutamiseks jne. See on väga oluline.

Aga Viini Muusikaülikoolis on ka kindlasti palju muid aineid peale pillimängu.

Esimestel aastatel on, aga sealt edasi saab juba rohkem erialaga seotule pühenduda. Õppemaht on muidugi tohutult suur, aga saab ise valida aineid, mis rohkem huvi pakuvad. On muusikaajalugu, teooriaained, instrumendiõpetus, füsioloogia, hingamisõpetus, liikumisõpetus ja rütmika. Sinna juurde veel palju laulmist, kuna laulmisele pannakse üldse suurt rõhku. Meil on selline aine nagu vokaalansambel. Füsioloogia on väga huvitav – et muusik tunneks oma keha ja oma hingamist, et teaks, kuidas erinevates olukordades toimeta tulla, näiteks kui on ebamugav või kuskilt valutab; kuidas harjutada nii, et ei tekiks ülemängimist. Mind huvitavad veel muusikateraapia ja töö väikeste lastega, psühholoogia, pedagoogilised ained, mä-
nedžment.

Mida võiks Eesti ja Viini noorte erinevusest rääkida – töösse suhtumisest, vaba

aja veetmisest, eeskujudest?

Eestlased on minu meelest kõik iseseisvamad. Austrias on perementaliteet väga tähtis, lapsed ei lähe nii kergesti vanemate juurest eemale. Ja muidugi elukvaliteet on nii kõrge, et keegi ei tahagi kuskile välismaale minna. Kõige rohkem eristabki välismaalasi austerlastest see, et nad on iseseisvamad ja tulevad oma asjadega kergemini toime. Viin pole just kõige odavam linn, kus elada, nii et välismaalaste jaoks just palju võimalusi ei ole. Spordiklubi liikmeks olemine on näiteks kallis lõbu. Ega keegi meid seal avasüli ei oota. Töökohta ka niisama kergelt ei saa. Kõik valutavad ikka südant, et kuidas erialast tööd leida.

Ega sina ometi tööta?

Ei, praegu mitte. Pakkumisi on küll olnud, näiteks mängida Viini Kammerorkestris ja Viini Akadeemias – see on vanamuusikale orienteeritud orkester. Aga ma olen pidanud keelduma, sest rääkisin oma professoriga ja ta ütles, et praegu on õppimise aeg, tööd jõuab hiljem teha küll.

Kui mingi vaba aeg tekib, millega seda täidad?

Imetlen Viini kauneid kunste, käin ooperis, kontsertidel, eriti Musikvereinis, näitustel.

Kas sõpru ka on tekkinud? Ja mis rahvusest nemad on?

Oo, väga palju on sõpru, mõned on Eestiski kaasas käinud. Kammeransambli-partner on Iraanist, üks sõber on Bulgaariast, parim sõbranna on Rumeeniast – kitarrist, kes üle-eelmisel aastal siin kitarri-festivalil käis. Siis on Poolast, endise Jugoslaavia maadest, Venemaalt. Austerlased hoiavad rohkem omaette.

Mis on kõige rohkem hämmastanud?

Arvan, et kultuurišokk kõige paremas mõttes. Ka see, kuidas üliõpilastele on loodud võimalus kuulata maailmakuulsaid muusikuid ja dirigente. See loetelu, keda ma juba kuulda olen saanud, see on... (*vangutab naeratades pead*). Viie euro eest saab üliõpilane Musikvereinis seisukoha.

Kui palju maksab Musikvereini tavapilet?

Võib minna saja viiekümne euron, normaalne keskmine pilet on 40–50 eurot. Ja ooperis on kõige kallimad kohad suurte

külalisartistide puhul 160 euro ringis.

Kuidas elamine on?

Kaks esimest aastat olin ühiselamus. Siis hakati seda ümber ehitama hotelliks ja ma leidsin korteri Johann-Strauss-Gassel, majas, kus üle tee elas Johann Strauss! Tingimused on väga head. Ka harjutada saab, kuigi mitte ööpäev läbi, nagu oma majas elades...

Saksa keel pidi sul vist ka väga hea olema juba enne Viini minekut. Kas see on kodust pärit?

Eks kodust ka. Olen harjunud lapsest peale vanemate sõpradega Saksamaalt rääkima. Ja muidugi koolis olid mul väga head õpetajad – Maria Erss ja algul Liivi Ehrenpreis. Maria Ersiga vaatasime veel enne mu Viini minekut muusikaalased terminid üle.

Milliseid ettepanekuid oleks sul Eesti kultuuri- või koolielule? Põhikoolis ei saa ju aineid palju vähem olla, sest neil, kes ei lähe kutselisteks muusikuteks, jääb haridusest muidu väga palju puudu, võrreldes teiste koolide õpilastega.

See on raske küsimus. Ise ma teadsin varakult, et valin muusiku tee. Aga inimesed, kes pole nii kindlad ja lähevad muule erialale... Põhikool on sellisel kujul vajalik, aga gümnaasiumis võiks õpilasele endale rohkem valikuid anda, millega tegelda.

Eestlase natuur pole just väga agressiivne. Teie õpilaste seas on emotsionaalsete rahvuste esindajaid ja ka austerlasi, kes tunnevad end paratamatult kodusemalt ja kindlamalt. Kuidas on eestlasel seal võimalik hakkama saada? Milliseid omadusi saab kasutada?

Kohe algusest peale peab olema avatud ja mõistev. Mind aitas see, et mul olid ümber inimesed, kellega ma suutsin samastuda. Ma ei ole selline nagu näiteks Jugoslaavia maade inimesed. Nad on väga temperamentsed ja käituvad tihti ka väga julmalt. Mina ikka mõtlen, kas ja kuidas. Aga pealehakkamist on vaja. Ja julgust, kui ka midagi metsa läheb... Ma arvan, et me kuku-me selleks, et uuesti tõusta.

Mainisid, et lõunaslaavlased üritavad nii otsejoones läbi minna. Kas siis eestlasel on äkki, vastupidi, tema delikaatsusest kasu?

Proovis.
FOTOD ERAKOGUST

Ma arvan küll. Ja veel: kindla, rahuliku, stabiilse tööga saavutab palju. Meie oleme harjunud palju-palju tööd tegema. Austerlaste puhul jääb silma see, et neil on palju aega... küll me jõuame. Austria on väga katoliiklik maa, seal on palju pühasid. Ja ka õppetööd pole üldse nii palju. Ma olin algul päris hämmingus, et kuidas nii palju puhkepäevi on.

Kuidas stressiga toime tulevad? Kas seda üldse on?

Ikka on. Ma lähen siis oma korterisse, mängin pilli, kuulan muusikat, lihtsalt lülitan ennast sellest välja, loen mõnda head raamatut. Või lähen kuhugi armsasse Viini kohvikusse, jalutan pargis paar tundi. Viinis on nii ilusad pargid. Ja tean ka, et alati võin oma õpetajale helistada.

Mis sind vaimselt laeb, kas tegeled joo-gaga või saad religioonist tuge?

Mind on õnnistatud sellega, et mu ümber on inimesed, kes mind mõistavad. Ja kodus käimised laevad väga palju. Täna mängisin palvusel Jaani kirikus – olen sealse koguduse liige. Pärast vaheaega lähen Viini tagasi ja tunnen, et olen positiivselt laetud. Viinis ma nii tihti kirikus ei käi. Seal on ka vähe luteri kirikuid. Aga vahel lähen lihtsalt Stephandomi – istun ja korra mõtteid. Teen hea meelega ka füüsilist treeningut, sporti või joogat.

Kas oled ka uusi muusikavaldkondi avastanud?

Sügisel tegin just Klangforum Wieniga,

maailma juhtiva orkestriga uue muusika alal, kaasa meistrkursuse. Tegeleme palju vanamuusikaga. Meil on väga hea, suurepäraste barokkinstrumentidega pilliladu. Ja viulimängijatel on kõigil kohustuslik mängida ka violat. Kammermuusikal on suur rõhk, mängime kvartetis.

Kus sa näed oma tulevikku, kas Euroopas või Eestis?

Järgmised kolm aastat olen kindlasti veel Viinis, lõpetan bakalaureuse ja jään magistriõppesse. Aga siis tahaksin küll Eestit ja Euroopat enda jaoks ühendada. Kui kunagi see võimalus peaks tekkima, tahaksin meie väikest riiki, meie muusikat maailmale tutvustada.

Mida sa ütleksid oma eakaaslastele Eestis? Kas sa julgustaksid neid või hoiataksid?

Ma kindlasti julgustaksin. Ka minema edasi õppima välismaale. Ma väga toetan kõiki, kes on valinud muusiku tee. See nõuab küll suurt pühendumist, tööd ja ohverdumist, aga rõõm, mis muusika teemisest tuleb, on tohutult suur. Ma olen seda juba tunda saanud ja tean ka, et parimad ajad on veel ees.

Mida sa ohverdamise all mõtled? Kas seda, et vaba aega on vähe?

Eks seda ka. Meie töö on ju harjutamine ja me veedame selle aja enamasti üksi. Jõulud, uusaasta, suvi – kõik mu sõbrad käisid reisidel, ujumas, kus iganes. Mina olin kodus ja harjutasin. Aga see kuulub mu elu juurde ja teeb mind õnnelikuks. Ma tean, et kui seda poleks, oleksin ma väga õnnetu – vaimust vaene inimene.

Kui palju on juba olnud tõeliselt õnnelikuks tegevaid esinemisi?

Eelmise aasta suvel Paul Mägi ja ERSOga Mendelssohni Viulikonkserti mängides oli just tunne, et ma teen seda, mida armastan. Sel aastal on mul tulemas veel kammermuusika õhtu Pariisis, järgmisel hooajal kontsert Norddeutsche Philharmonie'ga ja muidugi ka esinemised kodu-publikule. Sellised momendid just inspireerivadki ega lase tekkida seisakul. Nii-sugused võimalused on avanenud seetõttu, et õnnestunud esinemiste järel on tagasi kutsutud. Kontserti on sattunud kuulama keegi, kellest omakorda jälle sõltub edasine. Õnne on olnud!

Deolinda ehk lugu sellest, kuidas noored teevad vanade inimeste muusikat

AIMAR VENTSEL

DJ, etnoloogiadoktor ja R2 saatejuht

Fado on portugali kohvikumuusika, mida iseloomustab minoorus ja melanhoolia. Eestis on viimasel ajal käinud mitu *fado*-artisti: Dona Rosa esines festivalil “Maailmaküla” ja Ana Moura “Jazzkaarel”, Joana Amendoeira Eesti Kontserdi korraldatud ringreisil ja Helder Moutinho kitsamale ringile antud kontserdil. Mõne aasta eest esines Estonia kontserdisaalis ka kuulsaim *fado*-laulja Mariza. *Fado*’st on ka eesti keeles kirjutatud ning selles valdkonnas on paremaid spetsialiste kui mina.

Fado’l on mitmeid alažanreid. On noorema põlvkonna ansamblid, kes pole üles kasvanud traditsioonilise *fado*’ga, vaid on pärit rocki ja popi *skene*’st. Üks selle põlvkonna väljapaistvamaid esindajaid on ansambel Deolinda, kelle tuntus maailmamuusikas järjest kasvab. Deolinda koosneb on traditsioonilise *fado* oma – laul, kaks kitarr ja kontrabass. Ent nende muusika on täis nooruslikku energiat ja seksapiili, särts on segatud traditsioonilise *fado* melanhooliaga. Peab ütleva, et Deolinda on neile osaks saanud kiituse igati ära teeninud. Prominentne maailmamuusika ajakiri Songlines pühendas ansamblile hiljuti mitmeleheküljelise loo, BBC maailmamuusika saated mängivad palju nende muusikat. Ka mul õnnestus nendega WOMEXil intervjuu teha, partneriteks laulja **Ana Bacalhau** ja kitarrist **Pedro da Silva Martins**.

Miks teie, noored, mängite vanade inimeste muusikat?

(Üldine naer.) **Pedro:** Me mängime vanade inimeste muusikat tänapäeval moel. Me oleme portugallased, *fado* on osa meie pärandist, meie kultuurist. Aga kuna ole-

me umbes kolmekümneaastased, mängime *fado*’t kiiremalt, tänapäevasemalt. See on 21. sajandi *fado*.

Ana: Me pole ainukesed, kes nii teevad. Meie generatsiooni muusikute seas on palju neid, kes esitavad *fado*’t, ja nad teevad seda teistmoodi kui traditsioonilised ansamblid. Ma arvan, et see on nii sellepärast, et me oleme läbi teinud rockifaasi. Peale selle veel popifaasi, jazzifaasi. Kui me kokku tulime, tuligi välja selline muusika. Meie muusikas on rocki, jazzi ja popi mõjusid.

Pedro: Naljakas on see, et muusika, mida sina nimetad vanade inimeste muusikaks, ei olegi enam tegelikult vanade inimeste muusika. Me mängisime hiljuti Portugali suurimal festivalil ja meid tuli kuulama 30 000 inimest.

Kui tähtis on *fado* tänapäeva Portugali kultuuris? On see elav muusikakultuur või ainult konservmuusikal põhinev?

Pedro: *Fado* on Portugalis väga oluline just elava muusikakultuurina. On olemas nn *fado*-majad, kus esinevad pidevalt ansamblid. Paljud *fado*-artistid, nagu Mariza, on rahvusvaheliselt kuulsad ja tuuritavad terves maailmas. *Fado*-ansamblid esinevad Portugali suurimates kontserdisaalides ja tähtsaimatel festivalidel. Samas on olemas tänava-*fado*, ansamblid, kes esinevad väikestes klubides ja *fado*-majades. Veel mõne aasta eest oli *fado* vanade inimeste muusika, kuid tänapäeval on asi teine, *fado* publik muutub järjest nooremaks.

Miks on *fado* järjest populaarsemaks muutunud?

Ana: Ma arvan, et siin on tegemist ajaloo-

ga. Salazari diktatuuri ajal oli *fado* justkui Portugali ametlik muusika ja pärast diktatuuri lõppu ei tahtnud inimesed seda nii palju kuulata. Meie põlvkond on sõjakirve ajalooga maha matnud, meie ei seosta *fado*’t diktatuuri ja repressioonidega. Meie jaoks on muusikal teised väärtused, meie maailm on teistsugune. Üleilmastuvas maailmas võid süüa McDonald’sis igal maal. Meie põlvkond on hakanud rohkem hindama oma kultuuri, seda, mis meil on omapärast. Ma arvan, et see kõik on tekitanud huvi erinevate maade rahvamuusika vastu ja *fado* pole siin mingi erand.

Kas on olemas vahe tänava-*fado* ja suurte kontserdisaalide *fado* vahel?

Ana: Jaa, vahe on suur! Juba see, kuidas artistid esinevad, on erinev. Mängustiil on erinev, nagu ka lavaline liikumine ja see, kuidas muusikud muusikat tunnetavad. *Fado*-majades pole näiteks mikrofone, seal toimuvad ainult akustilised kontserdid. Seega on *fado*-majade muusika ka naturaalsem, nüansse on kergem tajuda. Ka on nii, et mida suurem on kontserdipaik, seda luksuselikumalt on esinejad riides. Arvan, et laulutekstideski on erinevusi.

Deolinda – fado noor energia.

PRESSIFOTO

Fado-majades mängitakse peamiselt väga traditsioonilist *fado*'t. Meie mängime pigem klubides, kus esinevad artistid, kes segavad *fado*'t jazzi või isegi elektroonikaga. Seega on see pigem eksperimenteeriv *fado*.

Te olete üsna tuntud ja teie rahvusvaheline populaarsus kasvab. Paljud muusikud elavad kuulsaks saades läbi kriisi ega suuda uue olukorraga kohaneda. Kuidas teie oma suureneva tuntusega hakkama saate?

(*Taas kõlav naer.*) **Ana:** Meid aitab see, et me oleme üks perekond. Kitarristid on vennad, mina olen nende sugulane ja bassimängija on minu mees. Me lihtsalt ei lasse olukorral üle pea kasvada.

Pedro: Ma arvan, et asju külmalt võtta aitab ka see, et oleme vähemalt viisteist aastat erinevates ansamblites mänginud.

Kusjuures täiesti edutult. (*Jälle naer.*)

Meile meeldib koos musitseerida, koos reisida, me naudime seda elustiili.

Ana: Deolindat aitab ka see, et meie ümber on väga palju häid ja toreid inimesi. Mitte ainult muusikaga seotud inimesi, vaid ka teisi. Need inimesed aitavad meil kindlalt jalgadel püsida.

Kui kuulata portugali rahvamuusikat, mitte ainult fado't, vaid ka muud traditsioonilist muusikat, siis see on küllaltki sünged ja depressiivne. Tegelikult on portugallased ju avatud ja lõbusad inimesed. Kuidas need asjad kokku sobivad?

Pedro: Siin on lihtsalt lahendamatu vastuolu. Ma arvan, et portugali muusikas on palju lõbusaid laule, aga me ei ekspordime neid.

Ana: Mida rohkem ajaloos tagasi minna, mida vanemat tantsumuusikat kuulata, se-

da kergemaks ja lõbusamaks muusika muutub. See on see, mida me ka Deolindaga teha tahame, püüdes sulatada oma muusikasse vanaaegset irooniat ja sarkasmi. Ka meile meeldib lõbutseda ja me tahame seda teistele inimestele näidata. Jah, portugali muusikas on melanhooliat, kuid on ka lõbus pool!

Gruusia esileedi Sandra Roelofs käis Klassikaraadiol külas

KARIN KOPRA

Klassikaraadio toimetaja

21. jaanuaril külastas Klassikaraadiot Gruusia presidendi Mihheil Saakašvili abikaasa **Sandra Elisabeth Roelofs**. Külaskäigu ajendiks oli esileedi suur kultuuri- ja klassikalise muusika huvi, sest lisaks mitmesuguse heategevuse organiseerimisele on Sandra Roelofs ka innukas klassikalise muusika arendaja Gruusias. Roelofs juhib noorte muusikute toetusprogrammi "The Association for Promotion of Classical Music" ning aastal 2007 viis ta ellu oma kauaaegse unistuse, asutades Gruusias klassikaraadio Muza. Külaskäigul Klassikaraadiosse kohtus Sandra Roelofs peatoimetaja Tiia Tederiga, tutvus Klassikaraadio tööga, arutas koostöö võimalusi ning andis lühikese intervjuu, milles rääkis Gruusia muusikaelust ning raadio Muza tööst.

Teadaolevalt armastavad grusiinid väga muusikat, tantsu ja teatrit, aga kas neile meeldib ka klassikaline muusika?

Loomulikult, sest Gruusia on muusikaliselt väga viljakas maa. Meil on muusikute hulgas palju kuulsusi: lauljaid, viiuldajaid, pianiste. Kõige kuulsam valdkond on muidugi gruusia sajanditevanune traditsiooniline polüfooniline muusika, mis eriti vaimustab välismaalasi. Eestlasi ei saa pidada päris võhivõrasteks, sest kunagi elasime ju ühes suures riigis. Seetõttu on paljud endiste Nõukogude Liidu maade rahvad gruusia heliloojate ja vana polüfoonilise stiiliga tutavad.

Kuidas võiks iseloomustada tänapäeva Gruusia muusikaelu, on see aktiivne? Kas teil toimub palju kontserte, iga-aastasi festivale jms?

Gruusia muusikaelu on väga aktiivne, meil on palju muusikakoole ja konservatooriume, näiteks Batumis ehitati hiljuti uus konservatooriumi maja. Batumis ehitatakse praegu üldse palju, sest sinna tehakse rohkesti investeeringuid ja linn on saamas Musta mere piirkonna keskuseks.

Gruusias on ka mitmeid festivale, nii traditsioonilise muusika festivale kui ka iga-aastane džässifestival. Näiteks viiuldaja Liana Issakadzel on oma festival. Maikuus

on meile külla kutsutud kuulus tenor Plácido Domingo, järgmisele uusaastapeole on aga palutud dirigent Zubin Mehta koos oma orkestriga, nii et muusikaelu on väga kirju. Gruusias on palju häid oma lauljaid, näiteks George Gagnidze või Sofia

Nizharadze, keda kutsutakse Euroopa ooperimajadesse esinema. Grusiinid ise on väga uhked oma kuulsate lauljate üle.

Kuidas on ülemaailmne majanduskriis mõjutanud Gruusia muusikaorganisatsioonide tööd?

Ülemaailmne majanduskriis ei ole Gruusias nii tugevat tagasilööki andnud kui Balti riikides, võib-olla sellepärast, et me ei sõltu niivõrd pangandusest. Me toetume rohkem oma naabritele ja regioonile ning me ei ole mõjutatud nii väga sellest, mis toimub Euroopas ja Ameerikas. Ühelt poolt on see hea, sest meie riiki tehakse endiselt investeeringuid, kuigi paljud asjad on kallimaks

Gruusia esileedi ning gruusia klassikaraadio Muza asutaja Sandra Roelofs külas Klassikaraadios. Pildil koos Klassikaraadio peatoimetaja Tiia Tederiga.

FOTO KLASSIKARAADIO

läinud ja mõned investeerijad mõtlevad enne kaks korda, kui Gruusiasse tulevad. Kuid nüüdseks on hullem möödas ja inimesed tahavad Gruusiaga koostööd jätkata. On küll olnud mõningaid koondamisi suurtes firmades, kuid ei midagi dramaatilist – ka kõik palgad on töötajatele välja makstud. Muusikaelule polnud majanduskriisil peaaegu üldse mingit mõju.

Üks teie unistusi on täide läinud – te asutasite Gruusiasse klassikalise muusika raadiojaama, raadio Muza, mis töötab ööpäev läbi. Kuidas see idee tekkis ja kuidas teil õnnestus see täide viia?

Idee tekkis väga lihtsalt, sest Gruusias polnud enne klassikaraadiot, vaid ainult põhiprogramm, millest paar tundi ööpäevas oli pühendatud klassikalisele muusikale, aga sedagi ebaregulaarselt. Kuna olen pärit Hollandist ja elanud pikka aega Belgias, siis olin harjunud kuulama klassikaraadiot, kas töötamise ajal või öötunnil kui und ei tule, nii et Gruusias tundsin puudust nn taustamuusikast. Kui ma sain Gruusia esileediks, siis tekkis mul võimalus, ukсед justkui avanesid sel teel. Võtsin ühendust ühe hollandlasega, kellel oli kolmekümne aasta pikkune raadiotöö kogemus. Kutsusin ta Gruusiasse ja tema mõtles kogu süsteemi välja, kuidas saada algkapital ja ringhäälinguluba, CD-plaate või kuidas peaksime koostööd tegema riigiraadio ja teiste raadiojaamadega. Oma esimese plaadikollektsiooni, 3000 plaati, saimegi Hollandist. Siin, Eesti Klassikaraadios ringi vaadates võin öelda, et meil Gruusias on umbes samasugused ruumid, võib-olla isegi veel väiksem stuudio kui teil ja meilgi töötab 15 inimest. Raadio Muza meeskond on väga noor ja entusiastlik. Kõik on lõpetanud konservatooriumi ja on väga õnnelikud, et said erialast tööd. Konservatooriumi lõpetajatel võib vahel olla üsna keeruline tööd leida, sest näiteks rahvamuusika spetsialisti, pianisti või viiuldajana ei pruugigi alati leida võimalust omal alal leiba teenida, nii et raadiotöö oli neile ideaalne lahendus.

Üks raadiosse töölevõtmise tingimus oli inglise keele oskus, sest selle töö juures peab palju lugema muusikaalast informatsiooni internetist. Lisaks peab raadiotoimetaja tegema intervjuusid külalisesinejatega, käima konverentsidel, suhtlema Euroopa Ringhäälingute Liiduga. Kogu see töö vajab

inglise keele oskust.

Te juhite ka klassikalise muusika toetusprogrammi “The Association for Promotion of Classical Music”. Millega see ühing täpselt tegeleb?

Raadio Muza loomiseks pidi meil olema seaduslik alus. Seetõttu asutasin kõigepealt mittetulundusühingu ja selle esimeheks suureks projektiks saigi Raadio Muza.

Ühingu tegevuse raames toimuvad mitmesugused projektid, näiteks korraldame hollandlaste ja prantslaste abiga puhkpillifestivali, kus esinevad oboe-, fagoti-, flöödi- ja puhkpillide mängijad. Puhkpillifestival sai kohe väga populaarseks, sest arvan, et Gruusias on siiani liiga suurt tähelepanu pööratud viiulile, klaverile ja laulmisele; suurem osa meie kuulsusi on just nende valdkondade esindajad. Kuid teatavasti on orkestripillide vahel vaja harmooniat. Seetõttu üritan ühingu abil anda välja stipen-

diime puhkpilliüliõpilastele. Puhkpilliõpe pole praegu Gruusias eriti populaarne ja sellepärast napib ka pedagooge. Oleme näiteks Hollandist ostnud palju noote, mida pole Gruusia konservatooriumides. Ühingu toel korraldame ka noorte sümfooniaorkestri suveõppusi. Ma olen pidanud läbirääkimisi Aserbaidžaaniga ja Ukraina presidendi abikaasaga üliõpilaste vahetuse teemal, et noorte sümfooniaorkestri õppus ja kava ettevalmistus toimuks Gruusias ning hiljem kontserdid ka Kiievis ning Bakuus.

Veel üks ühingu ülesanne on koguda instrumente: muretseda klavessiin, viiuleid, mida võiksime üliõpilastele laenutada, et nad saaksid pille oma õpingute jaoks kasutada ja hiljem tagastada. Nii et ühingu raames toimub väga palju erinevaid tegevusi.

Suur tänu, et leidsite aega intervjuuks, ja loodame, et teile Eestis meeldib!

VII Klavessiinifestival

8.–11. aprill

N 8. aprill 19.00 Raekoda, Raekoja plats 1

Menno van Delft (klavessiin, klavikord, Holland)
W. F. Bach 300

R 9. aprill 19.00 Okupatsioonide Muuseum, Toompea 8

Novecembalo
Diadorim Saviola (klavessiin, Itaalia)
Chiara Agosti (flööt, Itaalia)
Kaasaja värvid

L 10. aprill 12.00 Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum, Müürivahe 12

TMKK, VHK Muusikakooli ja Rakvere Kauri Kooli klavessiiniõpilased
Sellid ja õpipoisid

L 10. aprill 18.00 Teaduste Akadeemia saal, Kohtu 6

Imbi Tarum, Ene Nael, Reinut Tepp, Marju Riisikamp, Kristiina Are, Ele Sonn, Saale Fischer, Iren Lill
Galakontsert – EKST 10

P 11. aprill 17.00 Mederi saal, Suur-Kloostri 16

Francesco Corti (Itaalia)
Bach ja Couperin

www.klavessiin.kul.ee

Chopin

Ivari Ilja nägemuses aastal 2010

IA REMMEL

Kaunis ja ajatu klassika on kui geniaalsete heliloojate särav rongkäik. Nende seas ehk kõige märgilisemad ja universaalsemad heliloojad on Bach, Beethoven ja Chopin. Kui Bachi “viivad kokku kõik teed”, kui Beethovenis kehasub klassika selgus ja sisim olemus, siis Chopin on klaverikunsti täiuslikem kehasub. 2010ndal, Chopini juubeliaastal on see märgilisus ja sümbolisuus veelgi võimendunud. Koos sümbolitega on võimendunud ka nimega kaasas käiv pateetika, mil “surematu klassik” Chopin, “klaveri hing” isikuna tegelikult justkui kaugeneb ning muutub kõlisevaks nimeks.

Chopini muusikas, oma ajastu peeglis, kõlavad poola tantsurütmid ning kajastub poolapärase aristokraatlik uhkus. Mitte vähem aga ka Pariisi dändilik peenus, Bellinist inspireeritud imekaunis ning ornamentiderohke meloodia, tolle ajastu kirjanud, Georg Sand, Alfred Musset, Théophile Gautier... või siis kodumaise poeedi Adam Mickiewicz'i vabadust ihkavad intonatsioonid. Kogu see peen vaimne kooslus on valatud miniatuursetesse või suurematesse vormidesse ning lihvitud täiuseni.

Võiks kujutleda, et Chopin lõi justkui iseenesest, peaaegu alateadlikult. George Sand on kirjeldanud Chopini loomeprotsessi aga järgmiselt: “Tema muusika oli spontaanne, imeline, mille ta leidis järsku, ilma otsimata. See ilmus ülimalt täiuslikuna tema klaverist või hakkas laulma tema mõtetes ja lutuskäigu ajal. Siis soovis ta kannatamatult kuulda seda ka oma instrumendil. Kuid seejärel algas kõige meeleheitlikum töö, mida eales olen näinud. Siin oli püüdlusi, kõhkluksi, kannatamatuse hetki. Ta analüüsis palju ja kirjutas arvutuid visandeid, et leida detaile

teemas, mida oli oma peas kuulnud. Võimetus leida seda, mida ta oli kuulnud algses puhtuses oma mõtetes, võis teda viia täieliku ahastusse. Siis lukustas ta end terveks päevaks oma tuppa, kus ta valas pisaraid, sammus edasi-tagasi ja murdis sulgi, korra-tes ja muutes ühte takti sada korda, kirjutas ja taas kustutades, et järgmisel päeval samasuguse meeleheitliku visadusega jätkata. Vahel kulutas ta ühele leheküljele kuus nädalat, et lõpuks jääda oma kõige esimese visandi juurde.”

Erinevatel ajajärkudel on olnud mitmeid suurepäraseid Chopini tõlgendajaid. Selle muusika esitamine on keerulisem, kui esimesel pilgul tundub. Vahel tundub lausa, et õige Chopini-tunnetus peab olema kaasa sündinud ja et seda päriselt õppida ei saagi. Chopini muusika oluline esituselement on *rubato*, vabadus, üliväikeste liikumise, meeleolu, kõlanüansside muutuste taju ja edasiandmine. Kui palju mida teha, kui palju aeglustada, kuidas kiirendada, kui jõuliselt, kui vaikselt, millise emotsiooniga... – pianistil peab olema laitmatu maitse, et mitte üle pakkuda, samas peab ta olema piisavalt tundlik, et seda muusikat mitte liiga jäigalt esitada.

Ivari Ilja isikus on ka Eestil õnn omada orgaanilist ja isikupärast Chopini-pianisti. Chopini muusika on Iljale olnud alati väga lähedane, ta on seda oma muusikuteel sageli esitanud. Tema seekordne, Chopini juubeliaasta klaveriõhtu oli eriline. Mitte sellepärast, et mängiti Chopini helilooja juubeliaastal, vaid sellepärast, et siin kõlas Ivari Ilja nägemus Chopinist nüüd; selgus, milliseid muutusi on see muusika temas läbi teinud. Ilja nüüdne Chopin on muutunud kargemaks, on muutunud veelgi süga-

Ivari Ilja Chopin aastal 2010 – püüe järjest suurema lihtsuse poole.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

vamaks. Selles on püüe järjest suurema lihtsuse poole. Pöördun taas kord tsitaadi poole, et selle väite olulisust kinnitada. Chopin on öelnud: “Suurim eesmärk on lihtsus. Seda saab aga saavutada vaid raskusi ületades. Kui on esitatud lugematul arvul noote, saabub lõpuks see suurim tasu: lihtsus kunstiteoses.”

Kontserdiõhtu esimese poole lühikesed enigmatilised masurkad juhatasid Polonees-fantaasia op 61 As-duur juurde. Selles aastatel 1845–1846, Chopini viimastel eluaastatel kirjutatud teoses on harmoonias ja vormikujunduses juba tulevikule viitavaid jooni, ta on konfliktsem ja pole enam nii magusalt heakõlaline. Siis prelüüdiks Nokturn Fis-duur op 15 nr 2 ning seejärel õhtu kulminatsioon – Chopini Kolmas sonaat, üks tema täiuslikumaid ning ka raskemaid suurvorme. Chopini sonaadid on ülimalt populaarsed ning neid on kuulnud arvutuid kordi. Selles, kuidas Ivari Ilja seda teost tõlgendas ja kuidas selle üles ehtas, oli midagi uudset. Muusika vorm muutus peaaegu nähtavaks, nii selge oli see. Kõik asetuse oma kohale: virtuoossus, imekaunid kantileenid, kapriissed tantsulised löigud. Ning kõige kohal ja all kõrgus ja laius sügavam lisamõõde, mis elu ja tunnete keeriseid ja seisatusi sidus, mõtestas ja igavikuliseks muutis.

Hirmuäratav ja võimukas
Jumalanna (Iris Oja).

Loomise puhas rõõm –

Küberstuudio 10. sünnipäevaks
ühinesid Monika Mattiesen,
Hasso Krull, Mirjam Tally ja
Erkki-Sven Tüür

MALLE MALTIS
helilooja

Märtsi esimestel päevadel tähistas ansambel Küberstuudio oma 10. aastapäeva. Sel puhul toimusid 1. ja 2. märtsil Kumu auditoriumis Monika Mattieseni ja Hasso Krulli uue multimediaooperi “Loomise mõnu” esmaetendused. 2. märtsil tuli lisaks ooperile esietendele ka Mirjam Tally flöödikontsert “Autumn Whispers” ja kõlas Erkki-Sven Tüüri “Whistles and Whispers from Uluru” flöödile, elektroonikale ja kammerorkestrile. Soleeris Monika Mattiesen, Tallinna Kammerorkestrit juhatas Risto Joost ning *live*-elektroonikat juhtisid Margo Kõlar ja Tammo Sumera.

Austraalia kõrbemaastikust, Uluru kaljust ja eestimaisest biotoobist inspireeritud Erkki-Sven Tüüri “Whistles and Whispers from Uluru” on kirjutatud algselt plokkflöödisolistile, seekord aga kõlas teos ristflöödi versioonis, milles esindatud kõik flöödipere-

konna liikmed pikolost bassflöödini. Tegemist oli kahtepidi väga virtuoosse looga – virtuoosselt kirjutatud ning meisterlikult ja naudinguga esitatud. Kavalehte lugemata ja annotatsiooni süvenemata jättis muusika juba iseenesest piltlikult looduslähedase mulje, selles ilmnes muusikaline nägemus tuulest, varjudest ja linnulaulust. Avara maastiku tunnetust võimendasid veelgi elektrooniliselt teostatud *delay*d ning orkestrifaktuuris kajana jätkuvad motiivid ja harmoonia. Loo jooksul vahetas muusika aegamisi värvi heledast-säravast kaetud ja tuhmini tänu flöödipartiile, milles järgemööda soleerisid järjest madalamad flöödid pikolost aldi ja bassini. Siin võis jällegi aimata üht võimalikku looduskujundit – ideed vihmapiilvest, mis lähenedes tasapisi valguse varjutab ning siis maha sadamata emaldub –, loo lõpus kõlas taas pikolo.

Kavaleht teadustas kontserdi esimese

loona küll Mirjam Tally teost “Autumn Whispers” ja ka esimesed orkestrihelid ei reetnud sugugi, kellega või millega on õieti tegu. Ei läinud siiski väga kaua, kui muusikast hakkas läbi kumama tuttav käekiri, mõni tuttav sünkopeeritud rütm ja harmoonia, mille autoris tundis vähegi vilunum kuulaja ära Erkki-Sven Tüüri. Eksootilise kõlaga teos on helilooja selge allkiri.

Mirjam Tally “Autumn Whispers” flöödile ja kammerorkestrile on kui kümnetest killukestest kokku sobitatud helimosaiik, pastelsete ja segatud toonidega maalitud maastik udu ja sügispimedusega. Keelpilliorkester on selles loos oma traditsioonilise kõla hoopiski minetanud, kihilisest orkestrifaktuurist kostavad sahinad ja tabamatud harmooniad, konkreetset eiravad motiivid ja meloodiakatked nagu kajad või mälestused muust muusikast, flöödimängu vahele on sõnakatkenditena pigitud silbid

ja häälikud. Löökpillide seksioonis annavad tooni gongid nagu merekohinas kumisevad laevakellad või hoopis tuulekella mäng, mis pimedal ja tormisel novembriõhtul läbi tuulevihina väljast tuppa kostab. Mirjam Tally flöödikontsert on komponeeritud spetsiaalselt Monika Mattieseni jaoks ja sellega on helilooja sõnul lõpuks teoks saanud juba aastaid tagasi tekkinud idee.

Ansambli Küberstudio asutaja ja kunstiline juht, praegu Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia doktorantuuris õppiv Monika Mattiesen on seni heliloojana tuntud kui kahe multimeediaalse lavateose, tantsuetenduse "Opus tempus" ja multimeediaooperi "Dmeeter" autor. Nüüd on tema loominguga nimekirja lisandunud kolmaski lavateos, Hasso Krulli essee "Loomise mõnu ja kiri" ideestikul ning eepose "Meeter ja Demeeter" tekstidel põhinev multimeediaooper pealkirjaga "Loomise

mõnu". Küberstudio juubeliks seadis ooperi lavale Mari Mägi (lavastuslike ideede autor oli ka Monika Mattiesen), video autor oli Ville Hyvonen, kustnik Reet Aus, grimeerija Merike Petri ning helikujunduse ja live-elektronika eest vastutasid Tammo Sumera ja Margo Kõlar.

Peategelasi-loomajaid on laval kaks: hirmuäratav ja võimukas Jumalanna (Iris Oja) kui kõikide asjade liikumapanev jõud ja Trikster (Mait Malmsten) kui liikuja ja liigutaja ning loomistöö jätkaja.

Jumalanna ja Triksteri loojapaar on lavastuslikult liikumise kaudu paika pandud väga mõjuvalt. Jumalanna on rõhutatult passiivne, ühte ja samasse poosi sätituna istub ta tardunult oma kiiktroonil keset lava, vahepeal küll aegamisi peaaegu lae alla tõustes ja tagasi lava põrandale laskudes, käed liikumatult süles lebamas, ainsaks väljendusvahendiks miimika, hääli ning liugle-

vateks ja hüplevateks meloodiateks komponeeritud sõnad.

Seevastu sooritab rahutu loomuga Trikster samal ajal lausa inimvõimeid ületavaid manöövreid mööda lava seinu ringironides. Ühtaegu nii inimene kui loom, katsetab ta enese võimeid ja võimalusi. Niisama imetusväärne kui Iris Oja vastupidavus pikaajaliselt liikumatult paigal püsida, ilma et passiivsus kordagi tema hääle kanduks, on Mait Malmsteni esitusvabadus ja ebaharilikult esinemissituatsioonist ületav. Hoolimata sellest, et ta kõlkus horisontaalses asendis lava lae ja põrandi vahel, oli tema sõnatunnetuse, loitsiva tekstirütmi ning koreograafilise kehakeele kooskõlas harukordne väljendusrikkus.

Ent ooperi peategelased jäävad teineteisele kuidagi kaugeks, nad ei kohtu omavahel, sest nende liikumisrajad ei ristunud. Nad tulevad justkui eri maailmadest ning esitavad oma loomise lugu teineteisest sõltumata.

Ooperis on ka kolmas, nähtamatu tegelane – vaimude koor ehk hääled, mis elektroonilise efektina koori ja kaja näol Triksteri sõnu järele kordavad.

Ooperi kunstilises kujunduses on kesksel kohal must värvilahendus – must kui mulla värv ja maa sümbol, ka videos voolav vesi on musta värvi. Tantsijad – vaimud ja esimesed inimesed – on riietunud mustadesse kostüümidesse ning nende näodki on mustaks võõbatud. Mustad on ka lava seinad ja põrand ning hämaruse tõttu saalis jääb kahjuks suur osa tantsijate tegevusest nägemata, seda enam, et nad eelistavad liikuda lava kõige pimedamates soppides. Ka paljasjalgne Trikster on mustas. Ent Jumalanna on eriline: ta kannab küll musta, hoomamatu suurusega kleiti ja musta peakatet, aga tema nägu on valge ja silmad punased.

Loomise algus on nüüd igatahes ära nähtud. Loomise lood aga pole veel sugugi valmis, nagu öeldakse, ja ka ooper tahaks siit justkui edasi minna. Seni nähtu võiks vabalt olla lihtsalt sissejuhatus millelegi enamale. Laval on veel küllalt ruumi uutele tegelastele ja liikumistrajektoridele, veel mõnele värvile, video- ja muusikavõimalusele. Jumalanna võiks laulda veel mitu erinevat laulu mitme erineva häälega, Trikster võiks jutustada veelgi meeletumaid lugusid oma seiklustest... Veel paljugi on loojate ja loojannade käes võimalik.

ROB ja esitlevad

Suur OOPERIÕHTU

Nokia Kontserdimajas

Richard Wagner

REINI KULD

(Das Rheingold)

26. mai

OTSEÜLEKANNE
LA SCALA ooperiteatrist Milanost

Piletid müügil www.ticketpro.ee

www.fbi.ee

Mati Turi teine tulemine

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Mati Turi (tenor) ja Martti Raide (klaver) 17. veebruaril Kadrioru lossis. Kavas Franz Schuberti, Gustav Mahleri ja Richard Straussi laululooming.

Kurb tõde on see, et Tallinna väikesed saalid, Kadrioru loss, Mederi saal, ka rae-koda, ei armasta klaverit. Mingi akustiline "klirr" ja kõla paksuks ebamäärasuseks "kokkujooksmine" vähegi valjema mängu puhul on kuulajat häirivad põhiprobleemid. Ent kammerkontserdid on valdavalt ikka ju ansambli klaveriga! Need saalid ei armasta tegelikult *forte*t. Ei klaveri, ei viiuli ega isegi mitte laulja esituses.

Kui objektiivsed nähud püüda kõrvale jätta ja leppida paratamatusega, siis oli Mati Turi ja Martti Raide kontsert väga sümpaatne ja ma tahaksingi esinejaid nii õnnitleda, tänada kui ka kiita.

Mati Turi on just oratooriumisolistina loonud endale töökindla ja usaldusväärse, suurepäraselt sellesse žanrisse sobiva häälematerjaliga laulja renomee. Õieti ei mõjugi ta tenorina, ei välimuselt ega ka häälevärvilt, mis on pigem domingolikult lihtsalt kaunis, baritonaalsem kui tenor klassikalisel (ja itaalialikus) mõistes. Mati Turi on saanud hea koolituse, tema hääle voolab vabalt igas registris, ta valitseb seda jõuliselt ja oskuslikult. Võib-olla saali iseärasusest tingituna, võib-olla (puhtsubjektiivselt) paljudest lauludest pisut lüürilisemat ettekujutust omades oleksin tahtnud kuulda laulja kaunikõlalist *piano*t hoopis rohkem ja sagedamini. Ja üldse pehmemaid nüansse. Laulja esituses domineeris tugevalt mehelic alge. Ent repertuaar, nagu ka Martti Raide väga asjalik kaaskiri jutustas, oli paljuski üsna intiimne ja tundeline. Mati Turi võimas hääle väikeses saalis intiimsusele just

palju ruumi ei jätanud.

Kavas olnud seitse Franz Schuberti laulu olid kõik mõneti vähetuntud, mis on valiku aspektist kompliment kuulajale, kes kipub ju Schuberti laule liigitama kuulsaimate järgi, ikka *à la* "Forell" või *à la* "Pärnapuu" või *à la* "Metshaldjas". Ent tõele auandes oleks sellesse kolme alatüüpi olnud võimalik lahterdada ka need kuulnud seitse ("Kaluriviis" op 96, "Lüürale" op 56, "Kalamees" op 5, "Kevadel", "Sillal" op 93, "Tähed" op 96 ja "Igatsus" op 39). Seda mitte ainult tundeskaala põhjal, vaid eriti just saatefaktuuri tuttavlike kõlapiltide järgi. Mati Turi on teeneline oratooriumi- ja ka ooperisolist, *lied*ilauljana aga alles tutvustab end. Kammeržanri olemuses võib ta nii filosoofilises kui puhtmuusikalises tähenduses veel uusi lähenemisnurki ja ka iseenast kui lauljat avastada.

Gustav Mahleri laulud ("Kevadhommik", "Suvised vahikorra vahetus", "Reinilegendike" ja "Kõrgema mõistuse kiituseks", neist kolm kogumikust "Poisid võlusarv. Vanad saksa laulud") on ühtaegu lüürilised, looduspildilisedki, tubli huumoriannusega peale selle. Mahler on ise viidanud, et ta ei viisista sõna-sõnalt. Ta tekstid on samavõrra läbi komponeeritud kui muusika. Ja kummalise vastuoluna, kuid Mahlerile nii iseloomulikult, on ka lustakates ja irooniavürtsiga lugudes palju (alltekstilist) miinori. Nagu paljude heliloojate puhul, ka Schuberti ja Mahleri puhul, valdab meid, kuulajaid, aga ilmselt eelkõige esitajaid, mõte, et nad ei tundnud end õnnelike inimestena. Me võime tagantjärele öelda ja vaagida, kui õnnelikud nad olid absoluudi mõttes, jättes maailmapärandisse oma loomingu ja surematuse, kuid nende muusika räägib mitmel viisil teist keelt. Mahleri laulud pakuvad igatahes interpretidele äär-

miselt palju võimalusi. Mati Turi annab mulle ehk andeks, et ma imetlesin taas just pianisti mängu kõlapeenust ja värvikust, mis neis maalilis-pildilistes lugudes pole teisejärguline.

Richard Strauss loomingust valitud kuus laulu ("Kõik mu mõtted", "Mu südame kroon", "Ah kallim, pean sust lahkuma", "Oh mind õnnetut meest", "Ma kannan endas armastust" ja "Igatsus") viitavad pealkirjatsi kõik süvatunnetele, ometi mõjub just Strauss mitte isiklike, vaid kuidagi abstraktsete, üldnimlike armutunnete väljendajana. Siin on palju paatost, mis laseb täisvõimsusega heliseda nii vokaalil kui ka saatepartii. Straussil on palju kaunist meloodikat, draamatilist arendust ja suurt suurt pinget, ja nii mõneski laulus "jutustab" klaveripartii meloodia lihtsa joone taustal oma lugu, draamatilisemat, põnevamat. Need on osavalt kirjutatud laulud. Mitte nii tundeetsad nagu Schuberti ja Mahleri omad, kuid vokalistile kontserdi bravuurseks lõpetamiseks tänuväärset.

Ma loodan kooslusest Mati Turi – Martti Raide väga palju. Pianisti erudeeritus, äärmiselt peen muusikataju ja nüansseerimise oskus "taltsutavad" kindlasti laulja võimsat hääle ja rohked *piano* ning *mezzo* värvid vaid rikastaksid esituste tervikut.

Kontsert kandis huvitavat pealkirja "Eliitkontserdid". Lahtimõtestatult on see vist E Liit Kontserdid ehk Eesti Interpretide Liidu omad. Armsad korraldajad, tehke ometi laialdasemat ja paremat reklaami oma headele esinejatele!

Veel meenutaksin – ja tasuks ehk proovimist –, et aastakümnetetagustel sama saali kontsertidel hoiti saali tagumised ukseid lahti, et ruum suureneks läbi-maja-saalsiks. See peaks akustika osas ka praegu hea tulemuse andma.

Martti Raide ja Mati Turi
pärast kontserti.
FOTO ERAKOGUST

Ja pärjad pandi pähe...

JOOSEP SANG

Veebruari lõpul toimus koduse muusikamulla kamaraal paar rõhutatult esinduslikkusele pretendeerivat galaõhtut, mille eesmärk oli peeldada ja ehk ka mõtestada seda, mida eesti muusika praegu endast kujutab. Esimene neist oli vabariigi aastapäeva kontsert Tartus, mille koostas Ando Kiviberg. Oli nende lõvidega kuidas oli, aga eeskava muusikaosa pakkus mõndagi huvitavat ja kiiduväärset, sealhulgas mõjuvat *hommage*'i Sven Grünbergile (Sandra Nurmsalu ja autor esitamas pala "Nimetu" filmist "Hukkunud Alpinisti hotell") ja kaht muusikalise integratsiooni katset (Norras elav senegallane Solo Cissokho Lääne-Aafrika "kõrvitsharfil" *kora*'l eesti rahva viisiga lustimas ning Aleksei Arhipovski *bravado* balalaikal).

Päev hiljem toimus Tallinnas üritus, mis peaks vähemasti kirjade järgi olema üks Eesti muusika-aasta tippsündmusi – Eesti muusikaauhindade tseremoonia, mis võttis kokku 2009. aastal salvestatud ja avaldatud muusika paremiku. Pidulik õhtu, mis mõjus samuti omamoodi etendusena, püüdis lavale tuua nii kodumaise popi glamuuri (Ithaka Maria, Ines, Ott Lepland) kui ka muusikalise kontrakultuuri arrogantsi (eelkõige paha poisi poosiga Röövel Ööbik). Kontsert, ehkki rea tehniliste apsudega, oli võimalusi mööda pidulik, vahel hoogne, kuid kogu ettevõtmise sisu peale mõtlemine tekitas kulmukortse. Kui lasta silme eest läbi kaugelt üle saja liikmega žürii nimekirja, kus on muusikakriitikute ja tegevmuusikute kõrval mitut sorti meediakujusid ja "avaliku elu tegelasi", tekib küsimus konkursi usaldusväärsusest. Samas seletab see, miks mõnigi valik mõjub kurioosumina. Näiteks jazz ja bluuksi kategoorias võitis Riho Sibula teatrimuusika plaat "Liblikas ja

peegel". Plaat on kahtlemata hea, kuid bluuksi või jazziga ei oska ma seda küll seostada. Ilmselt on asi selles, et otsustajad valisid nominentide nimekirjast tuttava nime, paljud tõenäoliselt olemata plaati kuulanudki, sest kaks ülejäänud nominatsiooni teeninud Bullfrog Browni nimi võib paljudele hoopis tundmatu olla. Ja ometi ilmus mullu mitu enneolematult head jazziplaati, mis nominentide nimekirja ei jõudnudki...

Veidi kummaline seis oli ka etno ja folgi kategoorias, mille kolm nominenti (Indigo-lapsed, Jaan Tätte ja Jaan Sööt) esindavad autorilaulu, päris etno puudus meie kihava noore etnoelu kiuste hoopis. Õnneks jagas Eesti Pärimumuusika Keskus ja Raadio 2 saade "Etnokonservid" 6. märtsil välja oma Etnokulbid, mille võitjate seas on kodune etno mõistagi väärikselt esindatud. Ansambel Paabel sai autasu parima plaadi eest ("Epopöa"), sama grupi liige Sandra Sillamaa hääletati parimaks instrumentalistik. Nagu mullu, on ka tänava aasta ansambel Zetod, parimaks lauljaks osutus Margus Põldsep. Parima loo Etnokulp kuulub ansambliile Svjata Vatra ("Kalyna", "Vofka mix") ja edukaima uustulnuka oma ansambliile Nolens Volens. Parimaks autorilaulu esitajaks hääletas kuussada etnohuvi- list Jaan Tätte koos ansambliga Udupasun (plaat "Tulemine").

Popidioti, Birgit Öigemeele ja Röövel Ööbiku triumf tänavusel muusikaauhindade galal on kindlasti õigustatud ning kogu ettevõtmise tähtsuses pole põhjust kahelda, kuid selleks, et asi adekvaatsemalt, ausalt ja asisemalt mõjuks, tasuks žürii koostamisel piirduda muusikakriitikute, raadio-toimetajate ja *industry*-inimestega, kes tööpeolest päevast päeva uue muusikaga tegelevad ning keda pole kokkuvõttes Eestis sugu- ja vähe.

Aasta naisartist
Birgit Öigemeel
FOTO INTERNETIST

VÕITJAD 2010

Aasta album: Röövel Ööbik, "Ringrada"

Aasta ansambel: Popidiot, "Antenna of Love"

Uus tulija: Chungin & The Strap-On Faggots, "Chungin & The Strap-On Faggots"

Meesartist: Vaiko Eplik, "Neljas"

Naisartist: Birgit Öigemeel, "Teineteisel pool"

Jazz/bluuks: Riho Sibul, "Liblikas ja peegel"

Elektronika: Popidiot, "Antenna of Love"

Hip-hop/r'n'b: Toe Tag, "Kõik on formuleerimise küsimus"

Metal/punk: No-Big-Silence, "Starstealer"

Muusikavideo: Popidiot, "Hanging on Friday"

Popartist: Popidiot, "Antenna of Love"

Rockartist: Röövel Ööbik, "Ringrada"

Etno/folk: Jaan Tätte, "Tulemine"

Publiku lemmik: Shanon

Panus eesti muusikasse: Erkki-Sven Tüür

MÕNUS MUUSIKA KAUNIS KESKKONNAS

VIRU FOLK

6.-8. AUGUST 2010 KÄSMU

**GARMARNA (SWE) / HAYDAMAKY (UKR)
KORPIKLAANI (FIN)**

VELJO TORMISE 80. JUUBELIKONTSERT

ZETOD / UNTSAKAD / KUKERPILLID

TÕNIS MÄGI, KÄRT JOHANSON & ROBERT JÜRJENTAL / EESTI KEELED

BONZO & ÜLLAR SAAREMÄE / ANU, TRIINU & TUULI TAUL

...JA PALJUD TEISED

PILETID MÜÜGIL PILETILEVI MÜÜGIPUNKTIDES SOODUSHINDADEGA 30. APRILLINI!

TÄPSEM INFO: WWW.VIRUFOLK.EE

TOETAJAD:

NAUTIMUS

Postimees

ilm.ee

**LOODUSE
SÖBER**

Muusikakeskkooli festival “In corpore” pakub lähiriikide võrdluspilti

On inestatud, et kuidas üks kool oma jõududega rahvusvahelise festivali korraldamisega hakkama saab. Saab küll, kui on nii kunstilise kui ka organisatoorse poole pealt sedavõrd võimekas kammeransambli osakond ja ka juhtkonna toetus. Aga nüüd on aeg ka sisuliselt kokkuvõtetele.

Kolmandat korda toimuval festivalil osalesid Riia Darziņši-nimelise Muusikakooli, Helsingi Konservatooriumi, Peterburi Muusikakeskkooli ja Tallinna Muusikakeskkooli vanemate klasside õpilased. Esimesel päeval esitasid kõigi maade esindused oma kava, järgmisel toimus žürii- ja publikupreemia saanute kontsert. Anti välja ka Eesti Kontserdi ja Interpreetide Liidu auhinnad. Esitust hindas osavõtivate maade esindajatest koosnev žürii.

Maad on nii kultuuriliselt kui ka traditsioonide poolest piisavalt erinevad, nii et võrdlusmaterjali jagub. Sest niimoodi, eraldi kooliblokkide kaupa, on näha just lahkenevused ja tunnusjooned. Küpse interpreedi puhul saavad määravaks isiksuse eripära ja maailmast saadud erinevad mõjutused. Sellise eri maade koolide defileerimise juures tulevad aga esile nii rahvuse, muusikahariduse suunitluse kui ka traditsioonide erijooned. Seetõttu on “In corpore” festival täiesti ainulaadne ja vägagi huvipakkuv üritus. Kava valik toetab võrdluspilti – alati

võib mängida osavõtivate maade muusikat ja muu osa on aastati erinev (näiteks prantsuse või saksa muusika). Elevust tekitavalt osaleb publik. Kuulaja saab valida igalt maalt oma lemmiku, hääle arvu järgi otsustatakse maa favoriid ja hääletusedelitele oma kontakti kirjutante vahel loositakse välja auhinnad publikule.

Riia pakkus Mozarti-Mendelssohni-Brahmsi kava, millele lisatud lühikesed, lisalugudena mõjuvad Einfelded ja Pläkidise teosed. Pläkidise “Pühendus Brahmsile” oli küll märkimisväärne muusikalise huumori näide, mis sai ka publiku lemmikuks. Valdav mulje – klassika stiilipüüdlustega esitus. Helsingi tuli Sibeliuse ja Merikanto laulude ning Kokkoneni trioga, oma maa klassika leebe esitusega. Sankt-Peterburg pakkus kaht Mozarti ansambli, Debussy ja Dvořáki teoseid, vallutas heade pillide, küpse tehnilise üleoleku ja artistliku enesekindlusega. Samas ei ühtegi nüüdisaegset, ka mitte oma maa teost. Peterburi noorte heliloojate vähesusest räägitakse sealmail lausa anekdoote. Eesti pakkus kõige vaheldusrikkamat ja kontrastsemat kava Beetshovenist, Schumannist ja Weberist Kaumannini. Tundus, et mida lähemale tänapäevale, seda rohkem oli muusika meie noortele hingelähedane.

Heili Vaus-Tamm

Interpreetide Liidu preemia saanud trio Heili Rosin (flööt), Silvia Ilves (tšello), Liidia Ilves (klaver).

FOTO ERAKOGUST

Žürii preemiad:

Eesti: Traksmann-Kits-Raide – Schumann, “Fantasiestücke” (õp Marrit Gerretz-Traksmann), Saluri-Kopli-Vokksepp-Sink-Veermäe – Kuldar Sink, “Studi monotematici” (õp Nata-Ly Sakkos)

Läti: Terasova-Gägane-Trasuns – Mozarti Trio

Soome: Rasanen-Tuurna – Sibeliuse laulud

Venemaa: Serebrennikov-Korotkova – Mozarti Sonaadi I osa

Publikupreemiad:

Eesti: Randvere-Sink-Randvere – Šostakoviči Trio (õp Marrit Gerretz-Traksmann)

Läti: Ahmetžanova-Skrastina-Veselova – Pläkidis, “Pühendus Brahmsile”

Soome: Hautsalo-Kontinen – Oskar Merikanto laulud

Venemaa: Badmajeva-Jurjev-Jefimovski-Derevjagina – Dvořáki Klaverikvartett

Interpreetide Liidu preemiad:

Traksmann-Kits-Raide – Schumann, “Fantasiestücke” ja Tõnu Kõrvits, “Vana Rökk” (õp Marrit Gerretz-Traksmann)
Rosin-Ilves-Ilves – Weberi Trio (õp Jana Peäske)

Eesti Kontserdi preemia:

Õunapuu-Sink-Leiten – Tõnis Kaumann, “Ausgewählte Salonstücke” (õp Marrit Gerretz-Traksmann)

Toimus taas eesti noorte muusikateadlaste konverents ja noorte heliloojate kontsert!

Juba seitsmendat korda said Tallinna Muusikakeskkoolis ja Georg Otsa nimelises Tallinna Muusikakoolis muusikateooria erialal õppivad noored võimaluse oma uurimusi laiemal kuulajaskonnal esitleda. 12. veebruaril 2010 tootuti TMKKs, et kuulata nelja ettekannet: Laura-Marie Ojalo (TMKK 10. klass, õp Kristel Pappel) tutvustas oma tööd kontserdiarvustuste sõnavarast "Uus muusika – fataalne, lopsakalt rezoneeriv või impersonaalne?", Kristina Vilotševa (Otsa-nim MK IV kursus, õp Raili Sule) andis ülevaate Tallinna rahvusvahelise orelifestivali kujunemisest aastatel 1987–1996, Anna Stepanova (EMTA muusikateaduse eriala I kursus, Otsa-nim MK vilistlane, juh. Kerri Kotta) ettekanne oli tonaalse plaani seostest sonaadivormi tüübiga Mozarti ja Beethoveni valitud klaverisonaatides ning Kristi Klopets (TMKK 12. klass, õp Kristel Pappel) analüüsis Veljo Tormise koorimuusika interpretatsiooni tsükli "Kevadkillud" salvestuste põhjal. Seega andsid kõik ettekanded võimaluse süveneda muusikalooliselt aktuaalsetesse teemadesse, mida oli käsitletud põhjalikult ja esitleti haaravalt. Konverentsile järgnes kahe kooli heliloomingu õpilaste kontsert. Teoste autoriteks olid Tauno Vilu, Jakob Juhkam, Triin Kala, Anastassia Mišenkina, Krõõt-Kärt Kaev, Liina Vilgats, Ove-Kuth Kadak, Ilja Massalov, Kirsi Tilk, Anne-Mai Edala ja Matis Leima.

Anu Paulus

Tallinna Muusikakeskkooli õpetaja

Anna-Liisa Bezrodny Londoni Royal Festival Hallis

Anna-Liisa Bezrodny esines 14. veebruaril Londoni Philharmonia Orchestraga Royal Festival Hallis. Dirigent Robert O'Neill juhatusel kõlasid tema ettekandes Bruchi Viiulikontsert nr 1 ja Dvořáki Romanss Viiulile ja orkestrile op 11. Ükski eestlane pole selles saalis selle orkestri ees enne soleerinud. Anna-Liisa Bezrodny isa Igor Bezrodny esines seal 20. märtsil 1958. aastal, mängides Mozarti ja Beethoveni kontserte Gennadi Roždestvenski juhatusel.

FOTO ERAKOGUST

**Tänavuse Heino Elleri
preemia laureaat on
muusikateadlane ja
EMTA õppejõud Tiia
Järg.**

FOTO KALJU SUUR

22.–25. JUULI 2010

VILJANDI PÄRIMUSMUSIKA FESTIVAL

WWW.FOLK.EE

EUROPEAN
FORUM of
WORLDWIDE MUSIC
FESTIVALS

Passid müügil www.folk.ee
Päevapiletid alates aprillist www.piletilevi.ee

This Fragile Moment.
Unsung Records UR012CD

“This Fragile Moment” on kitarrist Robert Jürjendali ja trummar Arvo Urbi leebelt lõhnav ja talutava maitsega mikstuur, mille retsepti koostanud koostöös lauljatar Toyah Willcoxi, kitarrist Markus Reuteri ja bassist Chris Wongiga. Tuntuim on maailmaine kitarri ja helilooja Robert Frippi abikaasa Toyah, kes on muusika varustanud ka laulutekstidega. Saadus on kokku segatud ühise kirgliku neljapäevase palangu jooksul mullu juunis Tallinnas. Ehkki esmapilgul paistab kõik ühisimprovisatsioonina, mõjub tulemus mõnevõrra komplitseeritumalt. Veidi on tunda apteegikaale, mitte kõige peenemaid mensuure, teatud vahekordades lahustamist ja segamistsettimist. Ehk just sellise ettearvestava püüdlikkuse tõttu on omavahelelisest sünergiast sündinule lisandunud lennukust ja värskust vähendavat ballasti. Näiteks lahjendatud King Crimson, soojaks aetud Trio Fragile, tugevasti kontsenteeritud Toyah ning mingil määral ka võimendatud Laurie Anderson.

Muusika on enamjaolt leebelt vahetu, viisakalt väheütlev, siin-seal moepärast veidi kulmu kortsutav, kuid üldjoontes heatahtlik ja eriliste ambitsioonideta. Uudsuse ja üllatuse pärleid ei pillata, põrandast kõrgemale ei tõusta ja vaimukaid teravusi ei öelda.

Loomingulise üdi moodustavad neli suhteliselt kitsas anumas loksuvat alternatiivset rocklaulu, mille pealispinna paneb vaid korraks kilgendama aeg-ajalt sähvatav instrumentaalne päike. Nende kõrval on kaks üsna tavapärase võtmes mõtisklevat, igatsevat kitarriballaadi, mida turgutavad elektroonika ja pehmed löökriistahüpped. Eelneust irduvat, värskendavalt nihkes ja lõhkist vabaimprovisatsiooni pakub end aeglaselt lahtikeriv, kuid kahjuks

lõpuni välja joonistamata “Bone Broken”.

Pürgivat trummeldamist ja ainukest väljapeetud teemaarendust kohtab progerocki standardeid riivas loos “Run with Me”. Avalugu “Stones” pakub küll Jürjendalile omaseid meeldivalt helevalgeid kitarrihelinaid, kuid lootustandvalt alanud areng jääb lühikeseks. Instrumentaalne pool mõjub pigem Toyahi sõnalist sõnumit toetavana, ette tuleb väikestes variatsioonides korduvaid kujundeid ja kiiresti lõppevaid, eikuhugi maale viivaid teemakäike. Lausa võõrkehana nad ei mõju, pigem üksteist pidurdavalt. Ilmselt on plaadil liiga palju erinevaid mõjudeid, mis eraldi võetuna võiksid olla väärtused, nüüd aga kipuvad nad üksteist alla suruma ja segama. Kargust segab leigus, soojust viludus, kirkust hämarus, hämarust selgus. Stiili on raske määratleda, kuid kindlasti mahub ta kaasaja progressiivse (rock) muusika alla, seda küll laisalt lainetava peavoolu piirides. King Crimsoni ja Trio Fragile sõbrad saavad suure tõenäosusega pettumuse osaliseks, Laurie Andersoni ja eriti Toyahi fänn võib ees oodata rida positiivseid üllatusi. Vähekeerulise ning kuulaja sõbraliku alternatiivmuusika austajad jäävad kindlasti rahule.

URMO KOHV
vabakutseline

Somnium boreale.
Maarika Järvi.

ERP 2009

Maarika Järvi kannab rahvusvahelise haardega flöödisolistina hoolt selle eest, et eesti flöödimuusika saaks maailmas tuntuks. Ta on esitanud või salvestanud kõik eesti olulised kontsertteosed flöödile (mõnegi neist maailma esiettekandena) ning andis välja juba kolmanda CD, seekord Eugen Kapi, Heino Elleri ja René Eespere flööditeostega. Plaat

hõlmab kompositsioone aastaist 1952–2003, pakkudes nii ajastulist äratundmisrõõmu kui ka üllatusi, viimaseid eelkõige Heino Elleri 1952. aastal loodud ja juba klassikaks kujunenud kolme väikese looduspildiga (“Orus”, “Jõel”, “Aasal”), mille algsest klaverisaatest tegi Ellerit austava käekirjaga kujundliku orkestriseade ameerika helilooja Charles Coleman. Äärmiselt nauditav on taaskohutamine Eugen Kapi loominguga. Maarika Järvi, ERSO ja dirigent Kristjan Järvi pillutavad kiireloomuliste osade tantsuliselt teemasid lausa prokofjevlikult peene huumoriga, Kapi aeglasel osad on seevastu eesti muusika väljendusrikkamate seas. Kapi kontsertteoste vormikäsitus on omapärane – kaheosaline Flöödikontsert (1975) on justkui kontseritiino ja kolmeosaline Kontseritiino (1965) pigem kontsert. Sügavaima elamuse sai allakirjutatu René Eespere Flöödikontserdi nr 1 (1995) kuulamisest. Omapärase vormiga teost (*Larghetto, Largo, Andante*) läbivad kujundid (neist olulisim flöödi, harfi ja viiuli esituses) moodustavad justkui sümfoniilised variatsioonid, mis vintsklevad avaosas ängistavast suletusest ja ahastusestki läbi teise osa lootusetuse ja sulanduvad finaali kulminatsioonis ühte võimsa kõikehõlmavusega – aega suletu pääses välja ja seega vabaks. Flöödikontserdi nr 2 (2003) pühendas Eespere Maarika Järville. Selle esitusviisist aimub nii solistile kui ka orkestrile jäetud improvisatsioonivõimalusi, salapära ja lihtsalt kõlavärvinuadinguid. Tunnustada tuleb helirežiid (Tanel Klesment), fotosid ja kujundust (Aline Kundig, Piret Mikk) ning saateteksti (Inna Kivi).

ENE PILLIROOG
muusikateadlane

Une lind. Ärkamine.
Anto Pett ja Anne-Liis Poll.

Pett/Poll

Anto Peti ja Anne-Liis Polli jaanuaris välja tulnud plaat on jätk 2004. aastal ilmunud improvisatsioonikogumikule “Vabalt minna lastud laulud”, mis sisaldab tosinat improvisatsioonilist väikevormi ning kus peale duo

musitseerivad tenor Priit Lehto ja löökpillimängija Anto Önnis. Uuel, ligi viiskümmend minutit vältaval plaadil on ainult kaks pala ning siin eksponeerib improduo oma kunsti uut tasandit – pikka improvisatsioonina impro-mono-ooperi žanris. Kaht plaati võrreldes on eelmine ekspresiiivsemat laadi, käesolev peenekoelise, pehmem ja müstilisem, ühised märksõnad muusika iseloomustamiseks võiksid olla “mäng” ja “riskihõngulisus”, mänguasjadeks improviseerijate instrumendid, klaver ja hää, mida kumbki meisterlikult valdab.

Plaadi esimene lugu “Une lind” on seiklev ja muretu, kuigi ei puudu ka jõulised, dramaatilised momendid. Väikeste löökpillide ja prepareeritud klaveri värvitud kõlad lisavad eksootikat. Ligi neljakümneminutilise loo seob tervikuks linnulaulu motiividest arenev ning mitmeid kordi variatsioonina taasilmuv põhiteema, mille tunnuseks veega täidetava väikse linnupilli repliigid ja klaveri imeilusad läbipaistvad figuratsioonid ja topeltrillerid. Teine lugu “Ärkamine” on tempolt aeglasem, täis ootamatut nukrust ning veelgi unenäolisem kui esimene. Muusika tekstuurist kerkib esile kaks kõlaliselt väga erilist momenti, kus klaveri järeleka ja imevaikselt ümisetud noodid sulavad kummaliseks, justkui elektrooniliselt tekitatud heliks. Tulemus on kogu oma abstraktsuse juures (mida rõhutab eriti Polli salapärase silpide keel) väga jutustav ja unenäoline. Nii nagu unenäos on seosed tavapäraste tegevuste ja kohtade vahel mõnikord nihestunud, vahelduvad ka siin traditsioonilised muusikalised võtted kiirelt ja ettearvamatu ebaharilikkega – kaasaegne vokaaltehnika tavapärase laulmisviisiga, tonaalsus atonaalsusega ja klaveri naturaalne heli prepareeritud klaveri kõladega. Viimased seovad omakorda tämbriilselt väikeste löökpillide värvilisandeid, nagu kõrinad ja linnulaul. Mõlemad

lood väljendavad Polli ja Peti improviseeritud muusika parimaid omadusi. Nende muusika on loomulikult voolav, vaba kompositsioonilisest ülekonstrueeritusest, üdini aus ja vahetu, ja mis kõige tähtsam – ettearvamatu. Ometi õhku esitusest igal sekundil kindlustunnet, kuna improvisatsioon pole võimalik eksida ning valesid noote ei eksisteeri, sest miski pole ette määratud. Lisaks kahe suurepärase muusiku sünergiale avaldab mõju ka kümne aasta pikkune koosmängukogemus.

MALLE MALTIS helilooja

Konvulsioonid. Hillar Kareva.

LTCD-001

Sellele plaadile koondatud Hillar Kareva saksofoniteosed on loodud ajavahemikul 1973–1986. Kuigi Eestis ei hinnatud sel ajal saksofoni veel akadeemilise sooloinstrumentina, suutis helilooja olla oma loomingu sõltumatu võimalikest stiililistest mõjutustest, näiteks jazzmuusika suunalt, ja löi igati isikupärase helikeelega kaasaegset kammermuusikat, mis pakub kindlasti nii eesti kui välisinterpreetidele huvi ka edaspidi. Saksofonist Ivo Lille ja pianist Jorma Toots on oma heliplaadile koondanud koos Kareva teost: kontsert-trip-tühhoni “Parise kiusatus” (1984), “Eleegia” (1974), sonaadid nr 1–3 (1973, 1985, 1986) ja “Konvulsioonid” (1986). Helilooja valdavalt tihedakoeline polüfooniline faktuur lasseb mõlemal interpreedil tunda end võrdväärse partnerina, pidevas liikumises olev pingestatud, edasipüüdlav ja kohati isegi valuliselt raske-meelne väljenduslaad on muutlik vaid hetki, kuid seda enam ma just neid erineva varjundiga sugestiivseid osi nautisin (“Aphrodite”, sonaaside aeglased osad ja muidugi “Eleegia” tervikuna). Hillar Kareva oli heliloojana justkui fotograaf muusikas, ta fik-

seeris erinevaid meeleolusid sekundilise täpsusega, kuid samas on tema ideede, kujundite ja vapustuste (konvulsioonide!) detailirohkuses väga selge areng, moodustades terviku, millele iga interpreet lisab oma-poolse tunnetuse. Ivo Lille ja Jorma Tootsi duo on meisterlik, kindlasti kuulub nende duo Eesti kammeransamblite kõrgklassi. Heliplaat on salvestatud 2007. aastal Muusika- ja Teatriakadeemia kammersaalis, helirežissöör oli Maido Maadik.

ENE PILLIROOG

Febua. René Espere.

ERP 3209

René Espere on üks neid heliloojaid, kes järgib muusika kirjutamisel loomuliku kulgemise rada ega pelga, et kaunist kõla vanamoeliseks peetakse. Teda on mõnus kuulata igas eas ja igal tunnil, kuulata just siis, kui on meelerahu aeglase tempode, hilitsetud kõlakoosluste, enesesse süüvimise ja nukruse ning alltekstide taustal mõtisklemiseks. Plaadi valik on stiilne, ühtne, kuigi teosed on loodud umbes seitsme aasta vältel. Siiski on väike oht: meeleolude ja käekirja sarnasus on nii suur, et tervet plaati korraga kuulata on raske. Võib-olla polegi see vajalik, sest väsimus pärsib ju muusika mõttega kaasa minemist.

“Febua” üksteist lugu on erineva pikkusega, vaheldust on taotletud ja saavutatud just esituskoosseisude kõrvutamiseks. Interpreetideks on meie parimad instrumentalistid, lauljatena on kaasatud Kaia Urb ja Sauli Tiilikainen. Pealkirjad on ladinakeelsed: “Tres in unum” (“Kolm ühes”), “Immutatio” (“Asendumine”), “Triangulum” (“Kolmnurk”) jne. Valik epigramme sobib oma ladinakeelsete tekstidega heliplaadi üldisesse konteksti hästi. “Epigrammid” ja lõpulugu “Locus amoenus” (“Kauis paik”) on laulud

klaveri või flöödi ja kitarriga saatel. Peaaegu kõikides palades domineerivadki “õrnad” instrumendid – flööt, kitarr, viiul, tšellod. Kuulates tekib kergesti nn seisundimuusika tunne.

Muusikaliselt kaunis ja helge plaat on süngevõitu ja pigem porise kui puhta kujundusega, mis viib mõtte tahtmatult meie veebruari vahelduv-külmadele suladele ilmadele. Veel silmaga nähtavast: eba-praktiline on komme panna esinejad CD tagakaanele ühte ritta ning iga nime järele selle teose number, milles ta mängib-laulab. Nii tuleb kuulamise ajal “sudokut” kokku klapitada: kuulana bukleti teksti jälgides lugu, samas pean tagakaanelt vaatama, mis järjekorranumbrit lugu kannab (bukletis pealkirjade ja tekstide ees numbreid pole) ja otsin, milliste nimede järel on vastav number. Tüütu, eks? See “töötab” siis, kui plaadil on paar-kolm suurt teost paari esitajaga, mitte üksteist lugu ja mitukümmend interpreeti, pealegi mustas kriibikirjas tume-lillakashallil taustal. Tundub, nagu poleks kujundaja ja toimetaja koostööd teinud või üks-meelt leidnud.

P.S. Ma ei küüni päriselt mõistma heliloojate üha süvenevat tendentsi panna üpris pretensioonikaid

ladinakeelseid pealkirju tavalistele kodumaistele töödele, mille kannavad ette niisama kodumaised interpreedid. On see püüe anda teosele mõnevõrra sügavam alltekst? Aitab see kaasa teose mõistmisele või helilooja kui isiksuse “äratundmisele”? Lisab muusikale annuse müstikat ja huvi tekitavat salapära? Või on vaene eesti keel tõesti helilooja mõttesügavuse jaoks küündimatu? Vanad meistrid piirdusid enamasti žanri-määratluse ja helistikuga, ometi on nende teoste igavikuline sügavus aastasadu kümneid põlvkondi hingelisel puhastanud. Sellepärast mõistan ma nummerdatud “Epigramme”, kuid kehitati õlgu pealkirjade “Tres in unum” või “Immutatio” juures. Tõesti-tõesti – eesti keeles ei tähendakski need pealkirjad just nagu midagi, ladina keeles aga kõlab uhkelt. Ja lõpuks – kas võib ikka kindel olla, et erinevast rahvusest huviline on “kodus” ka ladina keeles? Või ongi ebamäärasus taotluslik? Tänu Evi Arujärve tõlkele saame küll teada, mis pealkirjad tähendavad, aga muusika tunnetamine käib ikka oma rada, kõrva kaudu.

VRVE NORMET muusikaajakirjanik

6-9 aprillil

V Eesti noorte
keelpillimängijate
konkurs-festival

Tartus H. Eller'i nim. Muusikakoolis

6. aprillil kell 11.00 Festivali avamine

9. aprillil kell 12.00 Lõppkontsert
Tartu Ülikooli aulas

2010

Aprill

Tallinnas

16. 03–7. 04 Tallinna trompetimuusika festival

1. 04 kell 19 Tango en vivo: Liis Lutsoja (viul), Jaak Lutsoja (akordion) ja Tanel Liiberg (kontrabass) restoranis C'est La Vie

2. 04 kell 19 Kannatusnädala kontsert. Elgari oratoorium "Gerontiuuse unenägu": ERSO, Rahvuskooper Estonia ooperikoor, kammerkoor Voces Musicales, Helen Lokuta (metsosopran), Bernhard Gärtner (tenor), Priit Volmer (bass) ja Carlos Spierer (dirigent) Estonia kontserdisaalis

2. 04 kell 21.30 Maian Kärmas "Õnneleid" NO99 teatri džässiklubis

3. 04 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

4. 04 kell 17 Ülestõusmispüha kontsert. Mozarti Sümfonia nr 39 ja Missa c-moll: Sinfonietta Rīga (Läti), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Kristine Gailite (sopran, Läti), Baiba Berķe (sopran, Läti), Mati Turi (tenor), Uku Joller (bass) ja Daniel Reuss (dirigent) Jaani kirikus

*

6. 04 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias

7. 04 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskooper Estonias

7. 04 kell 19 Ansambel FrankFrank: Kristjan Mazurtšak (saksofon), Erki Pärnoja (kitarr), Kaspar Kalluste (löökpillid) Estonia talveaias

8.–11. 04 Klavessiinifestival

8. 04 kell 19 Bournonville'i ballett "Metshaldjas" Rahvuskooper Estonias

8. 04 kell 19 Menno van Delft (klavikord, klavessiin, Holland) raekojas

8. 04 kell 19 Paris, mon amour: Géraldine Casanova (vokaal) ja Jaak Lutsoja (akordion) restoranis C'est La Vie

9. 04 kell 19 ERSO, Mihkel Peäske (flööt), Meelis Vind (klarnet), Peeter Sarapuu (fagott), Virgo Veldi (altsaksofon), Indrek Vau (trompet), Marko Martin (klaver) ja Olari Elts (dirigent) Estonia kontserdisaalis

9. 04 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskooper Estonias

9. 04 kell 19 Tantsuetendus "Phaidra" Kumu auditooriumis

9. 04 kell 19 Webberi muusikal "Evita" (Vanemuine) Nokia kontserdimajas

9. 04 kell 21.30 Gruuv Grupp ja külaline NO99 teatri džässiklubis

10. 04 kell 12 Orelipooltund: Denis Kasparovitš toomkirikus

10. 04 kell 16 Hortus Musicus Väravatornis

10. 04 kell 18 VII klavessiinifestivali galakontsert: Imbi Tarum, Marju Riisikamp, Iren Lill, Ene Nael, Kristiina Are, Ele Sonn, Reinut Tepp ja Saale Metsar-Fischer Ungern-Sternbergi linnapalees (Teaduste Akadeemias)

10. 04 kell 19 Delibes'i ballett

"Coppélia" Rahvuskooper Estonias

10. 04 kell 19 Barbara Hendricks (sopran, USA), Magnus Lindgren (saksofon, Rootsi) ja Mathias Algottson (klaver, Rootsi) Estonia kontserdisaalis

10. 04 kell 19 Eliitkontserdid: Ivar Tillemann (trompet), Andres Kontus (tromboon) ja Anneli Tohver (klaver) Kadrioru lossis

10. 04 kell 19 Webberi muusikal "Evita" (Vanemuine) Nokia kontserdimajas

10. 04 kell 19 Sakura / Kirsioite lumi: Erkki Otsman (vokaal) ja Andranik Keček (klaver) restoranis C'est La Vie

11. 04 kell 17 Prokofjevi ooper "Armastus kolme apelsini vastu" Rahvuskooper Estonias

11. 04 kell 17 Francesco Corti (klavessiin, Itaalia) Mederi saalis

*

12. 04 kell 17 Lastekontsert "Hiigelsoojad pilvelambad": Mirjam Mesak ja Lasteekraani muusikastuudio Estonia kontserdisaalis

14. 04 kell 15 Wagneri ooperikoordid: RAM, Eesti Kaitseväe orkester, Juha Kotilainen (bariton, Soome), Peeter Saan ja Ants Soots (dirigendid) Estonia kontserdisaalis

14. 04 kell 15 Noorte Meistrite Akadeemia kammermuusika pooltund: keelpillikvartett Prezioso Eesti Rahvusraamatukogu fuajees

14. 04 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvuskooper Estonias

14. 04 kell 19 Eliitkontserdid: Kristel Eeroja (viul), Kadri Sepalaan (viul), Kadri Rehema (vioola), Reet Mets (tšello) ja Kadri-Ann Sumera (klaver) Kadrioru lossis

15. 04 kell 19 Bizet' ooperi "Pärlipüüdjad" kontsertettekanna: Rahvuskooper Estonia orkester ja koor, Virginia Wagner (sopran, Hispaania), Ray M. Wade (tenor, USA), Rauno Elp (bariton) ja Mart Laur (bass) Estonia kontserdisaalis

16. 04 kell 17.30 Klaver – võimas ja õrn: klaveriansambeliselts Allegro Tallinna Keskraamatukogus

16. 04 kell 19 Tištšenko "Dante-sümfonia": ERSO, Claudia Barainsky (sopran, Saksamaa) ja Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

16. 04 kell 19 Bournonville'i ballett "Metshaldjas" Rahvuskooper Estonias

16. 04 kell 21.30 Aleksei Kruglov ja Jaak Sooääre trio (Moskva-Tallinn) NO99 teatri džässiklubis

17. 04 kell 12 Ooperigala lastele Rahvuskooper Estonias

17. 04 kell 12 Orelipooltund: Pille Metsson toomkirikus

17. 04 kell 17 Meistrite Akadeemia: Virgo Veldi (saksofon) ja Holger Marjamaa (klaver) Vene Kultuurikeskuse väikeses saalis

17. 04 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskooper Estonias

17. 04 kell 21.30 Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia ansamblid NO99 teatri džässiklubis

18. 04 kell 12 Harangozo lasteballett Kocsaki muusikale "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" Rahvuskooper Estonias

*

20. 04 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias

21. 04 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvuskooper Estonias

21. 04 kell 19 Etnosari: ansambel Mälutagune Estonia talveaias

22. 04 kell 19 Sakura / Kirsioite lumi: Erkki Otsman (vokaal) ja Andranik Keček (klaver) restoranis C'est La Vie

23. 04 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvuskooper Estonias

23. 04 kell 19 Nikolai Luganski (klaver, Venemaa), Soome Raadio sümfoniaorkester ja Sakari Oramo (dirigent, Soome) Estonia kontserdisaalis

23. 04–2. 05 Jazzkaar

24. 04 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

24. 04 kell 18 Mari Tampere (viul) ja Aleksandra Juozapenaite (klaver) raekojas

24. 04 kell 19 Prokofjevi ooper "Armastus kolme apelsini vastu" Rahvuskooper Estonias

24. 04 kell 19 Händeli oratoorium "Saul": ERSO, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Ruby Hughes (sopran, Suurbritannia), Joanne Lunn (sopran, Suurbritannia), Robin Blaze (kontratenor, Suurbritannia), Nathan Vale (tenor, Suurbritannia), David Wilson-Johnson (bass, Suurbritannia) ja Daniel Reuss (dirigent) Estonia kontserdisaalis

*

25. 04 kell 12 Harangozo lasteballett Kocsaki muusikale "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" Rahvuskooper Estonias

27. 04 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvuskooper Estonias

27. 04 kell 19 Martin Kuuskmann (fagott) ja Kristjan Randalu (klaver) Mustpeade majas

27. 04 kell 19.30 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ooperistuudio ja Eesti Kunstiakadeemia stsenoograafiasakonna koostöö: Liis Kolle / M. Ravel "Laps ja nõidus" ning Ingo Normet / G. C. Menotti "Vanatüdruk ja varas" Kanuti gildi saalis

28. 04 kell 19 Prokofjevi ooper "Armastus kolme apelsini vastu" Rahvuskooper Estonias

28. 04 kell 19.30 Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ooperistuudio ja Eesti Kunstiakadeemia stsenoograafiasakonna koostöö: Liis Kolle / M. Ravel "Laps ja nõidus" ning Ingo Normet / G. C. Menotti "Vanatüdruk ja varas" Kanuti gildi saalis

29. 04 kell 13, 18 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" (Vanemuine) Nokia kontserdimajas

29. 04 kell 19 Rahvusvahelise tant-supäeva balletigala Rahvuskooper Estonias

29. 04 kell 19 Paris, mon amour: Géraldine Casanova (vokaal) ja Jaak Lutsoja (akordion) restoranis C'est La Vie

30. 04 kell 13 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" (Vanemuine) Nokia kontserdimajas

30. 04 kell 19 Rahvusvahelise tant-supäeva balletigala Rahvuskooper Estonias

30. 04 kell 19 Paris, mon amour: Géraldine Casanova (vokaal) ja Jaak Lutsoja (akordion) restoranis C'est La Vie

30. 04 kell 13 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" (Vanemuine) Nokia kontserdimajas

30. 04 kell 19 Rahvusvahelise tant-supäeva balletigala Rahvuskooper Estonias

30. 04 kell 19 Lepo Sumera 60: ERSO, Rahvuskooper Estonia poistekoor, Kadri-Ann Sumera (klaver), Helen Lokuta (sopran), Aarne Üksküla (lugeja) ja Arvo Volmer (dirigent) Estonia kontserdisaalis

30. 04 kell 19 Deutsche motette: Rahvuskooper Estonia koor, Meeli Lass (sopran), Triin Ella (metsosopran), Hanno Mölderkiivi (tenor), Pavlo Balakin (bass) ja Risto Joost (dirigent) Jaani kirikus

30. 04 kell 19 Mälestuskontsert Alma Tamm 100: TTÜ Akadeemiline Naiskoor, Raul Talmar ja Õnne-Ann Roosvee (dirigendid), TTÜ Vilistlaste Naiskoor, Andres Heinapuu ja Tiina Selke (dirigendid) Niguliste kirikus

Tartus

- 1. 04** kell 19 Ansambel FrankFrank: Kristjan Mazurtšak (saksofon), Erki Pärnoja (kitarr) ja Kaspar Kalluste (löökpillid) Vanemuise kontserdimajas
- 1. 04** kell 19 Vassili Medvedjevi ballett "Onegin" Pjotr Tšaikovski muusikale Vanemuise suures majas
- 1. 04** kell 19 Mozarti Reekviem: segakoorid Noorus ja Cantus, Tartu ülikooli kammerkoor, Tallinna Barokkorkester, Maris Liloson (sopran), Teele Jõks (metosopran), Oliver Kuusik (tenor), Thomas Wiedenhofer (bass) ja Raul Talmar (dirigent) Jaani kirikus
- 1. 04** kell 19 Kontsertjumalateenistus: Tartu Üliõpilasselgakoos, Valli Ilvik (dirigent), Kalle Loona (viul), Anu Loona (klaver), Aili Tammik (tšello) ja Anneli Klaus (orel) Peetri kirikus *
- 6. 04** kell 19 Ábrahâmi operett "Savoy ball" Vanemuise suures majas
- 7. 04** kell 12 Lastemuusikal "Detektiiv Lotte" Vanemuise suures majas
- 8. 04** kell 19 Balletilavastus "Petruška pärastlõuna" Vanemuise suures majas
- 11. 04** kell 16 Barbara Hendricks (sopran, USA), Magnus Lindgren (saksofon, Rootsi) ja Mathias Algotsson (klaver, Rootsi) Vanemuise kontserdimajas *
- 14. 04** kell 12 Lastekontsert "Hiigelsoojad pilvelambad": Mirjam Mesak ja Lastekraani muusikastudio Vanemuise kontserdimajas
- 14. 04** kell 12 "Lotte ja Bruno muusikatund" Vanemuise väikeses majas
- 14. 04** kell 19 Webberi muusikal "Evita" Vanemuise suures majas
- 14. 04** kell 19 Kaunimad hetked su elus: Kaunimate Aastate Vennaskond Vanemuise väikeses majas
- 15. 04** kell 12, 18 Ehala lastemuusikal "Nukitsamees" Vanemuise väikeses majas
- 16. 04** kell 19 Wagneri ooperikoorid: RAM, Eesti Kaitsevâe orkester, Juha Kotilainen (bariton, Soome), Peeter Saan ja Ants Soots (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
- 16. 04** kell 19 Balletilavastus "Petruška pärastlõuna" Vanemuise suures majas
- 18. 04** kell 14 Salong "Kes sa oled...?" Tiitu Usk Tartu laulupeomuuseumis *
- 21. 04** kell 12, 18 Vai "Kuidas kuninga kuu peale kippus" Vanemuise suures majas
- 22. 04** kell 19 Webberi muusikal "Evita" Vanemuise suures majas
- 23. 04** kell 19 Händeli oratoorium "Saul": ERSO, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Ruby Hughes (sopran, Suurbritannia), Joanne Lunn

- (sopran, Suurbritannia), Robin Blaze (kontratenor, Suurbritannia), Nathan Vale (tenor, Suurbritannia), David Wilson-Johnson (bass, Suurbritannia) ja Daniel Reuss (dirigent) Vanemuise kontserdimajas
- 24. 04** kell 19 Mozarti ooper "Figaro pulm" (esietendus) Vanemuise väikeses majas
- 25. 04** kell 16 Ballett "Kevade" Vanemuise suures majas
- 25. 04** kell 16 Jassi Zahharov (bariton) ja Urmas Taniloo (orel) Vanemuise kontserdimajas *
- 27. 04** kell 19 Kaunimad hetked su elus: Kaunimate Aastate Vennaskond Vanemuise väikeses majas
- 28. 04** kell 19 Mozarti ooper "Figaro pulm" Vanemuise väikeses majas
- 28. 04** kell 19 Martin Kuuskmann (fagott) ja Kristjan Randalu (klaver) Tartu Ülikooli aulas
- 29. 04** kell 19 Deutsche motette: Rahvuskooper Estonia koor, Meeli Lass (sopran), Triin Ella (metosopran), Hanno Mölderkiivi (tenor), Pavlo Balakin (bass) ja Risto Joost (dirigent) Tartu Ülikooli aulas
- 29. 04** kell 19 Rahvusvahelise tantsupäeva balletigala Vanemuise suures majas

Pärnus

- 1. 04** kell 19 Kannatusnädala kontsert. Elgari oratoorium "Gerontiuuse unenägu": ERSO, Rahvuskooper Estonia ooperikoor, kammerkoor Voces Musicales, Helen Lokuta (metosopran), Bernhard Gärtner (tenor), Priit Volmer (bass) ja Carlos Spierer (dirigent) Pärnu kontserdimajas
- 2. 04** kell 19 Viva oratoriol Reekviem täna ja romantismiajal. Reinvere Reekviem ja Fauré Reekviem: Pärnu Linnaorkester, G. Otsa nim Muusikakooli segakoor, Mikk Üleoja ja Mikk Murdvee (dirigentid), Mikael Schmid (flööt, Belgia), Heldur Harry Põlda (poiss-sopran), Mikk Üleoja (tenor), Toomas Tohert (tenor), Rainer Vilu (bariton) ja Aarne Talvik (bass) Eliisabeti kirikus
- 8. 04** kell 19 Ansambel FrankFrank: Kristjan Mazurtšak (saksofon), Erki Pärnoja (kitarr) ja Kaspar Kalluste (löökpillid) Pärnu kontserdimajas
- 13. 04** kell 11 Lastekontsert "Hiigelsoojad pilvelambad": Mirjam Mesak ja Lastekraani muusikastudio Pärnu kontserdimajas
- 13. 04** kell 18 Tähelend. Pärnu muusikakool 65: Pärnu muusikakooli õpilased raekojas
- 13. 04** kell 19 Wagneri ooperikoorid: RAM, Eesti Kaitsevâe orkester, Juha Kotilainen (bariton, Soome), Peeter Saan ja Ants Soots (dirigentid) Pärnu

- kontserdimajas
- 17. 04** kell 19 Rahvusvahelised muusikud. Ameerika: Pärnu Linnaorkester ja Lloyd Butler (dirigent, USA) Pärnu kontserdimajas
- 22. 04** kell 19 Raeeatleje. Neoklassika: Age Juurikas (klaver), Ivi Ots (viul) ja Leonora Palu (flööt) raekojas

Jõhvis

- 3. 04** kell 17 Ülestõusmispüha kontsert. Mozarti Sümfoonia nr 39 ja Missa c-moll: Sinfonietta Riga (Läti), Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Kristine Gailite (sopran, Läti), Baiba Berķe (sopran, Läti), Mati Turi (tenor), Uku Joller (bass) ja Daniel Reuss (dirigent) Jõhvi kontserdimajas
- 9. 04** kell 19 Ansambel FrankFrank: Kristjan Mazurtšak (saksofon), Erki Pärnoja (kitarr) ja Kaspar Kalluste (löökpillid) Jõhvi kontserdimajas
- 15. 04** kell 15 Wagneri ooperikoorid: RAM, Eesti Kaitsevâe orkester, Juha Kotilainen (bariton, Soome), Peeter Saan ja Ants Soots (dirigentid) Jõhvi kontserdimajas

Viljandis

- 1. 04** kell 19 Aida sünnipäev Zetodega Pärnumuusika Aidas
- 6. 04** kell 18 Omakultuuriakadeemia: kontsertkohtumine Kristjan Priksiga Pärnumuusika Aida väikeses saalis
- 6. 04** kell 21 Marek Talts (kitarr) ja Andres Alaru (bass) pubis Liverpool
- 13. 04** kell 21 Aleksei Kruglov (saksofon), Jaak Sooäär (kitarr) ja Tanel Ruben (trummid) pubis Liverpool
- 15. 04** kell 13 Kontsertkohtumine Indrek Kaldaga Pärnumuusika Aida suures saalis
- 18. 04** kell 19 Ansambel Indigolapsed Pärnumuusika Aida väikeses saalis
- 20. 04** kell 18 Omakultuuriakadeemia: Timo Marani loeng Pärnumuusika Aida väikeses saalis
- 20. 04** kell 21 Tjörk / Tribute to Björk: Tuuli Taul (vokaal), Otto-Karl Vendt (trompet), Keio Vutt (saksofon), Madis Muul (klahvpillid), Mai Jõgi (bass) ja Tarmo Kiuru (trummid) pubis Liverpool
- 21. 04** kell 19 Heategevuskontsert Viljandi lasteabi- ja sotsiaalkeskuse jaoks: Viljandi Kultuuriakadeemia muusikaosakonna õppejõud Jaani kirikus
- 22. 04** kell 11 Noorte muusikute konkurs "Muusikatriaad 2010" Pärnumuusika Aida suures saalis
- 23. 04** kell 15 Kontsert Viljandi lasteabi- ja sotsiaalkeskuse lastele: Viljandi Kultuuriakadeemia muusikaosakonna üliõpilased Viljandi lasteabi- ja sotsiaalkeskuses

- 23. 04** kell 19 Viljandi ja Karksi-Nuia muusikakoolide noorte ühiskontsert Pärnumuusika Aidas
- 24. 04** kell 11 Pärimumhommikitarist Andre Maakeriga Pärnumuusika Aida väikeses saalis
- 25. 04** kell 17 Jazzkaar Viljandis: Eyolf Dale (Norra) Pärnumuusika Aida väikeses saalis
- 28. 04** kell 19 Ansambli Paabel plaadiesitluskontsert Pärnumuusika Aida suures saalis
- 28. 04** kell 21 Pilliklubi pubis Tege-laste Tuba
- 29. 04** kell 19 Jazzkaar Viljandis: Peedu Kass 005 Pärnumuusika Aida väikeses saalis
- 30. 04** kell 19 Jazzkaar Viljandis: Gadi Lehavi Trio (Iisrael) Pärnumuusika Aida suures saalis

Mujal Eestis

- 7. 04** kell 18 Hingemuusika: Geraldine Casanova (vokaal), Jaak Lutsuja (akordion) ja Tanel Liiberg (kontrabass) Otepää kultuurikeskuses
- 9. 04** kell 19 Eliitkontserdid: Ivar Tillemann (trompet), Andres Kontus (tromboon) ja Anneli Tohver (klaver) Laulasmaa koolis
- 15. 04** kell 19 Eliitkontserdid: Kristel Eeroja (viul), Kadri Sepalaan (viul), Kadri Rehema (vioola), Reet Mets (tšello) ja Kadri-Ann Sumera (klaver) Võru kultuurimajas Kannel
- 16. 04** kell 19 Iren Lill (klavessiin), Fred Jüssi (vahelugemised) ja Külli Tüli (helindid) Rakvere pangamajas
- 20. 04** kell 17 Virgo Veldi (saksofon) ja Heiki Mätlik (kitarr) Jõgeva muusikakoolis

Muusikasaated Eesti Televisioonis

- 2. 04** Manchesteri passioon (Inglismaa, 2006)
- 8. 04** Jazziauhind 2007. Jaak Sooäär
- 11. 04** Avo Session. Ute Lemper (Šveits, 2006)
- 15. 04** Jazziauhind 2008. Tanel Ruben
- 18. 04** Avo Session. Michael Bolton (Šveits, 2009)
- 22. 04** Jazziauhind 2009. Siim Aimpla
- 25. 04** Avo Session. Sinead O'Connor (Šveits, 2007)
- 29. 04** Tantsufilm "Koht" (Rootsi, 2009)
- 29. 04** Vene Teatri etendus "Surmatants" (Eesti, 2009)

Andmed on kontrollitud 18. märtsil. Täpsem info kodulehekülgedel. NB! Mai kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 12. aprilliks aadressil kai.tamm@ema.edu.ee.

Hiiu kannel

SOFIA JOONS

pärimusmuusik ja August Pulsti õpistu juhataja

Hiiu kandle tekkelugu on tihedalt seotud ühelt poolt lüüra levimisega ja teiselt poolt poogna kasutuselevõttuga Euroopas. Näppepill lüüra oli keskajal levinud üle terve Euroopa ning jõudnud ka põhjala rahvasteni. Kümnenda sajandi algul, kui Euroopas hakati kasutama poognat, tekkisid mitmel pool hiiu kandle taolised pillid. Inglise keeles on sellel pillil kaks nime – *bowed harp* (poogenharf) ja *bowed lyre* (poogenlüüra). Esimene nimi viitab asjaolule, et pill meenutab oma välimusest harfi: kaela asemel on hiiu kandlel aisad, mistõttu tekib pilli sõrmitsemise kohta mänguava. Teine nimi lähtub pilli mängutehnikast: sõrmedega keeli lühendades saab ühe keelega tekitada mitu erineva kõrgusega nooti. See avastus tõi endaga kaasa keelte arvu vähenemise. Hiiu kandlel on tavaliselt kaks kuni neli keelt.

Millal hakati hiiu kannelt mängima põhjamaades, ei ole teada. Üks 13. sajandist pärit kivist raiutud skulptuur Trondheimi toomkirikus kujutab muusikut, kes mängib hiiu kandle taolist pilli. Ka Rootsis on hiiu kandle jälgi – säilinud on kaks pilli. Kesk-aegsete juurtega pilli ajaloo kõige põnevamad seigad on seotud Eesti ja Soomega, kuna Lääne-Eestis ja eestirootslaste seas Vormsil mängitud hiiu kandle ning Karjalas levinud hiiu kandle soome analoogi *jouhikko* mängimise traditsioon oli elus kõige kauem, 20. sajandi alguseni.

Eestirootsi ja Lääne-Eesti aladel mängitud hiiu kannelt mainiti esmakordselt Carl Russwurmi teoses “Eibofolke”, mis ilmus 1855. aastal ja mis sisaldas vanimat publitseeritud hiiu kandlest tehtud joonistust. Soomes uuris 20. sajandi algul soomerootsi päritoluga muusikateaduse tudeng Otto Andersson hiiu kandle taoliste pillide perekonna tekke- ja arengulugu. 1903. aastal viibis Andersson Vormsil, kus ta tutvus kohalike hiiu kandle mängijate Hans Renkvisti ja Urbas Andersiga. Andersson kogus materjali veel soome *jouhikko*, rootsi

tagelharpa/stråkharpa ja walesi *crewth*’i ehk teisisõnu hiiu kandle sugulaspillide kohta ning tema doktoritöö “Stråkharpán” ilmus 1923. aastal rootsi keeles ja 1930. aastal tõlgituna inglise keelde pealkirjaga “The Bowed Harp – A Study in the History of Early Musical Instruments”.

Hiiu kandle repertuaariks olid enamasti vanemad tantsuviisid ja mänguoskus oli üldiselt nii laialt levinud, et pulmadesse ei olnud vaja eraldi pillimeest kutsuda. Kohalikud mehed mängisid kordamööda kogu pulma ajal. Vormsil kutsuti hiiu kannelt *talharpa*’ks (jõhvharf) ja labajalataolisi tantsulugusid *leik*’ideks (*leik* – mäng, tants). *Talharpa* seos pulmatraditsioonidega oli nii tugev, et leike jagati eri tüüpideks, lähtudes just nende seosest pulmakommetega. Olid olemas pulmaleigid ja *frileikar* ehk vabad leigid. *Talharpa* nimi viitab asjaolule, et keeled olid tehtud jõhvidest, nagu varasemal ajal oli tihti kombeks. Kui häda käes, keerati ka viiulikeeli jõhvidest. Neid kutsuti “vaese mehe keelteks”.

1970ndatel alguse saanud hiiu kandle taasloomise olulisemateks tulihingedeks on kahtlemata Styrbjörn Bergelt Rootsis ja Rauno Nieminen Soomest. Mõlemad meisterdasid hiiu kandle erinevate tüüpide koo-

piaid, uurisid pillitüübi tekkelugu, kogusid repertuaari pärimusmuusikat sisaldavatest arhiividest ja püüdsid hiiu kandleid võimalikult tõetruult kōlama panna. Eestis olid hiiu kandle taasloomislaine suunajateks Ain Sarv ja Anneli Kont-Rahtola, kelle kaudu jõudsid nii Rootsis kui ka Soomes meisterdatud hiiu kandle tüüpi pillid Eestisse. Vanemad Eestis meisterdatud hiiu kanded olid ühest puutükist õõnestatud korpusega. Kui hiiu kandle n-õ elava traditsiooni aja pillimeistrid tutvusid viiuliga, hakati meisterdama hiiu kandle ja viiuli hübriide, mille eesmärk oli parem helikvaliteet. Nõnda tegutseti ka 1990ndatel, hiiu kandle taaskasutusele võtmise ajal. Üks olulisemaid pillimeistrid Raivo Sildoja hakkas valmistama hiiu kandleid altviuli materjalist ja kokkuliimitud korpusega. Leidub veel ka õõnestatud pillide pooldajaid. Viimasel kümnel aastal on korraldatud hiiu kandle meisterdamise kursusi, kus enamasti õpetatakse õõnestatud hiiu kannelde valmistamist.

Praegu on võimalik õppida hiiu kannelt nii vabahariduskursustel kui ka TÜ Viljandi kultuuriakadeemia muusikaosakonnas. Hiiu kannelt kasutatakse tihti omapärase kõla tõttu pärimus- ja vanamuusika projektides.

Styrbjörn Bergelt, Ain Sarv ja Rauno Nieminen talharpa, torupilli ja jouhikko'ga.
FOTO ERAKOGUST

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid aprillis

Tulevik täis muusikat

10. aprill kell 12

Tallinna Keskraamatukogu suur saal
esinevad MIRJAM KEREMI viiuliõpilased

10. aprill kell 14

Lastekirjanduse keskus
esinevad ÜLDKLAVERIÕPILASED

11. aprill kell 14

EMTA orelisaal
esinevad REET RUUBELI klaveri- ja
kammeransambliõpilased

16. aprill kell 16

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
esinevad RAELI FLOREA
viiuliõpilased

17. aprill kell 16

Estonia kontserdisaal
KEVADINE GALAKONTSERT, esinevad
TMKK parimad solistid
Piletid 75.-/25.-

18. aprill kell 12

EMTA orelisaal
esinevad ELO TEPPI viiuliõpilased

18. aprill kell 18

Kadrjoru loss
esineb KERSTI SUMERA (klaver), kaastegev
Maie Koldits (klaver)
Piletid 50.-/30.-, TMKK õpilastele 15.-

24. aprill kell 14

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
esinevad LAULU ERIALA õpilased

24. aprill kell 14

Lastekirjanduse keskus
esinevad ENE METSJÄRVE klaveriõpilased

24. aprill kell 15

EMTA orelisaal
esinevad TIJU RANNA ja HEILI VAUS-TAMME
kammeransambliõpilased

25. aprill kell 12

Lauluväljaku klaassaal
MUDILASTE MUUSIKASTUUDIO kevadkontsert

25. aprill kell 12

EMTA orelisaal
esinevad MAIGI PAKRI klaveriõpilased

25. aprill kell 15

EMTA orelisaal
esinevad EIKE SILD-NEEME ja IRA FLOSSI
klaveriõpilased

25. aprill kell 17

EMTA orelisaal
esinevad KERSTI SUMERA klaveriõpilased

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

2011 ESITLUB

TALLINN - EUROOPA KULTUURIPÄALINN

Birgitta Festival 2010

12.-21. AUGUSTIL PIRITA KLOOSTRI VAREMETES

T I P P H E T K E D T A L L I N N A K U L T U U R I S U V E S I

NELJAPÄEV 12.08. & REEDE 13.08.
C. W. GLUCK
OOPER-FÜÜSILINE TEATER
ORFEUS JA EURYDIKE

LAUPÄEV 14.08.
BALLETT BOLERO
MUUSIKA M. RAVEL

BALLETT PALAT 6
MUUSIKA A. PÄRT

BALLETT UNDERGROUND
MUUSIKA P. VASKS
KIIEVI MODERNSE BALLETI TEATER

PÜHAPÄEV 15.08.
G. BIZET
BALLETT CARMEN.TV
KIIEVI MODERNSE BALLETI TEATER

KOLMAPÄEV 18.08.
R. WAGNER
OOPER LOHENGRIN
MOSKVA NOVAJA OPERA

NELJAPÄEV 19.08.
E. TAMBERG
BALLETT JOANNA TENTATA
C. ORFF
CARMINA BURANA

REEDE 20.08.
G. ROSSINI
OOPER SEVILLA HABEMEAJAJA
MOSKVA NOVAJA OPERA

LAUPÄEV 21.08.
OPERA@POP-JAZZ
PUCCINI OOPERIAARIAD JA NENDE POP-JAZZ TÖÖTLUSED

P I L E T I D S O O D U S H I N N A G A K U N I 1 5 . M A I N I !

PILETID: Kuni 15.05. 400/330 kr
Alates 16.05. 470/400 kr
Kohapealt 540/470 kr

Festivali kinkekaardid väärtuses 100, 500 ja 1000 kr
VIP-pilet 2000 kr
Öhtusöök Ribe suveterrassil 450 kr

Piletid müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

Partnerkaardiga, Partner Kreditkaardiga ning Reval Hotels püsikliendikaardiga eelmüügist kuni kahe pileti ostmisel samale etendusele hinnasoodustus -5%. Soodustused ei summeeru.

 TALLINNA FILHARMOONIA

Tel 669 9940
www.filharmonia.ee

Etenduste algus 20.00,
väravad avatakse 18.00

www.birgitta.ee